

NOORED MÕTTED ANNAVAD JUHTIDELE UUED SUUNAD

KAITSE KODU!

Tõhus punker
aitas metsavendadel
ellu jääda

KEVADTORMIKS JALAD KORDA

MINE KINDLA PEALE VÄLJA

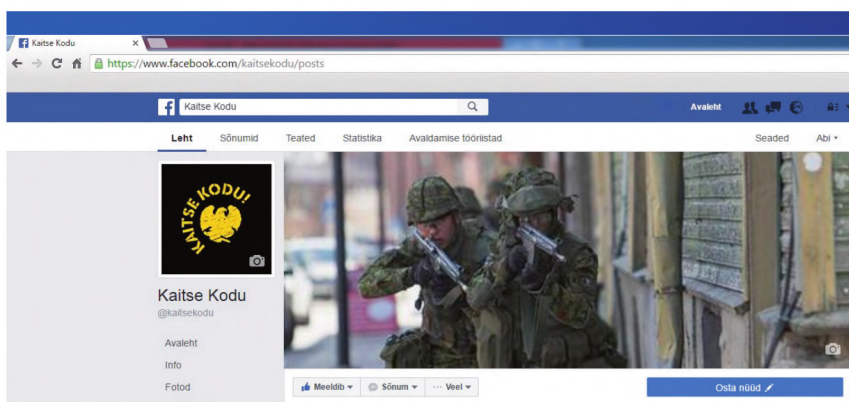
TELLI
KAITSE KODU!
POSTKASTI

Vaata lisainfot: www.facebook.com/kaitsekodu

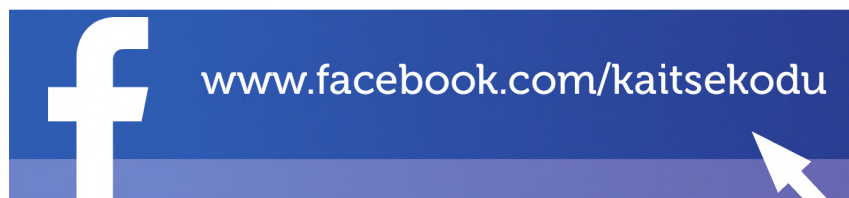

KAANEFOTO:
MARTIN ANDRELLER

- 10 INIMENE**
Harry Sepa huvist ellujäämise vastu kasvas välja tema elu kutse
- 14 ÜLEELAMINE**
60 mõtet, mis võivad päästa sinu elu!
- 16 KOOSTÖÖ**
Tsiivil-militaarkoostöö – ühenduslülid võitlejate ja mittevõitlejate vahel
- 22 VÄLJAÕPE**
WinterCamp 2017 – Unimogid upuvad ja kuulid lendavad
- 24 KAITSELIIT**
Kaitse Kodu! 2016. aasta parimad selgunud
- 26 ARVAMUS**
Mis siis, kui motivatsioon kaob?
- 29 SÕJASPORT**
Talvine võistlus, mis aina kogub populaarsust
- 32 SÕJARAUD**
Maamiin – põrguaia kibedaim vili
- 38 SÕJARAUD**
Põlvkonnavaheetus Saksamaa politseis: püstolkuulipilduja MP7
- 44 MEDITSIIN**
Kevadtormiks jalad korda!
- 48 NAISKODUKAITSE**
Õnnetus karjub tulles – ole valmis!
- 52 NAISKODUKAITSE**
RELVAGA JA RELVATA – Naiskodukaitse esimest korda kaitsevæe paraadil!
- 54 NOORED**
Disko ja distsipliin ehk Kaks aastakümnet noorkotkaid ja kodutütreid Mõnistes
- 56 NOORED**
Mets on koht, kus hakkamasaamiseks tuleb üksteist usaldada
- 60 NOORED**
Noorte arvamused annavad juhtidele uued mõttesuunad
- 66 NOORED**
Ajaloõpetaja algatusest vanima lahingumänguni Eestis
- 68 AJALUGU**
Punkrite arhitektuurist ehk Kus varjasid end metsavennad?
- 72 MILITAARTURISM**
Salajane haigla Budapesti südames
- 76 FILMIARVUSTUS**
Eriti karm peitusemäng
- 78 RAAMATUARVUSTUS**
Marcel H. Van Herpen, „Putini propagandasin“ ehk Võimalus õppida meistritelt

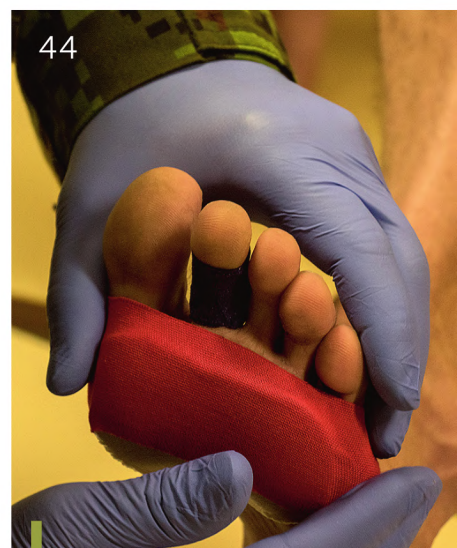
**Kommenteeri artikleid,
vaata pilte, hoia silm peal ajakirja
ilmumisgraafikul**

Selles numbris

Mis aga on ühist patrullil Afganistanis, Tapa tõusvatel kinnisvarahindadel, Peipsi-äärsetel rikutud asfalteel ja kolonel Paulikul Haagis? CIMIC ehk tsiviil-militaarkoostöö.

Nõukogude armee, tahtmata rivaalidest maha jääda, tõi samuti turule puidust kestaga miini PMD-6. Ilmselt aga ei saanud nad puidust miini kontseptsioonist päris täpselt aru ning tagusid nende seinad metallist naeltega kokku.

Poolpurjus kakerdav naine on kasvõi kotijooksuks kerge saak: ta ei mäleta, kuhu läheb ja kust tuleb.

Koormusretkedel osalevad kaitseliitlased tunnevad mitmeid maakeelsete nimetustega villiliike: vesivill, mille sees olev koemahl koosneb peamiselt veest, verivill, mille sees on väiksema veresoone kahjustusest tekkinud veri ja lõpetuseks survevill, mis on mastaapne ja täidetud roosaka vedelikuga.

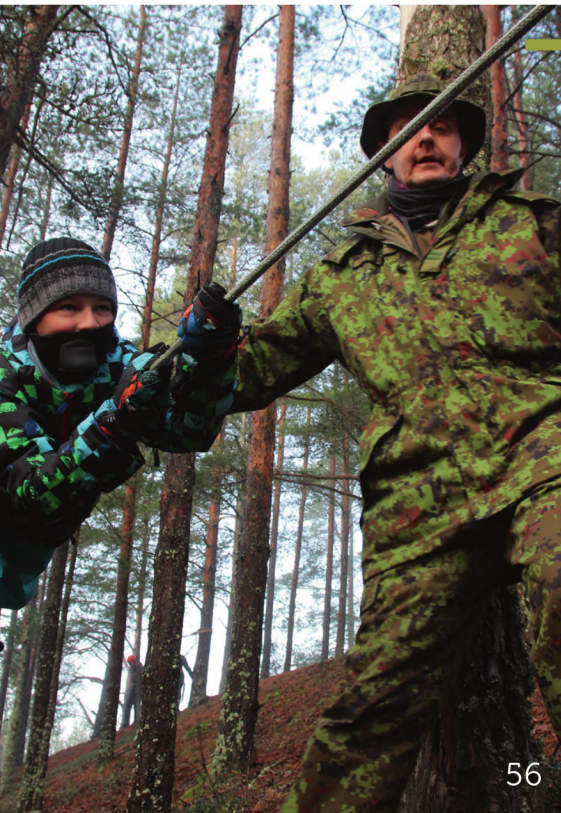

3 | 2017

52

Liputoimkond ja üks rühm kandsid Naiskodukaitse talvist pidulikku vormi, teine rühm oli talvises välivormis rakmete, kiivrite ja relvadega. Selline jaotus iseloomustab hästi kogu Naiskodukaitse olemust.

56

Põhireegel on lihtne: seisata, teadvusta, orienteeru. Kõige olulisem on mitte paanikasse sattuda.

72

Sajandeid Ungari valitsejate kodus olnud Buda lossi aluses kaljus asub haigla, mida pikka aega peeti madjarite üheks moodsamaks. Tänapäeval asub seal aga meie hõimuvendade üks huvitavamaid muuseume.

68

Nagu ütles oma intervjuus kunagine metsavend Aleksander Õismaa, ei meeldinud talle maa all elada põhjusel, et ta tundis end nagu rott lõksus.

Sündmused

Hoiti Pitka mälestust

Kaitseliidu ja kaitseväge esindajad mälestasid 20. veebruaril Tallinnas admiral Johan Pitka 145. sünniaastapäeva tseremoonial legendaarse sõjamehe ja ühiskonnategelase tegevust. Päev varem toimus aga traditsiooniline, järjekorras juba üheteistkümnemes paarikümne kilomeetri pikkune mälestusmatk Pitka sünnikohast Jalgsema külast Peetrisse. Tuulisest ilmast hoolimata võttis sellest osa ligi 600 inimest.

JÄRVA MALEV

LÄÄNE MALEV

Lahingumõlli Piirsalus

Veebruari keskel värskendasid Kaitseliidu Lääne maleva võitlejad Piirsalu kandis oma teadmisi välioskustes. Külma, pimedust ning lund trotsides viidi läbi öised laskmised ning kinnistati ka teisi, kaitseliitlastele vajalikke oskusi ja teadmisi.

Süsti ja soolikaid

Kaitseliidu Pärnumaa maleva laskur-sanitari kursusel osalenud said selgeks inimanaatoomia põhitõed. Praktilist poolt sisustati veebruari eelviimasel nädalavahetusel toimunud kursusel elustamise ja eluliste näitajate hindamisega. Ka on kõik särasilmsed kursuselased nüüd osavad süstalt kasutama.

PÄRNUMAA MALEV

Sakala malev tassis teatrit

Kaitseliidu Sakala malev ulatas oma jõulise abikäe Ugala teatri kolimisel ajutiselt pinnalt värskelt renoveeritud teatrimajja. Lisaks kaitseliitlaste, naiskodukaitsjate, kodutütarde ja noorkotkaste käterammule toetas Sakala malev teatrirahvast talgutel ka veomasinatega. Ugala teatri juhi Kristiina Alliksaare sõnul piisas tal vaid sügisel, ERMi kolimisest inspiratsiooni saanuna, Sakala maleva pealiku major Ahto Alase poole pöörduda ja ettevaatlikult küsida, kas nende abi oleks võimalik, kui sai kohe vastuse, et muidugi, teeme ära! Alliksaar on maleva abi eest otsatult tänulik ning loodab, et ka teater saab maleva heaks midagi ära teha. Nad on selleks igatahes valmis. „Üheskoos kasvõi luurele,“ kinnitas Alliksaar.

HEIGO TEDER

Anti au Kaitseliidu taastajatele

17. veebruaril möödus 27 aastat päevast, mil Raplamaale Järvakanti rahvakoosolekule kogunenud 125 inimest otsustasid taastada Kaitseliidu üleriigilise organisatsioonina ning võtsid vastu Kaitseliidu ajutise põhikirja. Sellega oli 1940. aasta suvel likvideeritud Kaitseliit taasloodud. Inimeste poolt, kes, nagu on ennast väljendanud Kaitseliidu ülem brigaadikindral Meelis Kiili, olid meie avangardiks ja omariikluse taastamise kevadekuulutajaks. Just nende austamiseks asetati sel päeval Kaitseliidu Järvakandi ausamba juurde pärjad ning heisati Kaitseliidu lipp.

Kuperjanovi jälgedes

Meenutamaks legendaarset väepealikku Julius Kuperjanovit ning teekonda, mille too läbis 1919. aastal oma partisanisalgas eesotsas formeerimiskohast Puurmani lossist Tabivere kandis toimunud lahingutesse, toimus märtsikuu esimesel nädalavahetusel samadel radadel taas 24 kilomeetri pikkune Kuperjanovi retk, millest võttis osa 400 matkalist.

Kindral Laaneots rääkis pingekolletest

Kaitseliidu Tartu maleva Elva malevkond korraldas veebruari viimasel päeval kohtumise kindral Ants Laaneotsaga, kes Elva ajaloolises vaksalihoones rääkis kaitseliitlastele ja linnakodanikele olukorrast Baltikumis, Ukrainas ja Süürias.

Võrokate määre pidas

Kaitseliidu parimad suusatajad on Võrumaa malevas. See sai selgeks 5. veebruaril Tehvandi suusaradadel, Kaitseliidu murdmaasuusatamise meistrivõistlustel, millest võttis osa rekordarv kaitseliitlasi, noorkotkaid, kodutütred ja naiskodukaitsjaid. Pjedaalile võidelnud atleete autasustati Kaitseliidu uute meistrivõistluste medalitega ja võistlusklasside võitjaid tunnustati esmakordselt ka Kaitseliidu meistrisärkidega. Ning muidugi tugeva käepigistusega Kaitseliidu ülemalt brigaadikindral Meelis Kiilit.

Märts

K	1	
N	2	
R	3	2000. aastal loodi Kaitseliidu jalgpalliklubi „Kalev“
L	4	
P	5	1879. aastal sündis kindral Andres Larka; 1919. aastal loodi meredessantpataljon; 1919. aastal saabusid Eestisse esimesed Taani vabatahtlikud
E	6	1944. aastal toimus Narva suursõjapõlvitamine; 1944. aastal likvideeriti Vaasa-Siiversi-Vepsküla sillapea
T	7	
K	8	
N	9	1944. aastal toimus Tallinna suursõjapõlvitamine
R	10	
L	11	
P	12	1880. aastal sündis kindral Jaan Soots
E	13	1998. aastal taasloodi luurepataljon; 1998. aastal taasloodi suurtükiväegrupp; 1998. aastal taasloodi miinilaevade divisjon; 1998. aastal moodustati kaitseringkonnad ja nende staabid; 2003. aastal lendas operatsioonile Afganistanis esimene EOD-üksus
T	14	
K	15	
N	16	
R	17	1990. aastal asutati Alutaguse malev; 1998. aastal taasloodi KVÜÖA
L	18	1992. aastal taasloodi Kalevi pataljon; 1992. aastal taasloodi Kuperjanovi pataljon
P	19	2003. aastal loodi luurepataljon; 1919. aastal toimus Munamäe lahing
E	20	
T	21	
K	22	1990. aastal asutati Põlva malev; 2000. aastal heisati Saksamaal Wilhelmshavenis Eesti lipp miinijahtlajal Wambola
N	23	
R	24	
L	25	Küüditamisohvrite mälestuspäev; 1949. aastal toimus Eestis suurküüditamine; 2004. aastal hoisati ISAF-i peakorteris Eesti lipp
P	26	1917. aastal (vkj) toimus Petrogradis eestlaste meelevaldus; 1919. aastal ilmus ajakirja Sõdur esimene number
E	27	
T	28	
K	29	2004. aastal liitus Eesti NATO-ga; 2001. aastal taasloodi Scoutspataljon (ESTBAT); 1990. aastal taasloodi Nõmme malevkond
N	30	
R	31	1920. aastal jõustus Tartu rahuleping; 2004. aastal toimus esimene õhutorbe tutvumislend Eesti kohal

Kalender

Aprill

L	1	1927. aastal loodi iseseisva üksusena merejõudude baas; 2004. aastal heisati kaitseväes NATO lipud
P	2	
E	3	1919. aastal loodi Kõrgem Sõjakool
T	4	
K	5	
N	6	
R	7	1870. aastal asutati Vabadussõjas osalenud EÜS
L	8	
P	9	1919. aastal loodi kaitseväe logistikakeskuse logistikapataljon; 1919. aastal formeeriti soomusautode kolonn
E	10	
T	11	
K	12	1917. aastal formeeriti Tallinnas 1. Eesti polk; 1920. aastal loodi kaitsepolitsei; 1990. aastal asutati Kaitseliidu Rapla malev
N	13	1994. aastal taasloodi õhuväe staap; 1994. aastal taasloodi maaväe staap
R	14	
L	15	
P	16	
E	17	1875. aastal sündis kindral Aleksander Tõnisson; 1944. aastal toimus Krivasoo lahing; 2006. aastal asus teenistusse tuukrija toetuslaev „Tasuja“
T	18	
K	19	2004. aastal jõudsid Soomest Eestisse esimesed soomukid Sisu XA-180
N	20	1990. aastal taasloodi Kaitseliidu Saaremaa malev
R	21	1909. aastal asutati Vabadussõjas osalenud ÜS Liivika
L	22	1997. aastal nimetati riiklik lennusalga ümber piirivalve lennusalgaks
P	23	
E	24	
T	25	1917. aastal loodi 1. jalaväebrigaadi eelkäija
K	26	Kaitseliidu küberkaitsepäev; 1919. aastal peatati lõplikult Punaarmee pealetung Võrulle
N	27	
R	28	
L	29	1997. aastal formeeriti rahuvalve üksik-kompanii rahuoperatsioonide keskuseks; 1997. aastal taasloodi mereväebaas
P	30	

KAITSE KODU!

f kaitsekodu

KAITSELIIDU AJAKIRI 3 | 2017

Kaitseleidu ajakiri Kaitse Kodu!

Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja Kaitseleht
Ilmub kaheksa korda aastas

Peatoimetaja: Karri Kaas

Tegevtoimetaja: Asso Puidet

Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii

Keeletoimetaja: Anu Jõesaar

Makett: Allan Kukk/Directormeedia

Küljendus: Matis Karu

Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseleht.ee

Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu
Telefon 717 9106

Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseleht.ee

Kaitse Kodu! internetis

<http://www.kaitseleht.ee/et/kaitsekodu>
www.facebook.com/kaitsekodu

Kaitse Kodu! postkastis

Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee)
Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada.
Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:

4. aprill, 16. mai, 25. juuli, 12. september,
24. oktoober, 5. detsember

Kaitseleht

Kaitseleht on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseleidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.

Kaitseleht on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseleidu õigusjärglane.

Kaitseleidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

Kaitseleitu kuulub üle 15 000 liikme. Koos Kaitseleidu struktuurüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseleidu peres tegev üle 25 000 vabatahtliku.

Kaitse Kodu!

Kaitseleidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmutate Eesti ajakirjade hulka.

Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja väärtuslikumaks muutmiseks kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjajärgne number ilmus 20. juunil 1940.

Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseleidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

Kaitseleht

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

Mis meid motiveerib?

Olete te mõelnud, mis on see, mis meid elus hoiab? Mis meid edasi viib, tegutsema paneb ja motiveerib?

Humanistliku psühholoogia rajaja Abraham Maslow on nende küsimuste üle kõvasti aju ragistanud ning üritanud neile ka vastata. Sellest sündis tema inimvajaduste hierarhia, mida laiemalt tuntakse ka Maslow' püramiidina.

Ameerika teadlase teooria kohaselt on kõige aluseks füsioloogilised vajadused – vee, toidu, une ning reprodutseerimise järele. Nende rahuldamine tagab meile ellujäämise, sõltumata olukorrast. Seejärel tuleb juba turvalisusevajadus, mille olulisus üleelamise seisukohalt pole sugugi väiksem.

Armastus- ja kuuluvusvajaduse lahtimõtestamisega on meil, kaitselehtlastel, pisut lihtsam, sest vastasel juhul me ei kuuluks ju Kaitseleitu. Ei oleks selle organisatsiooni liikmed koos tuhandete teiste endasarnastega. Või natuke vähem endasarnastega.

Maslow' püramiidi neljandal astmel on tunnustusevajadus, mis tänapäeva maailmas on paljudele üheks liikumapanevaks jõuks. Kas siis teadlikult või alateadlikult, on muidugi täiesti omaette küsimus.

Hea sõna või patsutus õlale viivad aga ainult teatud kaugusele. Kui inimesel ikka ei ole seda sisemist põlemist, mis teda edasi viib, tegutsema paneb ning motiveerib, siis ei aita ka kõige suurem tunnustus. Eneseteostusvajadust see ei ju ei kata.

Õnneks pakub Kaitseleht igaühele piisavalt võimalusi end teostada. Vaja on ainult neid teadvustada.

Karri Kaas,
peatoimetaja

Harry Sepa

huvist ellujäämise vastu kasvas välja tema elu kutse

Harry Sepp sündis 13. septembril 1948 Stockholmis, kuid tema lugu algab juba teise ilmasõja päevil, mil ta vanemad põgenesid venelaste eest Rootsi.

Tekst: KRISTJAN PRII

Vanemate juttudest mäletab ta, et pagemine toimus oktoobris, mil tema isa töötas Hellamaal elektri- jaama insenerina ja ema sealsamas sööklas. Kui venelased jõudsid Tallinna, siis nad said aru, et mõistlik on ohu eest põgeneda enne, kui see nendeni jõuab.

Nad sõitsid mootorrattaga läbi Saksa ja Vene liinide ning jõudsid kuskil Roosta kandis randa, kus grupp inimesi tihendas kaltsudega ühte vana kartuli-kalaasi. Harry vanemad läksid neile appi ning kui öösel lõpuks tööga valmis saadi, sõitsid juba venelased tankidega mööda. Õnneks märkamata neid, kes rannas askeldasid.

Üks Rootsi SS-vabatahtlik koos kahe sõbraga, kel oli poolroomik-soomustransporditööriist, lükkasid aluse merre ning nad võtsid suuna Ahvenamaale, kus leidsid ühe kaluri, kes pukseeris nad Rootsi.

Harry vanemad sattusid Norrtälje linna põgenike-laagrisse, kus päris kiiresti algas ka noorte tegevus. Seal olid laulukoorid,

INIMENE

KRISTJAN PRII

Harry on alati olnud hea meelega valmis jagama oma teadmisi ellujäämisest

üliõpilasseltsid ning ka skaudid. Kui hiljem saadeti eestlased laagrist üle kuningriigi laiali, tekkisid ka Rootsis Eesti skautide ja gaidide lipkonnad. Harry usub, et tippphetkel võis neid olla isegi üle 20.

Kuna Harry ema ja isa olid skaudijuhid, käis ta nendega kogu aeg laagrites kaasas. „Ega mul siis polnud ka valikut, pidin juba 5–6aastaselt laagrites käima. Metsaelu ei olnud mulle juba varajases nooruses võõras,“ täpsustab Harry muiates.

Skaudist ellujäämisinstruktoriks

Natukese aja pärast alustas Harry ise juba Karu skautide lipkonnas hunduna. Harryl on ka kaks venda – üks vanem, teine noorem –, kes tundsid samuti skautluse vastu huvi, aga nemad lõpetasid oma tegevuse organisatsioonis nii 17–18aastaselt. Harry aga jätkas samal suunal ning käis läbi kõik astmed skaudina, vanemskaudina ja hiljem juhina, juhtides isegi lipkonda. Sealt saigi alguse tema huvi looduse ja metsa vastu.

15aastaselt astus Harry Rootsi kodukaitse noorteorganisatsiooni, olles paralleelselt edasi ka skaut. Pärast seda saabus ajateenistus pioneerirügemendis, kus Harry oli nii kuulipildur kui TT-granaadiheitur. Tänu sellele sai ta hiljem kaitseliidus nende relvade instruktoriks.

Harry usub, et tal oli skautide juures saadud kogemustest kodukaitstes palju kasu, kuid alles kodukaitstes õppis ta, kuidas tegutseda ja liikuda öösel ning kuidas olla aasta läbi väljas. Need teadmised panid aluse järgmisele oskusele, milleks oli ellujäämine.

Harry sõnul sattus ta ellujäämise juurde suuresti tänu 1978. aastal rootsi keeles välja antud Uus-Meremaa raamatule, mis rääkis üleelamisest. Pärast raamatu ilmumist hakkasid vanemskaudid huvi tundma, miks nad ei võiks ise neid teadmisi rakendada. Näiteks proovida talvel kuuse all magada.

„Raamatus oli ju kirjeldatud, kuidas seda teha tuleb, aga probleem oli, et sellist sügavat lund, nagu raamatus näidati, meie elukohas ei olnud,“ räägib Harry. Ta mõistis, et kõik raa-

Ajateenistuses oli Harry nii kuulipildur kui TT-granaadiheitur, mistõttu sai temast hiljem kodukaitstes nende relvade instruktor

Huvist looduse vastu hakkas Harry põhjalikumalt tegelema ka üleelamisega

Tänu huvile üleelamise vastu sai Harry võimaluse osaleda Rootsi armee esimeses üleelamiskatses

matusse kirjapandu ei pruukinud olla päris ohutu, mistõttu hakkas ta kontakti otsima professionaalidega.

Eksperdid soovitasid tal pöörduda Rootsi lennuväe poole, sest nemad on füsioloogia küsimustes kõige targemad. Harry tegi, nagu kästud, ning lendurid suunasid ta edasi Rootsi kaitseväe instituuti, kus oli just alanud ellujäämisega seotud projekt.

Harry kohtus projekti peaurijaga, kel oli selle üle hea meel, sest neil olid parasjagu koostamisel õppe-materjalid nendesamade raamatute põhjal, mis Harrygi oli endale soetanud. Selgus, et mõlemal poolel oli teineteisele palju pakkuda ning teadmiste jagamine Harry ja instituudi vahel kestis paar aastat.

Harry sai tänu sellele ka võimaluse osaleda Rootsi armee esimeses üleelamiskatses. Eesmärk oli käia maha 250 kilomeetrit, toitudes ainult taimedest. Rajal oli korraka kaks väikest gruppi, kes käisid eri teid mööda ja omavahel kokku ei saanud.

Kaasas olid neil söödavate taimede fotod, mille taha oli kirjutatud taimede nimed ja kuidas neid kasutatakse. Iga kolme päeva järel pidid nad kohtuma ka uurijaga ning andma talle uriini- ja vereproovi.

Viiendal päeval leidsid mehed hea majutuskoha, kus oli kuiv ja palju küttepuid. Mehed leppisid kokku, et jäävad sinna ööseks. „Mõtlesime, et teeme rahulikult tuld ja jätame järgmised 5 km hommikuks,“ räägib Harry. „Magasime väga hästi, mistõttu magasime sisse,“ lisab ta.

Viimaks ärgates oli neil 5 km kaugusel asuvasse kohtumispaika jõudmiseks vähem kui tund ning nad panid plagama.

Kolm tundi hiljem polnud nad ikka veel jõudnud teeristini, kuhu oli määratud kohtumine uurijaga.

Kuigi rännak polnud planeeritud ülemäära pikana, näitas see ikkagi kätte, kui olulised on õige toitumine, piisav vedelikutarbimine ning puhkus.

Nad märkasid järve, mida kaardil – tegelikult küll autoatlasel – polnud, ja olid veendunud, et veekogu oli sinna tekkinud pärast kaardi trükkimist.

„Seejärel leidsime veel teid ja karjääre, mida ka ei olnud kaardil märgitud ja arvasime, et ka need on hiljem rajatud,“ ütleb Harry ning lisab muiates: „Lõpuks jõudsimme suure ristini, millel olid sildid üleval. Seal saime viimaks aru, et kurat, me oleme 25 km liiga kaugele käinud.“

Ega meestel muud midagi üle jäänud, kui ots ringi keerata ning tagasi minna. Uurija, kes neid määratud ristil ootas, oli väga murelik,

sest kartis, et nendega oli midagi juhtunud.

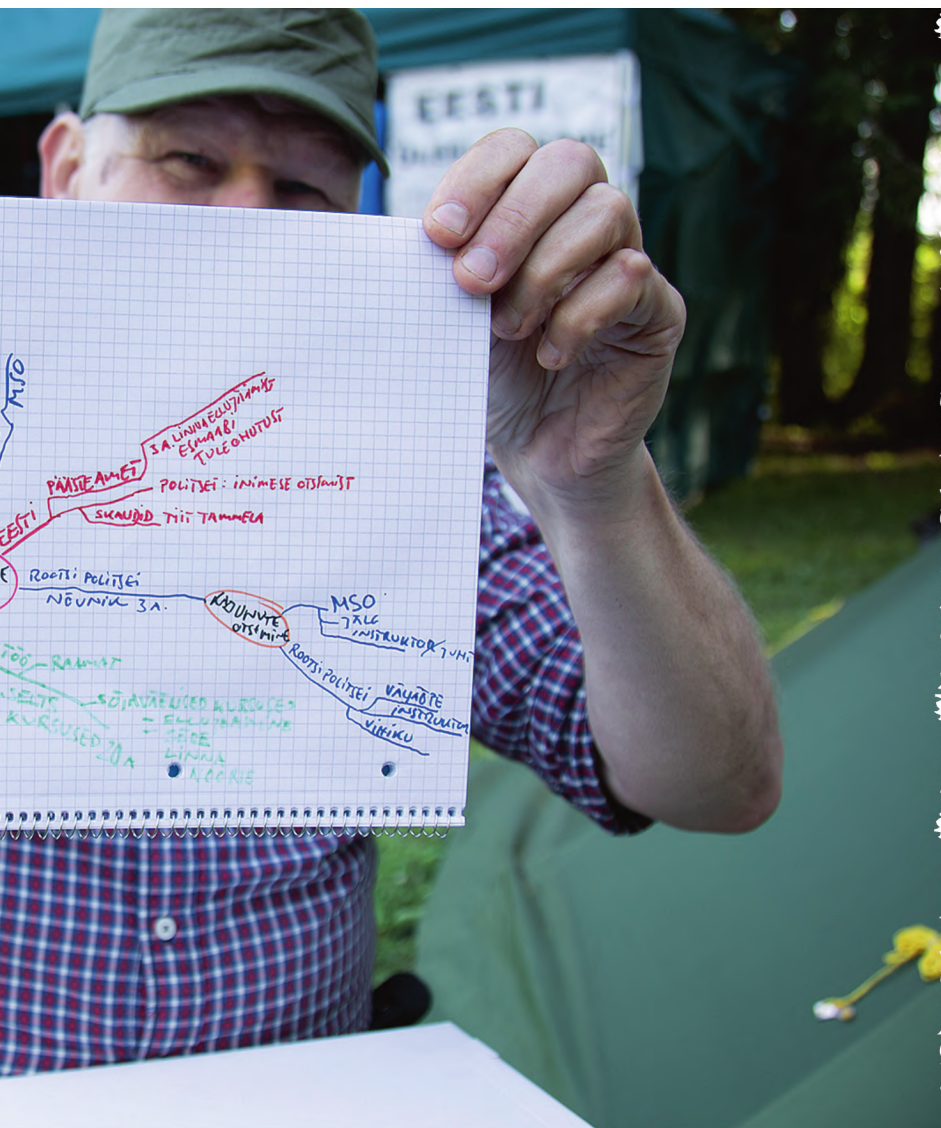
„Aga tegelikult oli meie veresuhkur liiga madal, mistõttu meie ajud ei suutnud töödelda ega kaardiga kokku viia seda infot, mida me maastikul saime,“ meenutab Harry.

Lõppkokkuvõttes oli uurija meeste seikluste üle isegi rõõmus, sest see oligi see, mida tal oli vaja tõestada. Kuigi rännak polnud planeeritud ülemäära pikana, näitas see ikkagi kätte, kui olulised on õige toitumine, piisav vedelikutarbimine ning puhkus.

„Kui nendele asjadele tähelepanu ei pööra, siis sinu mõtlemisvõime kahaneb. Ja sõjaolukorras on selline asi väga kardetav ning võib hullusti lõppeda,“ on Harry veendunud.

Ellujäämise edendaja nii Rootsis kui Eestis

Osalemine katses andis Harryle palju kogemusi ning kontakte. Temaga samal retkel osalenud Lars Felti

Harry Sepp aitab aluse panna Eesti ellujäämiskoolkonnale

KRISTJAN PRII

INIMENE

ning uurija Stefan Källmaniga tulid nad mõttele rajada soomlaste eeskujul ka Rootsi ellujäämiselts. Samade meestega koos kirjutas Harry raamatu „Ellujäämine looduse meelevaldas“, mis on saadaval nii rootsi, soome, norra kui ka eesti keeles.

1982. aastal asutati Rootsi Ellujäämise Selts, mis on sellest ajast peale korraldanud mitmesuguseid kursuseid. Põhikursusena suvine ja talvine ellujäämine, mille juht oli Harry 20 aastat, ning palju teisi valdkonnaga seotud kursuseid nagu tuletegemine, taimede tundmine jne.

Seejärel sai Harry kokku *Sveriges Civilförsvarsförbund*'i (Rootsi tsiviilkaitse liidu) esindajatega, kes arvasid, et ellujäämine on just see, mida neil vaja on, ning 1990. aastal hakkas ta nende heaks tööle. Tsiviilkaitse liit oli samuti vabatahtlik organisatsioon, mille põhieesmärgiks oli õpetada inimesi sõja ajal käituma. Üsna varsti pärast Harry liitumist

1982. aastal asutati Rootsi Ellujäämise Selts, mis on sellest ajast peale korraldanud mitmesuguseid kursuseid.

jõuti järeldusele, et mõistlik oleks õpetada toimetulekut pigem rahu-aegsete kriiside ajal, nagu eksimine, tormid, tulekahjud, üleujutused, keemilised õnnetused jne, sest sõjaoht on nii väike. Sellest saigi Harry eriala.

1992. aastal kadus üks väike tüdruk metsa ja oli -10° pakasega 52 tundi väljas. Kõik olid otsimise ajal täiesti kindlad, et ta on juba

surnud, sest sellistes tingimustes ei suuda laps nii kaua vastu pida. Harry oli enne lapse kadumist käinud õppimas inimeste otsimise kursusel Ameerikas, mistõttu ta aitab politseid. Ta ei küll ei tea, kas tema nõuandeid võeti kuulda, aga sellest kasvas välja programm „Otsi Otti“, mis on nüüdseks levinud juba paljudesse Euroopa riikidesse.

Eestisse sattus Harry kutsega, mille saatis Eesti komiteele Rootsis Eesti Kodukaitse tollane staabiülem Andrus Öövel. „Ma võtsin Andrus Ööveliga ühendust ja ütlesin, et oskan ellujäämise suuna pealt neid aidata, sest tunnen seda valdkonda,“ meenutab Harry.

Samal aastal oli Stockholmis ka suur skautide laager, kus ta kohtus Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealiku Tiit Tammelaga, kes oli huvitatud ellujäämisõppest ja palus Harryl tulla Pärnusse õpetama.

Harry mäletamist mööda toimus Kaitseliidu esimene ellujäämislaager 1997. aastal, enne seda käisid Eesti ohvitserid end Rootsi ellujäämise koolis täiendamas. Koostöös Rootsi ekspertidega valmis ka esimene eestikeelne materjal ja väljaõppeprogramm, mida ta veel 6 aastat pidevalt täiendas.

Järgnesid projektid Kabalas, Rakveres ja Jõhvis, mille käigus õpetati tsiviilistidele, kuidas kriisiolukordades hakkama saada. Harry ütleb ikka, et kusagil midagi alati susiseb, alati on mingi projekt käimas või mõni kursus tulemas.

Oma tegevuse eest ellujäämisvaldkonna edendamisel on Harry korduvalt tunnustatud. Vaadates oma sertifikaate ja diplomeid, jääb Harri ise ka mõtlema, kui palju ta ikka on selle erialaga tegelenud. Ja seda kõike veel päevatöö kõrvalt, sest kuni 1990. aastani töötas ta telefonikompaniis.

Eesti üleelamise edendamise juures on Harry suurimaks panuseks valdkonna toetamine ja rahvusvahelise koostöö koordineerimine. Tänu temale on Eestis koolitatud mitu põlvkonda ellujäämisinstruktoreid ning ta on nõus ka praegu alati käed külge panema, kui selleks on võimalus või vajadus. 🌱

60 mõtet, mis võivad päästa sinu elu!

Milline võiks olla inimese oskuste ja teadmiste baas, mis aitab tal ellu jääda? Milline võiks olla mõttelaad ja tahe tänu millele inimene saab suurepäraselt hakkama ja elab üle nii sõjad, katastroofid kui ka argipäevamured?

Tekst: KRISTJAN PRII

Alljärgnevas nimekirjas on 60 väidet, mis minu hinnangul aitavad kaitseliitlast elus. Usun, et leiate sellest midagi, mille kallal enda juures veel tööd teha ja millises suunas iseennast arendada.

1. Kanna kaasas nuga.
2. Ole tuletegemises osav.
3. Õpi relvaga hästi ümber käima, sellest laskma ja seda hooldama.
4. Oska anda esmaabi.
5. Hoia oma löikeriistad teravad.
6. Tee tööd pühendunult ja targalt.
7. Tee regulaarselt trenni.
8. Jaga teistega.
9. Kasvata oma toit ise ja õpi seda säilitama.
10. Söö tervislikult ja tasakaalustatult.
11. Ära looda, et kõik läheb plaanipäraselt. Oma tagavaraplaani ja tagavaraplaanile omakorda tagavaraplaani.
12. Hinda sõprust.
13. Ära pea vimma.
14. Anna endale ja teistele võimalus muutuda.
15. Harjuta end asjadega, mis on olemas.
16. Ära lase hirmul langetada otsuseid enda eest.
17. Õpeta teistele oskusi, milles sa ise oled suurepäranne.
18. Ole teadlik oma ümbrusest.
19. Valmistu nii igapäevasteks õnnetusjuhtumiteks kui maailmalõpuks.
20. Ole tänulik selle eest, mis sul on.
21. Ära võta võlgu, raja endale tagavarafond.
22. Ära raiska.
23. Kallista lähedasi iga päev.
24. Tea lähedalasuvaid võimalikke ründe alla sattuvaid objekte.
25. Planeeri erinevaid liikumisteid.
26. Hoia üleelamisvarustus oma autos.
27. Ära kaota usku.
28. Loo lastele võimalus nautida looduses olemist ja õppimist.
29. Saapad loevad, hangi endale korralikud saapad.
30. Joo piisavalt vett.
31. Õpi ära oskus, millega saab kaubelda.
32. Ära raiska aega selle peale, mille üle sul puudub kontroll.

33. Tee iga nädal midagi selle heaks, et sinu valmisolek hädaolukordadeks oleks parem.
34. Kanna kaasas midagi magusat.
35. Harjuta, kuidas ohu korral liikuda, käituda.
36. Tee plaan, kuidas ohu korral jõuda koju või kogunemiskohta.
37. Oma rohkem taskulampe ja patareisid, kui sa arvad, et sul eales vaja läheb.
38. Harjuta õues magamist ja elamist.
39. Õpi lõkkel süüa valmistama.
40. Tee eelarve ja pea sellest kinni.
41. Ole valmis kaitsma ennast ja oma lähedasi.
42. Oma realistlikke tulevikuootusi.
43. Tea, kuidas hankida vett ja seda puhastada.
44. Tee endale elukindlustus ja testament.
45. Õpi, kuidas ära tunda, korjata ja süüa loodusest leitavaid taimi.
46. Osta raamatuid, millest on kasu ka hädaolukorras.
47. Õpi, kuidas looma hukata ja kuidas looma otstarbekalt kasutada.
48. Näe teistes head.
49. Tähistage igat väikest võitu.
50. Panusta kodumaa arengusse.
51. Õpi, kuidas teha oma autole väiksemaid remonditöid.
52. Tea, kuidas kasutada mitmesuguseid tööriistu.
53. Hoiu oma varustust ja varustus hoiab sind.
54. Planeeri ka nende eest, kes ise ei ole selleks võimalised – lapsed, vanurid, koduloomad jne.
55. Pea oma lubadustest kinni.
56. Mõtle positiivselt.
57. Improviseeri.
58. Õpi kogu elu.
59. Ära pelga küsida.
60. ....

Viimasele punktile saate ise vastata. Selleks minge Kaitse Kodu! Facebooki-lehele ning avaldage artikli kommentaarides oma arvamust. Kõikide kommentaaride vahel loosime välja väikese kingituse ehk Letherman Rebeli!

Arvamusi saab avaldada kuni 20. aprillini 2017.

Tsiviil-militaarkoostöö – ühenduslüli võitlejate ja mittevõitlejate vahel

Kaitseliit on suurepäraseks näiteks tsiviil-sõjalisest koostööst, sest oma olemuselt on kaitseliitlane tsivilist, kes vajadusel on võimeline ka sõjaliselt tegutsema. Sellest hoolimata pole meil välja kujunenud ühtset arusaama, mida tähendab tsiviil-sõjaline koostöö meile.

Tekst: MARTIN MÄGI

Esmaspäeviti pidid Afganistanis Kunari provintsi Korengali orus paiknevad 173. Airborne'i brigaadi Battle Company sõdurid oma tulepunkti läheduses asuvasse külla humanitaarabi viima. See tähendas, et lisaks oma relvale, kuulivestile, laskemoonale, veele ja kõigele muule, mis sõduril kaasas, tuli võtta veel kolm kotti riisi, ube ja jahu, kokku rohkem kui seitse kilo toidumoonat. Selle toiduga pidas vähenõudlik afgaanipere vastu ligi nädala, järgmise esmaspäevani.

Jahukotid lekkisid ja sõdurid ei sallinud nende tassimist. Hoolimata humanitaarabi operatsiooni raikest ebataktikalisesest ja jahustest relvadest, riisikotte tassiv patrull kontakti ei saanud. Selleks oli tuline teisipäev ehk TIC-Tuesday. (1)

Jah, regulaarselt humanitaarabi transportiv patrull võis rahulikult liikuda, kuid teisipäeval tuli täisõõnud Taliban ja pani patrullile mäeseljandiku varjust tule peale. Kuni kolm korda päevas ... (2)

Unine, hädasti investeringuid vajav Eesti väikelinn Tapa, kus praegu resideerub paarsada USA sõdurit. Kevadel tuleb Tapale veel tuhat liitlaste võitlejat juurde. Tapale kolib ka Scoutspataljon, meie omad sõdurid ja nende pered.

Elu Tapal võtab pöördeid üles. Vabu kortereid Tapal enam pole. ▶

Kuna Kaitseliit on kogukonnapõhine, siis on kaitseliitlastel oma kogukonnas märksa lihtsam asju ajada

KOOSTÖÖ

KARRI KAAS

Ühtlasi pole Tapal ka erilisi ajaviitmise asutusi, kus vähest vaba aega saanud võitleja lõdvestuda saaks. Kuid välismaa mehed ei too kaasa ainult positiivseid muutusi. Nendega koos tuleb ka hinnatõus, keele- ja kultuuribarjäär, mis mõjutab kõiki Tapa elanikke ... (3)

Peipsi järve ääres toimunud Kaitseliidu õppusest hakati kohalikke elanikke teavitama kuu aega varem. Lepiti kokku valla ametnikega, pandi kohalikku ajalehte teavitus, teated bussijaama teadetahvlile ja poe seinale.

Siiski leidus inimesi, keda nende elukoha lähedal toimuv paukmoo naga täristamine häiris. Läks vaja šokolaadi ja veenmisoskust, et nad lubaksid kaitseliitlastel enda maal tegutseda. Ja järveäärse tee parandamine, mille asfaldi 60tonnine sõjamasin pahupidi pööras, on vaja ära korraldada ...

NATO on väga tugev oma sõjaliste eesmärkide saavutamisel relvastatud konfliktides, kuid rahu saavutamine eeldab ka CIMICu eesmärkide mõistlikku rakendamist.

KOOSTÖÖ

Wolfgang Paulik

CCOE

Hollandis Haagis asub NATO akrediteeritud CIMIC Center Of Excellence (CCOE), mida juhivad kolonel Wolfgang Paulik. CCOE on loodud erinevate nägemuste ühtlustamiseks ja CIMICu kui doktriini õpetamiseks NATO liitlastele. (4)

NATO tippkohtumine Varssavis toonitas Balti riikide strateegilist alliansisisest olulisust, mida tõhutas ka Balti riike külastanud CCOE juhi kolonel Wolfgang Pauliku ja CCOE PAO Tilman Engeli visiit. (5,6)

„CIMIC toetab suveräänsete rahvaste koostööd. Kriisi ja konflikti ajal, vastavalt RAPile (Readiness Action Plan), on NATO valmis oma Balti liitlasi abistama oma territoriaalse tervikluse ja turvalise keskkonna tagamisel. See tagab tsiviilvõimu ja suveräänse ühiskonna toimimise Balti riikides. NATO on väga tugev oma sõjaliste eesmärkide saavutamisel relvastatud konfliktides, kuid rahu saavutamine eeldab ka CIMICu eesmärkide mõistlikku rakendamist,“ ütles kohtumisel kolonel Paulik. (7)

Rahvusvaheline delegatsioon Haagist kohtus Balti riikide kaitseministeeriumide esindajatega, vastavate riikide NFIUdega, Balti Kaitsekolledži esindajatega ja Balti riikides asuvate teiste valdkondade NATO kompetentsikeskustega. (8)

Mis aga on ühist patrullil Afganistanis, Tapa tõusvatel kinnisvarahindadel, Peipsi-äärsel rikutud asfaltteel ja kolonel Paulikul Haagis?

CIMIC ehk tsiviil-militaarkoostöö.

Toidupatrull Afganistanis käsitleb sõjaaja CIMIC-suhteid, mille lähem eesmärk on saavutada see, et patrulle kividega ei loobitaks ja et organisatsioonid nagu Piirideta Arstid või Punane Rist tegutseda saaksid. Pikemas perspektiivis võitis selline abi kohalike poolehoiu, kes võimalike IEDde asukohtadest teatades päästsid nii kohalike, sõdurite kui ka heategevusorganisatsioonide töötajate elusid.

Peipsi-äärne Kaitseliidu õppus käsitleb rahuajal toimuvat sõjalist väljaõpet. Tapa korteriturg on aga näide, kuidas suuremat sorti väeosa kõigest oma olemasoluga otseselt ja kaudselt kohalikku elu mõjutab.

KRISTJAN PRII

Erik Reinhold

Arutame teemat Kaitseliidu kooli pealiku Erik Reinholdiga.

Erik, siiani pole ma kohanud veel inimesi, kes mõistaksid CIMICut ühtemoodi. Mis on sinu arust CIMIC? (9)

„CIMIC on üks paljudest funktsioonidest, mida võiks nimetada võitlejate suhtekorralduseks mittevõitlejatega. Kui on olemas funktsioon, tuleb leida ka doktriin, protseduurid ja ressursid selle funktsiooni täitmiseks. Siit edasi on juba loogiline järeltada, et iga sõjaväe, iga sõjateatri ja isegi iga konkreetse operatsiooni kontekstis võivad vajadused ja nõuded sellisele suhtekorraldusele olla erinevad, mis omakorda näitab meile, et teatud variatiivsus CIMICu kui mõiste defineerimisel on möödapääsmatu. Mõistagi on olemas ametlik NATO definitsioon, mis ütleb, et CIMIC on „tegevuse kooskõlastamine ja koostöö missiooni toetuseks NATO sõjaväelise ülema ja tsiviilorganite, sealhulgas riigi elanikkonna ja kohalike võimuorganite ning rahvusvaheliste, riiklike ja valitsusväliste organisatsioonide ja ametkondade vahel [AAP-6 tõlge].“ (10)

Niipea, kui hakata inimestelt küsima, kuidas keegi sellest oma konkreetsest vaatenurgast ja praktiliste detailide tasemel aru saab, kohtame erinevaid käsitlusi, sest inimesed on sedasama suhtekor-

raldust mittevõitlejatega tajunud erinevates kontekstides. Seega on meil siin taas kord tegemist küsimusega, millele loomupäraselt võibki olla mitu erinevat õiget vastust. Kas me oleme ekspeditsiooni-armee koosseisus võitlemas võõral maal, kas kaitseme oma kodu üksi või koos liitlastega – tänase päeva nõue on, et peame olema valmis CIMICuga toime tulema kõigis neis väga eriilmelistes keskkondades. Samas on tähtis mitte segada kõiki neid asju omavahel sassi ja luua mingit universaalset arusaama CIMICust, mis lõpuks ei sobi mitte kusagile.“

CIMIC on ka see, kui jaoülem läheb külamehe käest vett küsima, rääkimata brigaadide tasandil toimuvast. Millisest tasandist alates peaks olemas olema CIMICu spetsialist – jagu, rühm, kompanii, malev? Või peaks olema lausa spetsiifiline CIMICu üksus, kus on sees meedik, täpsuslaskur, sidemees jne – nii, nagu jaos on? Ehk inimesed, kes on lisaks sõjaerialale õppinud ka suhtlemist, oskavad keeli

Ma tõmbaks tavalise adekvaatse inimkäitumise ja CIMICu spetsialisti ekspertiisi- ja töövaldkonna vahelise piirjoone ikkagi suhteliselt kõrgele juhtimistasandile, kus üksuse juhi ja staabi töömahud ei võimalda enam füüsiliselt ilma hakkama saada.

ja omavad eriti sõbralikku naeratust?

„Sotsiaalsed ja interpersonaalsed oskused on iga sõjaväelise juhi pädevuspaketi loomulik osa. Neid pädevusi me Kaitseliidu koolis Kaitseliidu juhtide väljaõppes ka arendame, vaadake meie eestvedamisoskusi arendavaid juhtimiskursusi, esinemisoskusi arendavaid avaliku esinemise kursusi või õpetamisoskustega tegelevaid instruktorikursusi. Seega on koolis alati „lisaks sõjaerialale“ õpetatud seda, mis ühest juhust tegelikult juhi teeb – inimestega toimetulekut. Igasugune suhtlemine inimestega ei ole veel CIMIC. Ma tõmbaks tavalise adekvaatse inimkäitumise ja CIMICu spetsialisti ekspertiisi- ja töövaldkonna vahelise piirjoone

ikkagi suhteliselt kõrgele juhtimistasandile, kus üksuse juhi ja staabi töömahud ei võimalda enam füüsiliselt ilma hakkama saada. Loomulikult sõltub selle tasandi valik ka konkreetse üksuse ja operatsiooni iseloomust ning oludest. Ei saa välistada, et mõne operatsiooni puhul ongi vaja eraldi CIMICu allüksust või CIMICu ülesannete andmist võitlevatele üksustele. Samas ei ole mõistlik ka vinti üle keerata. Kaitseliit on oma olemuselt väga kõrge potentsiaaliga CIMICu probleemide lahendamisel, sest meie vabatahtlikud juhid on ju ise just sealt „teiselt poolt“ pärit – nad lahendavad selle valdkonna probleeme tihti käigult, ilma et me neile mingit erivaljaõpet oleks andnud – neid on õpetanud elu ise.“ ▶

KOOSTÖÖ

KARRI KAAS

Kuigi CIMIC ei ole ainult avalikud suhted, peavad tsiviil-sõjalise koostöö spetsialistid tihtheale valmis olema ka avalikkusega suhtlema.

Kolonel Paulik on tulnud suurepärase initsiatiiviga, mille üks osa on ühtlustada CIMICu väljaõpe. Kas ja kuidas näed Kaitseliidu kooli koostöö võimalusi CCOEga? Kes ja mida peaks tegema, et see juhtuma hakkaks? (11)

„Selleks, et Kaitseliidu kool hakkaks kellelegi midagi õpetama, peab kool saama Kaitseliidu juhtkonnalt lähteülesande, mis ütleb meile, miks, kellele ja kuipalju on tarvis midagi õpetada. Sealt algavad juba meie protseduurid, mis edu korral resulteerivad vahva ja õpetliku kursuse või muus vormis õppetööna. Peame arvestama sellega, et meie vabatahtliku juhi (väljaõppe)koormus on täna suhteliselt suur ja headest ideedest selle kohta, mida nad kõike veel lisaks võiksid/peaksid õppima, ei ole puudust. Peame olema ajaökonomised ja tõhusad. Seega võib näiteks suhteliselt spetsiifilise oskusteabe edastamiseks väiksematele sihtrühmadele piisata töötoa, seminari või webinarini vormis õppetööst, trükiste levitamisest, digiõppe programmi loomisest jne, s.t klassikaline kursuseformaad ei ole siingi ainus lahendus. Ideaalpildis võiks mõelda Kaitseliidus CIMICu valdkonna inimeste praktikakogukonna loomise ja selle kaudu valdkonna arendamise peale. Selle kõige eelduseks on siiski organisatsioonis selgelt defineeritud vajadus, ambitsioonitase ja eesmärgid, mille täitmiseks on olemas valmisolek panustada tarvilikke ressursse.“

KOOSTÖÖ

COHEN A. YOUNG/US AIR FORCE

NATO definitsiooni järgi on CIMIC tegevuse kooskõlastamine ja koostöö missiooni toetuseks NATO sõjaväelise ülima ja tsiviilorganite, sealhulgas riigi elanikkonna ja kohalike võimuorganite ning rahvusvaheliste, riiklike ja valitsusväliste organisatsioonide ja ametkondade vahel

Nooremveebel Gunnar Richter on Põhja kompaniis võtnud CIMICu initsiatiivi enda peale. Gunnar, miks peab olema lahingukompaniil oma CIMIC?

„Parima vastuse sellele küsimusele sain õppusel Peipsi ääres. Nimelt tuli meie üksuse juurde üks vanem vene proua ja küsis vene keeles: „Poisid, mis te siin teete? Kas te ei tea, et te siin ei tohi oma pussidega joosta. See siin on ju Venemaa!“ Meie üksus vaatas suu ammulu prouale otsa. Osalt sellepärast, et meie noored ei saanud küsimusest aru, sest ei oska keelt, aga need, kes said aru, võtsid igaks juhuks kaardi välja ning selgitasid välja oma asukoha kaardil. See oli nii usutav! Jah, meie maleval oli CIMICu meeskond väljas, aga nemad istusid ruuporiga autos, asusid kuskil maastikul ega suhelnud kohaliku rahvaga otse. Neid ei jätkunud igale poole. Lisaks puudus nendega otseside operatiivseks kohaletellimiseks.“

Vene hinge aga massirahustuvahenditega ei püüa. Vaja on otse suhelda, õlale patsutada või

lausa pisike meene kinkida. Peipsi ääres oli tunda, et n.-ö läbisõidul üksuste vastu tunti suurt huvi. Rahvas oli meid tegelikult tervitamas, aga me ei osanud selles situatsioonis käituda. Mulle tundus, et käitusime samamoodi nagu okupatsiooni ajal venelased meiega. Sellele prouale oleks pidanud kinkima koos põsemusiga õige riigilipu – meie armsa sini-must-valge! See kripeldab mul siiani.

Põhja kompanii tervikuna on pöörase arenguga. Viimase viie aastaga on üksus kasvanud mitmekordselt ja, olgugi et struktuuris pole praegu ette nähtud CIMICu meeskonda, võib juhtuda, et homses struktuuris on see juba sees. Kust me need ametimed siis võtame? CIMICu meeskonna liige on tsiviil-sõjalise koostöö koolitusega oma eriala tippspetsialist. Eriala all mõtlen spetsialiteeti: snaiper, täpsuslaskur, parameedik, rühmaülem, kompaniiülem, kompanii veebel, ranger, skaut, ajakirjanik, fotograaf jne. Meeskond koostatakse vastavalt ülesande täitmise vajadusele. Meeskond peab olema iseseisvalt lahinguvõimeline,

KARRI KAAS

Gunnar Richter

CIMICu meeskonna liige on tsiviil-sõjalise koostöö koolitusega oma eriala tippspetsialist.

täiesti ideaalset ja toimivat CIMICu üksust/armeed.“ Selle lause kinnituseks on fakt, et ega siis ameeriklased ilmaasjata oma esimest CIMICu meeskonna esindust Eestis alaliselt Kaitseliidu peastaabi kõrvale, samasse majja rajanud. Kaitseliit on ju tsiviil-militaarkoostöö sümbioos, mida lahti rebida pole enam võimalik. Samas, kes keelab meil seda ameeriklastelt saadud mõistet edasi arendada, eriti kui me oleme „veel“ musternäiteks siin kiirelt arenevas maailmas.

Ma ei pea ennast eriliseks vanemate vene prouade põsemuside spetsialistiksi, aga rõhuasetus peab olema rahvustraditsioonidel ja inimesetundmisel. Antud olukorras oleks ühe embamise-põsemusi-kingitusega saanud vanaproua „õigele teele“ (loe: Eesti Vabariiki) tagasi juhatada. Ka tema väärib seda, et olla täisväärtuslik Eesti kodanik, hoolimata sellest, et tegemist oli nähtavasti „halli passi“ omanikuga.“

CIMICu tegevustele on ette heidetud igasuguseid asju, alates jõu ja mõjuvõimu kasutamisest oma sõjaliste eesmärkide saavutamiseks ning lõpetades doonorrahva poliitiliste eesmärkide arendamisega. Kas Eestis on need mured asjakohased ja kuidas neid muresid vältida?

„Eestis kõiki neid muresid õnneks pole. Eestis on pigem vaja tegeleda ajakirjandusjamaadega. Eesti juhtiv ajakirjandus hirmutab kodanikke sõjaga, toodab iga päev uudiseid Venemaalt ja tekitab paanikat. Justkui vallutaks Venemaa kohekohe Eesti kahe tunniga ära või oleks ameeriklastel huvi rajada siia sõjaväebaase, et meie idanaaber saaks neid pommitada. Venemaa eriteenistus aga kasutab seda kõike oma propagandamasinas, sest nad teavad, et eestlased mäletavad seda

kurja, mida Nõukogude riigikord on kunagi korda saatnud.

CIMIC peab meil olema eriti tark ja arvestama rahva mälu raiutud eripäraga. CIMIC peab aitama selgitada, miks on vaja õppusi teha või miks on vaja valmistuda sõjaks. Lisaks peab meie CIMICu liitlastele selgeks tegema, et me ei ole „doonorrahvas“, vaid rahvas, kellel ei olnud võimalust oma ressursse nii ümber jagada, et ennast ise kaitsta, kuid nende abiga saame seda nüüd teha.

CIMICu ülesanne on anda oma panus konfliktide viivitamatule lahendamisele eos, s.t ajas ja ruumis.

Kui Eesti ajakirjandus lähtuks ülikoolis õpitud ajakirjandustavast, siis toodaksid nad võrdsele uudisele kõigest naabritest. See tähendab, et kui me kuuleme uudist Putinist, siis tuleb sinna juurde ka uudis Rootsi kuningast, Soome ja Läti presidendist. Ma usun, et siis kaoks need troll-uudised ära.“ 🍀

Viited ja seletused:

1. TIC – Troops In Contact / AcronymFinder. [https://www.acronymfinder.com/Troops-In-Contact-(TIC).html] 25.01.2017
2. Shadix, D. To Quell The Korengal. DTV Press, 2015
3. Lauri, V. Tapale saabuvatel liitlassõduritel napib meelelahutust. [http://uudised.err.ee/v/eesti/b1ebff36-eaff-40e9-bc2d-f36ba9bb367b/tapale-saabuvatel-liitlassõduritel-napib-meelelahutust] 25.01.2017
4. CCOE: CIMIC Centre of Excellence. [https://www.facebook.com/CCOE-CIMIC-Centre-of-Excellence-577818438961966/] 25.01.2017
5. Wolfgang Paulik. Facebook. [https://www.facebook.com/profile.php?id=100012844986323] 25.01.2017
6. Tilman Engel. Facebook. [https://www.facebook.com/pao.ccoe?fref=ts] 25.01.2017
7. NATO. Readiness Action Plan. [http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_119353.htm] 25.01.2017
8. NATO. New NFIU proves NATO continues to be relevant and adaptive. [http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_140359.htm] 25.01.2017
9. Civil-military co-operation. Wikipedia. 2016
10. NATO-AAP-06 – NATO glossary of terms and definitions (English and French) / Engineering360. [http://standards.globalspec.com/std/10064969/nato-aap-06] 25.01.2017
11. [http://www.cimic-coe.org/] 25.01.2017

seega kokku töötanud, ja suutma omale või oma üksusele tellida tuletoetust. Meeskond peab oskama kaitsta või vähemalt pakkuma turvatunnet nii oma üksusele kui tsiviilisikutele, kes üksusega kokku puutuvad. Siiani pole meil vähemalt avalikult olnud juhtumit, kus paukmoonaga treenivat üksust on rünnanud teravmoonaga tsiviilisik või veel hullem – mingi terroristlik organisatsioon.

Vajadus CIMICu järele suureneb soomusvõimekuse suurenemisega või relvastuse innovatsiooniga. Lisaks on ilmnenud asjaolu, et CIMIC ei ole ainult avalikud suhted. Avalikke suhteid militaarvõtmes tuleb seoses ITtehnoloogia arenguga edasi arendada. Me ei saa enam öelda, et kaitseliitlastele on sotsiaalmeedias teatud tegevused keelatud ja kõik. Siin peame mõnna, et kahjuks meil Kaitseliidus pole selles osas veel ühtset kontseptsiooni loodud.

Jah, Põhja kompaniile on CIMICu meeskonna olemasolu edaspidist arengut silmas pidades vajalik. Nii lihtne vastus ongi.

Kokkuvõtlikult, kui tsiteerida meie liitlaste CIMICu tiimi: „Eesti Kaitseliitu tuleb vaadelda USA mõistes tervikuna kui ühte suurt,

WinterCamp 2017 – Unimogid upuvad ja kuulid lendavad

Kirde maakaitseringkonna lahingugrupp osales 3.–5. märtsini 1. jalaväebrigaadi traditsiooniks saanud õppusel WinterCamp 2017.

Tekst: VELLI EHASALU

Lahingugrupi koosseisus olid põllule toodud Viru maleva lahingukompanii ning Jõgeva, Järva ja Alutaguse malevate koondkompanii. Lisaks anti malevate poolele ka 1. jalaväebrigaadi tankitõrjekompanii Viru pataljonist ja tagalapatljoni ajateenijatest moodustatud kergejalaväekompanii. Mänguväljakuks oli valitud Soodla õppeväljak Harjumaal.

Lahingugrupi ülesandeks oli viivitada ja lagundada vastast piki Soodla järve põhja- ja lõunakallast. Selle ülesandega saadi suurepäraselt hakkama ja esimese päeva jooksul suudeti vastase edenemise pingutused tulemuslikult tõrjuda.

Lahingugrupi ülem major Ivo Hakman tundis erilist heameelt selle üle, et tema juhitud üksused ei olnud seekord passiivselt viivitavad ja kaitsvad, vaid pidasid edukalt ka ründavat sõda. Õppuse vastaspoole sõnul valmistas selline kaitsetaktika neile suurt peavalu, mida oli esimese päeva lõpuks ka märgata. Nimelt ei suutnud vastane oma algspositsioonidelt eesmärgile oluliselt lähemale edeneda.

Major Hakman viitas ka sellele, kuidas maastik võib soosida kaitsetegevust – mänguväljak oli väga kinnise ja soise maastikuga, mida läbisid üksikud teed, ning tänu sellele oli vastane sunnitud suurema osa ajast liikuma jalgsi, ilma soomukite toeta.

Vastase elu tegi raskeks veel asjaolu, et nende rünnaku suunal oli vaid üks jõeületuskoht, mida lahingugrupi üksused päris kaua suutsid oma kontrolli all hoida ja vastasel puudus seetõttu võimalus lisajõudude toomiseks põhjakaldale.

Õppus läks lahingugrupi hinnangul igati korda, pakkus arvukalt õppimisvõimalusi ja andis kindlust, et ollakse oma arengutega õigel teel.

Veel osalesid õppusel tegevälased ja ajateenijad 1. jalaväebrigaadi staabist, Scoutspataljonist, Kalevi jalaväepataljonist, tagalapatljoni, luurekompaniist, staabi- ja sidekompaniist, tankitõrjekompaniist, Kuperjanovi jalaväepataljonist ning Ameerika Ühendriikide Eestis viibivast kompaniist. Osalevaid manööverüksusi toetasid ka õhuvägi ja pioneeripataljon. 🍀

Kaitse Kodu!

2016. aasta parimad selgunud

Aasta alguses kuulutati välja Kaitseliidu ajakirja Kaitse Kodu! 2016. aastal ilmunud kaastööde paremik ja tänati autoreid.

Tekst: KK!

Parimaks looks tunnustati Jana Otsa kirjutatud lugu „Maailma parandamine algab iseendast“ (Kaitse Kodu! 8/2016), mille fookuses on nähtus nimega läbipõlemine. Sama artikli valisid veebiküsitluses oma lemmikuks ka ajakirja lugejad.

Artiklis püüab Ots selgusele jõuda, mis võivad olla läbipõlemise põhjusteks vabatahtlikkuse printsiibil toimivas Kaitseliidus. Autor analüüsib nii kaitseliitlase isikuseomadusi kui ka organisatsioonist lähtuvaid mõjutegureid.

Jana Otsa sõnul väärib temast rohkem tunnustamist inimene, kes oli nõus talle allikaks olema ning oma loo ära rääkima. „Ma loodan, et sellest on meile kasu nii üksikisikutena kui organisatsioonina,“ ütles Ots.

Parima foto pildistas Rauno Vahtre möödunud suvel Saksamaal toimunud õhuhessantvägede õppusel, millest võtsid osa ka Rapla maleva kaitseliitlased. Lugejate lemmikpildiks osutus Taavi Karotamme foto Eesti rahuvalvajast Liibanonis.

Karotamm rääkis, et pilt sündis tegelikult soomlaste algatusel. Nimelt oli põhjanaabritel vaja oma tarbeks ühte ilusat fotot teenistusest Liibanonis. Kuna parajasti polnud neil oma pildistajat käepärast, pööruti küsimusega eestlaste poole. Karotamm võttis ühe kaasvõitleja appi ning tegi foto baasi läheduses ära.

„Ilmselt ei tea soomlased tänini, et nende pildi peal on tegelikult Eesti sõdur,“ arvas Karotamm, kes oli ise pildi tegemise ajal Eesti kontingendi teabeohvitser Liibanonis. „Igatahes

RAUNO VAHTRE

Maailma parandamine algab iseendast

Rajud on kogunud lähteandmeid kaastööd teinud isaanu-ema, sest naendes rollides lauljate valikuvahelise protsessi. Kuid on aga võimatu, et läbipõletamine oleks ka Kaitseleidis, mis on ju vabatahtlikku põhimõtet tagajärve organisatsioon? Paraku esineb ja rohkem, kui me tahaksime näha.

Tekst: JAAK OLS

Läänetorm 2016 – passida tuleb mõistlikult!

Läänetorm 2016 leidis aset maal kaitse (Pärnimaal). Tänuks on korraldatud teinud pilvadele, et teha endiselt rohkem järeleandmatuid tegevusi ja suurendada kaitseleide.

Tekst: JAAKUS MEHIKASE

Parim lugu 2016

Parim Kaitseleidu lugu 2016

Parim pilt 2016

Maailma parandamine algab iseendast. Rajud on kogunud lähteandmeid kaastööd teinud isaanu-ema, sest naendes rollides lauljate valikuvahelise protsessi. Kuid on aga võimatu, et läbipõletamine oleks ka Kaitseleidis, mis on ju vabatahtlikku põhimõtet tagajärve organisatsioon? Paraku esineb ja rohkem, kui me tahaksime näha.

Tekst: JAAK OLS

SÕJAJÄRELINNAK PLAAN

1. Põhja
2. Keskosa
3. Lõuna
4. Keskosa
5. Keskosa
6. Keskosa
7. Keskosa
8. Keskosa
9. Keskosa
10. Keskosa
11. Keskosa
12. Keskosa
13. Keskosa
14. Keskosa
15. Keskosa
16. Keskosa
17. Keskosa

KAITSELEID

on positiivset tagasisidet alati meeldiv saada, tänan tunnustuse eest,“ lisas ta.

Lisaks parimatele lugudele ja piltidele leidsid eri kategooriates tunnustamist veel mitmed autorid. Eveliis Padari lugu „Anette Traks – eeskujuna noorteloo tiitli. Naiskodukaitse tegemisi kajastas kõige paremini Taive Saare „Võistlemine Soomes publiku suure asja äratagemise tunnet“ (Kaitse Kodu! 3/2016) pälvis parima noorteloo tiitli. Naiskodukaitse tegemisi kajastas kõige paremini Taive Saare „Võistlemine Soomes publiku suure asja äratagemise tunnet“ (Kaitse Kodu! 7/2016) ning kaitseleilaste omi Jaanus Mehikase „Läänetorm 2016 – passida tuleb mõistlikult“ (Kaitse Kodu! 6/2016).

Parima sõjarauaaloos osutus Reimo Soosaare „Sellele ma nüüd küll pihta ei saa“ (Kaitse Kodu! 7/2016), reportaažiks Martin Mägi „Põhjakonnal karude vastu ringkaitse!“ (Kaitse Kodu! 7/2016), persoonilooks Kristjan Bachmani „Robert-Rudolf Volk, kunstnik ja kaitseleilane“ (Kaitse Kodu! 4/2016), probleemilooks Ermo Karilaidi „Ohutushoid kogenud meediku vaatepunktist“ (Kaitse Kodu! 3/2016) ning fotolooks Asso Puideti „Skrunda – kummitus-

Parim fotolugu 2016

Ohutushoid kogenud meediku vaatepunktist

Kuidas püüdnud ohutushoidu esikohale ajagruuna meediku? Väga lihtsalt: ohutushoidu on parim profaktil!

Tekst: ERMO KARILAI

Ohutushoid on parim profaktil! Kuidas püüdnud ohutushoidu esikohale ajagruuna meediku? Väga lihtsalt: ohutushoidu on parim profaktil!

Ukustes, kus ülemad tegid kiivri kandmise kohustuslikuks, vähenes rivist väljalangestate hulk mõningatel andmetel koguni 60 %

Kiivri kandmine on oluline ohutuse tagamine. Ukustes, kus ülemad tegid kiivri kandmise kohustuslikuks, vähenes rivist väljalangestate hulk mõningatel andmetel koguni 60 %.

Parim probleemlugu 2016

Parim probleemlugu 2016

linn radari varjus“ (Kaitse Kodu! 7/2016). Kokku panustas mõeldud aastal ajakirja üle 120 autori, kelle

vabatahtliku töö tulemusena ilmus Kaitse Kodu! veergudel pea 150 pikemat-põhjalikumart artiklit ning lugematul hulgal fotosid.

Mis siis, kui motivatsioon kaob?

Kaitseliidu seadus ütleb, et meie ülesanne on vabale tahtele ja omaalgatusele toetudes kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda. See tähendab, et meie kui vabatahtlike vabale tahtele pannakse suur vastutus.

Tekst: KAIDI PETERKOP

Suur vastutus, et meie olemegi Kaitseliit ja peamegi kõigest hoolimata hakkama saama. Täna kiiresti muutuv ühiskonnas tahab igaüks tunda end erilisena ja vajalikuna ning seda iga vabatahtlik ongi. Me viime edasi samu mõtteid – suudame sarnaselt mõelda, sest meie väärtushinnangud on samad, me oleme läbilõige kogu ühiskonnast ja jagame ühtset identiteeti.

Aga mis siis saab, kui see vabatahtlikkus otsa saab? Siis, kui silmist kaob säde ja enam ei taha Kaitseliidust üldse midagi kuulda? Kas see tähendab, et Kaitseliidu ülesande täitmine on küsimärgi all? Ilmselt mitte, sest tulevad uued inimesed ja uued teod. Läbi aastate on Kaitseliidu liikmeskond kasvanud ja kerkib ka edaspidi.

Motivatsioon on seesmine elujõud, mis voogab meist läbi ja kannab meid edasi. See paneb inimese käima, see annab suure tõukejõu, et hommikul voodist rõõmuga välja tulla ja oma toimetamiste kallale asuda. Motivatsioon on see, kui lähed suure õhinaga Kaitse-

liidu metsaõppusele, kodutütarde laululaagrisse, Naiskodukaitse ohutushoiu kursusele, vahepeal jõuad planeerida Kaitseliidu koolis instruktorikursuse tunnid ja käia Vabadussõja mälestusmärgi juures küünlaid süütamas. Kui kauaks aga peaks ühel inimesel selleks kõigeks motivatsiooni jätkuma?

Kas oled kuulnud ütlemist: kes teeb, see teeb ja jõuab kõike? Jah, paraku nii ongi. Kaitseliidus on ilmselt tuhandeid liikmeid, kes ei panusta isegi miinimumi (Kaitseliidu seadus paneb oma liikmetele kohustuseks panustada aastas minimaalselt 24 tundi) ja teist sama palju inimesi teisest äärmusest – neid, kes teevad kõike ja jõuavad kõikjale.

Kaitseliidu liikmeid on mitmesuguseid: on neid, kes on n.-ö tarbijad (käivad ürituselt üritusele ja osalevad) ning neid, kes on organiseerijad. Ma ei julge väita, et üks oleks parem kui teine, aga võin öelda, et neid asju tehakse, sest see meeldib. Need on väljakutsuvad ning proovile panevad. Kaitseliidus ei tehta asju sellepärast, et midagi saada, vaid sellepärast, et midagi ära teha. Kõik need olukorrad, kus tehakse vaid saamise nimel, on tehtud ilma motivatsioonita. Sellisel juhul tekib justkui kujutluspilt koerast, kes sitsib kondi pärast, teadmata, et üsna pea on tal nina all uus kont, mida jahtida.

Kui lõpuks säde silmist kustub ja õhinapõhisus hingest kaob, siis on tihti hilja hakata uuesti alustama. Sellel hetkel vabatahtlik ei tahagi enam midagi kuulda kohustustest ega lubadustest, õppustest ega koosolekutest. On öeldud, et võõrandumine algab indiviidi mõttemaailma muutusest, et muutub see tuttav ja turvaline ümbruskond. Tihti on selle taga väga inimlikud tegurid – suurenenud kohustused töö juures ja eraelus, liiga kõrged nõudmi-

LISATEAVE

Mõned soovitus

- Ära võta vabatahtlikkust iseenesestmõistetavana, see on töö nagu iga teinegi.
- Kaitseliitlasel on peale Kaitseliidu ka täiesti tavaline elu. Ta ei ole oma „päriselus“ välikokk, noortejuht ega härra leitnant.
- Teine kord küsi vabatahtliku käest ka lihtsalt: „Kuidas sul läheb?“, mitte ainult: „Miks sa pole ammu väljaõppel osalenud?“
- Ära koorma ainult ühtesid ja samu vabatahtlikke, tihti on neil ülitublidel raske öelda „ei“. Seegi on oskus, mida õppida – täpselt samuti, nagu näiteks laskmisoskus.

sed vabatahtliku suhtes, oma töö tulemuslikkuse mittemärkamine, tunnustuse puudus ...

On oluline, et nendel murrangulistel hetkedel oleksid olemas inimesed, kes seda märkaksid, toetaksid ja räägiksid. Needsamad jaoks kaaslased, kellega käiakse metsas õppusel või nädalavahetusel saunas, needsamad, kellega käiakse koos patrullivõistlustel ja maaväe vastuvõtul. Kui kaitsepolitseinik loobub ühel hetkel kõigest, siis ei ole tegemist mitte kangekaelsuse või juuksekarva lõhkiajamise, vaid võõrandumisega.

Nagu elus ikka, ei tohi ka vabatahtlikku oma muredega üksinda jätta, sest mis juhtub, kui inimene jääb oma mõtetega üksinda? Inimesel on kombeks asju üle mõelda ning lõpuks ka täielikult loobuda. Kirjeldatu on küll muidugi kõige mustem stsenaarium, kuid tänases Kaitsepolitsei ilmselt paratamatus. Meil on palju vabatahtlikke ja vähe palgalist koosseisu, kõigi juurde ei jõuta. Vaiksemad jäävad esialgu tagaplaanile ja hiljem kaovad pildilt. Nagu triaaziski, peaks esimesena tähelepanu pöörama vaikesetele – kui jõuab veel karjuda, siis jõuab ka elada; kui jõuab veel vahutada, küll siis jõuab ka Kaitsepolitsei tegutseda.

Tean suurepäraselt seda tunnet, mis tekib, kui oled aastaid panustanud ja mingil perioodil lausa seadnud vabatahtlikkuse oma prioriteediks number üks ja siis ... Üks väike olukord, üks väike muutus ning enam ei taha – lihtsalt ei taha mitte millestki mitte midagi kuulda. Tunned, et enam ei sobitu. Ma ei sobinud enam tegema seda, mida olin siiani teinud. Ma tundsin ennast tuttavate

Motivatsioon on seesmine elujõud, mis voogab meist läbi ja kannab meid edasi. See paneb inimese käima, see annab suure tõukejõu.

inimeste juures võõralt, ma leidsin, et ma ei oskagi teha asju nii, nagu ma neid siiani olen teinud.

Minu suureks üllatuseks saadi ilma minuta hakkama. Olin hämmingus ja veidi justkui solvunud. Kui ma enne tundsin ennast asendamatuks, tundsin, et ma päriselt olen vajalik ja teistele oluline, siis nüüd nägin, et üsna kiirelt tekkis minu asemele uusi inimesi. Kõik asjad said tehtud, ainult et ilma minuta. Ja ka see on üks asi, mis teeb uuesti alustamise keeruliseks. Tundmus, et ma ei olegi enam oluline, et teistel on ilma minuta parem. Üritades erinevates rollides uuesti alustada, olen kui võõrkeha ja küsin mõttes endalt korduvalt: „Mis on pildil valesti?“ Aga mis on?

Õeldakse küll, et tark inimene oskab teha õigel ajal pausi. Kui õnn ja rõõm on asendunud masenduse, hirmude ning tühjustundega, siis pole kaugel ka isiklik läbipõlemine. Mõõdukas võõrandumine on arengu osa, mis peaks olema ka ühe kaitsepolitseiniku jaoks oluline. Üpris tähtis on aeg-ajalt vaadata asju kõrvalt, olukordi analüüsida ning seejärel vajadusel purjeid kohendada.

Kui anda parajalt aega, siis tähtsaks ka motivatsioon, tähtsaks tahtmine uuesti teha ja olla ja kuuluda. Kaitsepolitsei suur võlu ongi see, et see on alati olemas ning võtab alati kahe käega kõik vastu. Mulle meeldivad väga ühe toreda kaitsepolitseiniku sõnad minu esimesest metsalaagrist: „Kaitsepolitsei on nagu naine: mida rohkem sa temast hoolid ja temasse panustad, seda parem ja ilusam on ka sinu elu.“ Nii ongi, siit saab täpselt nii palju kui ise annab. Keegi vägisi midagi peale ei suru. 🍀

Kaitsepolitsei ei tehta asju sellepärast, et midagi saada, vaid sellepärast, et midagi ära teha

Talvine võistlus, mis aina kogub populaarsust

KARRI KAAS

Kui suurem osa Kaitseliidu korraldatavatest võistlustest paistab silma tugeva militaarsusega, siis Vändra sprint on valinud spordi massidesse viimiseks hoopis teise tee. Populaarsuse kasv kinnitab, et tegemist on õige suunaga.

Tekst: SIIM VAHKEL

Vändra sprint sai alguse Pärnumaa maleva Korbe malevkonna liikme Kristo Sinivee ideest. Tema esialgne soov oli teha enda üksusele rännakuõpe talvistes tingimustes, kasutades suuski. Kuid juba vanasõna ütleb, et süües kasvab isu, ja nii juhtus ka sprindiga.

Nüüdseks on rännakuõppest kujunenud võistlus, mille populaarsus järjest kasvab. Vändra sprindist 2017 võttis osa juba viis täiskasvanute võistkonda ning 13 Noorte

Vändra sprindi teeb omapäraseks see, et kontrollpunktides antavad ülesanded ei ole enamasti militaarse sisuga.

Kotkaste ja Kodutütarde võistkonda, kokku umbes 80 võistlejat. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmeid on võistlusesse kaasatud kolmel viimasel aastal, Vändra sprint 2017 oli aga järjekorranumbrilt seitsmes.

Vändra sprindi teeb omapäraseks see, et kontrollpunktides antavad ülesanded ei ole enamasti militaarse sisuga. Peamiselt lähtub korraldusmeeskond punktidesse ülesandeid luues kriteeriumidest, et need nõuaksid meeskonnatööd ning nen-

de lahendamine ei vajaks spetsiifilisi sõjandusteadmisi. Kui esialgu olid võistluse ajal maastikul ka vastase üksused, kes sundisid võistkondi varjatult liikuma, siis kahel viimasel aastal on ka see militaarne aspekt võistluselt välja jäetud.

Tänavune Vändra sprint oli jagatud kahte etappi. Esimene etapp algas reede õhtul kell 21, kui viis täiskasvanute ehk punase raja võistkonda alustasid ühisstardiga. Linnulennult kolme kilomeetri pik-

kune stardijooks otsustas võistkondade stardijärjekorra ja läks ühtlasi arvestusse võistlejatele karistuspunktide andmisel.

Samuti andis see hiljem eelise tänavu esimest korda kavas olnud luureülesandes, sest esimestel võistkondadel jätkus luureks rohkem aega. Kokku oli punasel rajal koos stardijooksu ja luurega öösel 7 kontrollpunkti.

Esimese etapi lõpus oligi luureülesanne, mis lõppes laupäeval kell

11. Samal ajal algas võistluse teine etapp. Selleks ajaks olid maastikule saabunud ka 16 roheline raja ehk noorkotkaste ja kodutütarde võistkonda.

Teises etapis oli võistkondadel võimalus valida ise endale marsruut ning kontrollpunktid, mida läbida. Kontrollpunkte oli maastikul kokku 11, mis olid avatud täpselt kella 11–18. Kontrollpunktides kehtis niinimetatud elavjärjekord – kes jõudis kohale varem, sai enne ülesannet sooritama hakata, hiljem saabuja pidi ootama. Võistkonnad pidid stardis tagasi olema kell 19.

Igal kontrollpunktil oli oma väärtus, kui võistkond seda ei läbi. Kaugemate punktide väärtus oli kuni 60 karistuspunkti ning lähematel 40 karistuspunkti. Kui aga võistkond kohale läks, võis ta oma sooritusest olenevalt saada kõige rohkem 30 karistuspunkti. Kogu võistluse jooksul olid kõik punktid sama väärtusega ehk 30 karistuspunkti. Punase raja võistkondadel hinnati esimeses etapis ka ajagraafikus püsimist.

Võistluse muutsid tänavu veel huvitavamaks mitmekesised ilmastikuolud – paistis päikest, oli pilvi ja maha sadas 20 cm lund. Eripalgestest kliimatilistest tingimustest hoolimata ükski võistkond võistlust pooleli ei jätnud. 🌲

Võistluse muutsid tänavu veel huvitavamaks mitmekesised ilmastikuolud – paistis päikest, oli pilvi ja maha sadas 20 cm lund.

LISATEAVE

Vändra sprindi 2017 punase raja esikolmik:

1. koht – Vändra I (Kristo Pihlak, Jaanus Jõemaa, Tony Jürisaar ja Hendrik Ehastu)
2. koht – Kalevi JVP (Kermo Petermann, Joosep Paats, Taimo Nurmetu, Risto Trahv)
3. koht – Team Kultra (Ats Paberits, Martin Sempelson, Martin Madisson, Madis Mäesalu)

Vändra sprindi 2017 roheline raja esikolmik:

1. koht – Tuvid (Karl Mumme, Taavi Raudkivi, Jaan Endrik Kirsi, Casper Gregory Tanner Leies)
2. koht – Majorid (Merilyn Pähkel, Johanna Aarna, Ragne Kuldmaa, Anet Keskküla)
3. koht – Ursa Majori Poisid (Reimo Ruul, Keimo Reimets, Marco Luisik, Andre Liin)

Maamiin – põrguaia kibedaim vili

„Mehed, kes muidu marsiksid vapralt läbi lahingumõllu, astuvad nüüd pelglikult maakamaral, mille all nad pelgavad olevat peidetud miinid,“ kirjeldas Edward Farrow 1885. aastal oma militaarsõnaraamatus miinide halvavat mõju psüühikale.

Tekst: ASSO PUIDET

SÕJARAUD

Seks ajaks oli maailm juba tundma õppinud neid hääletult varitsevaid tapjaid. Tegelikult juba alates ajast, mil esimene inimene kaevas augu, tikkis selle põhja teravaks ihutud ogad ning kattis pealt oksarisuga, oli vaenuliku suguharu esindajat vigastama mõeldud „miin“ loodud. Selliseid kasutas jõudude tasakaalustamiseks Gallia sõdades näiteks väga edukalt legendaarne Rooma väejuht Julius Caesar. Varjestatud aukudes turritavate mürgitatud teravikega löksud ei olnud haruldased ka möödunud sajandi teisel poolel möllanud Vietnami sõja päevil.

Jalaväevastase maamiini eellas võib lugeda ka juba 331 aastat enne Kristust kasutusele võetud neljast kidast koosnevat seadeldist *calcitraba* (ladina k 'jala löks'), mille maha asetatuna jäi üks teravik alati taeva poole turritama, valmis läbistama vastase sõduri, kaameli või hobuse jala.

Lärmakamaks ja tõhusamaks läks miinide vallas üheksandal sajandil, mil sarjas „Hiina ime“ valmis püssirohi. Hiinlased olid esimesed, kes õppisid selle abil vastaseid maa seest välja paiskuvate kividega üle kallama. Neljateistkümnendal sajandil jõudis püssirohi ka Euroopasse ning

KAITSEVÄGI

siis ei möödunud siingi ükski olulisem lahing, ilma et oleks kostnud kõrvulukustavaid kärgatusi, mille saatel paisati õhku ja vastasele kaela kivilasu. Kui läks eriti hästi, lendles ka päid, jäsemeid ja muid kehaosi.

Noobel värk

Inimkonnale esimese modernse, survetundliku maamiini kinkinud

mees ei olnud aga keegi muu kui hiljem Nobeli rahupreemia loonud Alfred Nobeli lihane isa Immanuel Nobel, kes 1850. aastate keskel töötas välja esimese tänapäevaste miinide sarnase survetundliku, keemilise, väävelhapest ja kaaliumist koosneva sütikuga maamiini.

Ühe oma neljast pojast lõhkeainetega mäkerdades õnnetul kom-

bel vastu taevast lasknud Nobeli miin – nagu tõi välja Norman Edgar Youngblood IV oma uurimistöös „Maamiinide sõja areng“ („*The Development of Landmine Warfare*“), toetudes major Richard Delafieldi 1860. aastal tehtud raportile sõjakunstist Euroopas – kujutas endast püssirohuga täidetud karpi, mille ümber oli teine, natuke suurem karp. Kahe

karbi vahel oli pigikiht, mis kaitses sisemises karbis olevat püssirohtu niiskuse eest.

Seadeldis maeti umbes 20 sentimeetri sügavusele maa alla. Selle kohale aga paigutati nelja metalljala kaudu alumise kasti ja sütikuga ühendatud puuplaat. Kui nüüd keegi plaadile astus, lõhkusid metalljalad väävelhappe- ja kaaliumiampullid

– kemikaalid segunesid, lahvatasid põlema ja süütasid püssirohu.

Muljetavaldav kaadervärk leidis Krimmi sõjas (1853–1856) kohe ka praktilist kasutust.

Vaevalt jõudis sõjakära Krimmis vaibuda, kui teisel pool Atlandi ookeani puhkes Ameerika kodusõda (1861–1865). Jalgratast polnud enam vaja leiutada ja miini samuti mitte. Konföderatsiooni brigaadikindral Gabriel Rains, keda mitmetes allikates on tituleeritud miini leiutajaks, kopeeris ja arendas Nobeli lahendust edasi ning üsna peagi said vastaspoole sõdurid omal nahal tunda selle saatanliku inseneritöö laastavat mõju.

Osaliselt on sellest säilinud ka kirjalikke tunnistusi. Nii näiteks võib pärast kodusõda trükki antud ametlikest raportitest lugeda William F. Barry ja G. W. A. Cullumi kirjeldust 1862. aasta mais Yorktowni linnakeses toimunud verevalamisest, kus peasa oli miinidel, mille ootamatult avalduv hävitav tulejõud mõjus toona sama šokeerivalt nagu praegugi: „Uniooni sõdurid liiguvad läbi konföderatsiooni hüljatud Yorktowni linnakese. Ühtäkki kärgatavad piki tänavaid, puude ja telegraafipostide all varjatud põrgulikud masinad, rebides maakoore tükkideks ning sülitades taeva poole leeke ja metallitükke. Jalutuskäigust läbi hüljatud kõrbelinna, mis esmapilgul tundus suhteliselt ohutu, saab luupainajalik teekond, kus hetkekski ei saa kindel olla, millal järgmine põrgumasin surma külvates plahvatab.“

Miinid läksid moodi

Läbi kasvuraskuste primitiivsetest lõksudest keeruka ehituse, ent kurjakuulutavalt sirgjoonelise iseloomuga ohtlikes tapjateks arenenud miinid olid tulnud, et jääda.

Esiialgu ei olnud nende tähtsus küll kuigi suur ja need leidsid kasutust põhiliselt kindlustuste julgestamisel. Miinide arendustöös pandi põhiline aur ja püssirohi meremiinidele. Maismaalahingutes hakkas miinide, peamiselt küll tankitõrjemiinide roll kasvama esimese maailmasõja päevil, mil lahinguväl-

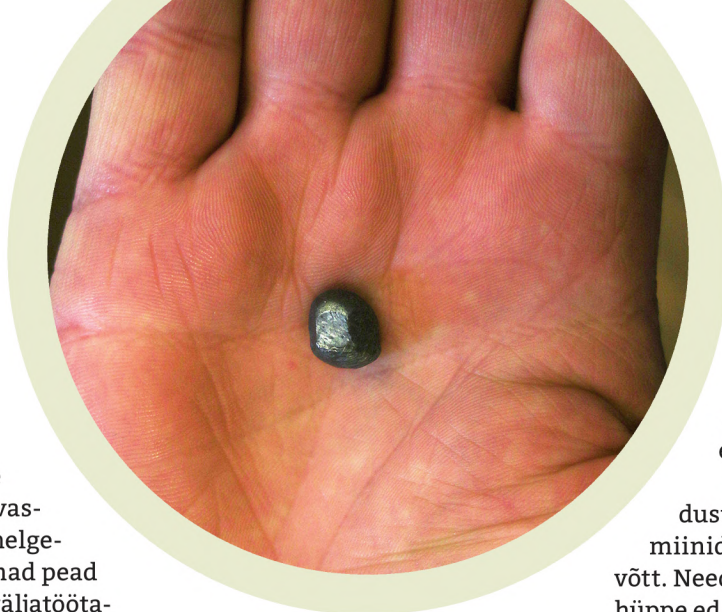
jadele logistasid esimesed tankimonstrumid, sundides vaenupoolt tegema pingutusi, et need põrgulised rivist välja lüüa.

Kuid tankitõrjemiinide kõrval, nende kaitseks ja vastase suretamiseks nägid helgemad, ent samas ka kurjemad pead vaeva ka jalaväemiinide väljatöötamise kallal. Näiteks sai Norra insener Nils Waltersen Aasen 1926. aastal maha miin-granaadiga. See oli silindrikujulise raudtoru, milles 340 grammi lõhkeainet ja 400 metallkuulikest. Silinder asetati maa sisse ning selle alla väike, detonaatori ja elektrilise süütenõoriga ühendatud lõhkelaeng. Lisaks kinnitati silinder detonaatorit pidi ketiga maa külge. Kui nüüd silindrialune lõhkelaeng süüdati, paiskas see silindri maa seest üles, selle külge kinnitatud kett aga käivitas põhidetonaatori, põhjustades plahvatuse, mis paiskas ringiratast tillukesi, surmatoovaid metallube.

Lahinguväljadele seesugused surmasaadikud aga ei jõudnudki ja nii jäi Aaseni miin sakslaste poolt 1930. aastatel välja töötatud *Schrapnellmine* 35 (S-mine) varju. Just S-miini sai teise maailmasõja kõige hirmuäratavam miin, mida sakslased kasutasid massiliselt oma alade ning tankitõrje miiniväljade kindlustamiseks. Sõja lõpuks oli Saksamaa jõudnud toota ligikaudu kaks miljonit S-miini.

Oma tööpõhimõttelt ja ehituselt kopeeris S-miin Aaseni miini. Musta püssirohu baasil paiskelaeng paiskas miini ülespoole ning aktiveeris kolm viitsütikut paiskelaengu ja kolme detonaatori vahel, andes piisavalt aega selleks, et miin jõuaks tõiasta meetri kuni pooleteise kõrgusele ning siis plahvatada, külvates perimeetri üle metallkuulikestega, mida mahtus miini umbkaudu 360. Miini efektiivne tapmisraadius oli ameeriklastele jagatud õppematerjalide kohaselt muljetavaldavad 150–180 meetrit. Sakslased ise seda nii suureks ei pidanud.

Käivitas S-miini kolmeharuline, enamasti 7kilosele survele reageeriv rõhuanur. Ent spetsiaalse adapteri

Väike, aga kuri. Just selliste terashaavlittega külvataksegi üle kaitselaengu M-21F teelette jäänud. Haavleid mahub M-21F-i sisse ligi tuhat

KARRI KAAS

saanud enam kui poolesaja eri tüüpi miiniga.

Osaliselt tingis miiniarendustoid ka senisest paremate miinidetektorite kasutuselevõtt. Needki seadeldised tegid tubli hüppe edasi, arvestades, et veel 1942. aastani kasutasid nii britid kui sakslased miinide tuvastamiseks metallotsaga puuroikaid, millega maad songiti.

Et aga metallidetektoreid ära lollitada, katsetasid sakslased alternatiivsete materjalidega, nagu puit, plastik ja klaas. Puust kestadesse miinide tootmine tasus ennast eriti ära sõja lõpupoole, mil sakslastel metalliga kitsas käes oli.

Esimesed sakslaste toodetud mittemetallist kestaga tanki- (*Holzmine-42*) ja jalaväemiinid (*Schümine-42*) olidki valmistatud puidust. Sisuliselt kujutasid need endast lõhkeainega täidetud karpe, mille külge oli monteeritud tavapärase tanki- või jalaväevastane sütik. Viimane asjaolu muutis need aga jällegi detektoritele „nähtavaks“.

abil sai miini plahvatama panna ka komistusnõõri abil.

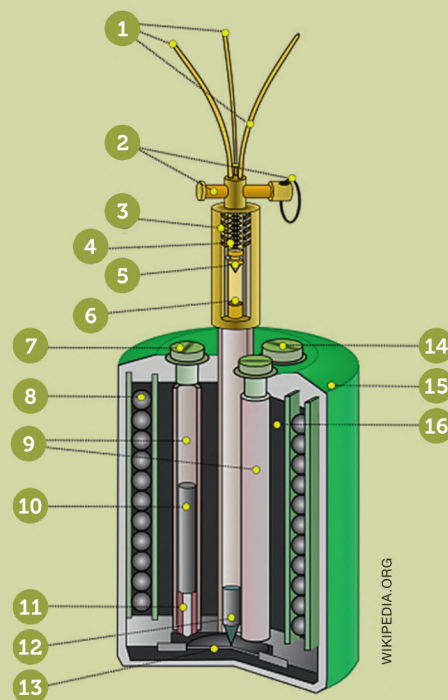
Suur tisleeritöö

Miinide tõelist võidukäiku saigi näha teise maailmasõja puhkedes, mil neid hakati massiliselt kasutama hõivatud territooriumide kindlustamiseks ja positsioonide kaitsmiseks. Näiteks Kurski lahingu eel ja kestel kaebas Nõukogude armee oma positsioonide kaitseks maha enam kui pool miljonit miini.

Ehkki kõik osapooled kasutasid miine, olid esirinnas vaieldamatult sakslased, kel juba sõja puhkedes olid ette näidata kahte tüüpi tankivastased miinid ja ühte tüüpi jalaväevastane miin – seesama S-miin. Sõja lõpuks olid nad aga maha

Kurikuulsa S-miini ehitus

1. Piigid rõhu või liikumise avastamiseks
2. Splint, mis eemaldatakse miini aktiveerimiseks
3. Väline vedru
4. Sisemine vedru
5. Lööknõel
6. Süütekapsel
7. Detonaatori kaevu kaas
8. Teraskuul
9. Detonaatori kaev
10. Lühike viitsütik
11. 4,5 sekundi viitsütik (paiskelaengu initsieerimisega viivitamiseks)
12. Paiskelaengu ruum
13. Laadimiskork (põhilaengu lõhkeaine miini paigaldamiseks)
14. Veekindel kate
15. Laengu ruum
16. Lõhkeaine

WIKIPEDIA.ORG

Katsetati ka plastikmiinidega, ent needki suutsid tänu sütikule ära petta vaid vanema põlvkonna miinidetektorid. Seega tuli välja töötada miinid, mis ei sisaldaks grammigi metalli. Ja sellega Saksa insenerid ka hakkama said. Valmis plastikust kerega miin, mille metallosad, nagu kruvid ja sütik, valmistati klaasist: *Glasmine-43* kasutati lahingutes esimest korda 1944. aastal. See oli ühendatud keemilise, klaasampullist sütikuga, mis oli vägagi sarnane Nobeli väljatöötatule. Säärase miini suureks puuduseks oli aga äärmine plahvatusohtlikkus. Seetõttu nägid sakslaste protseduurireeglid ette, et alade puhastamiseks selliseid miine mitte ei eemaldata, vaid õhitakse kohapeal.

Samuti küpsetas võimas Saksa sõjamasin savist kestaga miine. Seda nii masinate kui jalaväe vastu. Proovimata ei jäänud ka betoonkestaga miinid. Ent needki olid tänu standardsütikule metallidetektoriga kergesti avastatavad.

POMZ ja piraki

Nõukogude armee, tahtmata rivaalidest maha jääda, tõi samuti turule puidust kestaga miini PMD-6. Ilmselt aga ei saanud nad puidust miini kontseptsioonist päris täpselt aru ning tagusid nende seinad metallist naeltega kokku.

Lisaks PMD-6-le kasutas Nõukogude armee jalaväe vastu kaika otsa kinnitatud kildkäsigranaati – seadet, millele nad valisid kõigi võimalike variantide seast nimeks POMZ.

Olulisimaks uuenduseks ja teerajajaks miinide pikas ja piinarikkas ajaloo said aga II maailmasõja ajal välja töötatud lennukitelt külvatavad miinid. Jällegi Saksa inseneride loodud SD-2 ehk liblikpomm võeti kasutusele Venemaale tungimise varases faasis. See kujutas endast seitsme sentimeetri pikkust kauna, mis lennukist alla kukkudes avas labad ning nende mõjul pööreldes pildus miinid laiali.

Kui Euroopa lahingutandritel oli miinisõja põhifookus tankivastastel miinidel, siis Vaikse ookeani piirkonnas, kus tankide liikumist takistas džungel nii ehk nii, mängi-

KARRIKAAS

Veel natuke peenhäälestust ja kaitselaeng M-21F ongi kodumaa kaitseks valmis

Samuti küpsetas võimas Saksa sõjamasin savist kestaga miine. Seda nii masinate kui jalaväe vastu.

sid olulisemat rolli jalaväevastased miinid ja löksud.

Jänkide meelehärmiks olid jaapanlased siin neist mäekõrguselt ees. Keisriarmee esimene kaasaegne maamiin, koodnimetusega tüüp 93, oli kettakujuline ühe detonaatoriga miin, mille sütik oli ühendatud mesingist katte külge. Katte purunedes löigati läbi lööknõela tagasi hoidev traat, mis nüüd tongile löögi andis ja miini plahvatama pani. Seda tüüpi miine kasutati nii tehnika kui elavjõu vastu.

Plahvatav kookospähkel

Sarnaselt sakslastele ja itaallastele vorpised jaapanlasedki puidust ja savist miine. 1944. aastal üllatasid nad Leyte saarel ameeriklasi miinidega, ▶

millel oli lisaks sa-
vist korpusele ka sa-
vist valmistatud sütik.
Ainsateks metallosadeks
kruvid, vedrud ja lööknõel.
Sellel miinil oli veel üks oluline
eripära. Nimelt sai selle sütiku ak-
tiveerida nii tõmmates kui lükates.
Mis tähendas, et see sobis ühtviisi
hästi nii maha matmiseks kui ka
püüdnööoriga ühendamiseks, ilma
et oleks tulnud sütikut vahetada.

Samuti kasutasid leidliku loo-
muga jaapanlased improviseeritud
miine, mille nad ehitasid granaatide
või mürskude külge. Neist ehk üks
omapärasemaid oli kookospähkel-
miin, mis kujutaski endast piimast
tühjaks nõristatud ja püssirohtu täis
topitud kookospähklit, mille külge
oli aretatud granaat. Väga levinud
ja tõhus selline tapamasin siiski
polnud.

Mõnevõrra tõhusamaks osutus
maamiin Mark I, mis oli identne
sakslasigi inspireerinud Aaseni mi-
niga. Ainult et jaapanlased ehitasid
selle 155millimeetrisest miinipil-
duja mürsust, millel lõigati tiivad
maha ja keerati sütik külge. Selline
miin asetati omakorda suurema
mürsukesta sisse, mille põhja oli eel-
nevalt asetatud kotike püssirohuga.
Miini tõmbamisele reageeriv sütik
kinnitati mürsukesta külge meetri-

se nööriga.
Kui nüüd
mürsukesta
põhjas asuv püs-
sirohi süttis, paisati
miin õhku, kus nөөr
rebis selle küljest sü-
tiku ja põhjustas plahvatuse. Säära-
se miini efektiivne tegevusraadius
oli umbkaudu 65 meetrit.

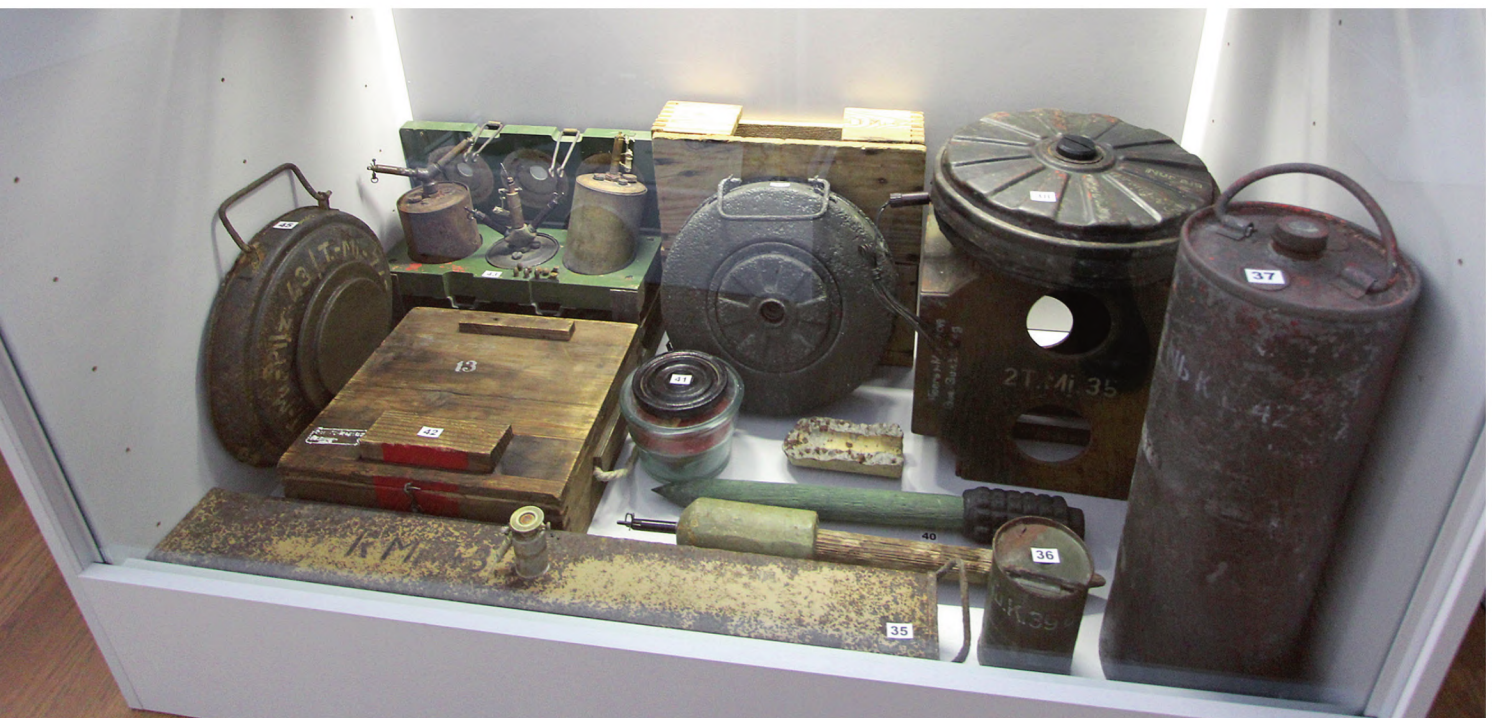
Suure sõja pärand

Teisele maailmasõjale järgnes Korea
sõda (1950–1953), kus ameeriklased
kasutasid vastase elavjõu, tehnika ja
moraali hävitamiseks massiliselt nii
masinate kui jalaväe vastaseid mi-
ine. Vietnami sõda (1955–1975) andis
jällegi võimaluse miine külvata. Sel
ajal töötasid ameeriklased välja
kurikuulsa BLU-43/B ehk miini
Dragontooth. Lennukitelt heideti
alla kobarpomme, millest igaüks
sisaldas 4800 käelaba suurust miini.
Neis plastikust kestaga miinides

peitunud 9
grammi lõhkeainet
küll tappis oma ohvri
harva, kuid põhjustas
tõsiseid vigastusi.

Sellesarnaseid liblikmiine
(PFM-1) kasutas hiljem Nõu-
kogude armee Afganistani sõjas
(1979–1989). Maa külvati üle män-
guasjasarnaste värvilisest plastist
miinidega, millel oli suhteliselt
ükskõik, kas rebida jalad küljest
automaati hoidval võitlejal või käed
otsast mõnel lapsukesel, kellele sää-
rane plasttükk pihku sattus.

Lisaks veel konfliktid Aafrikas,
punaste khmeeride võimu haara-
mine Kambodžas, verevalamised
Balkanil, aastakümneid kestnud
madistamine Angolas ja rida teisi
suuremaid ja väiksemaid konflikte –
igast neist jäi maha tuhandeid ja tu-
handeid miine. Erinevate maamiini-
vastaste organisatsioonide andmetel
varjab siiaamaani end kusagil hin-
nanguliselt 110 miljonit maamiini,
oodates oma ohvrit ning tappes või
vigastades igal aastal 15 000–20 000

Tänapäeva Eestis pole jalaväevastase miini koht mitte maas, vaid muuseumis

inimest. Ka piirkondades, kus lahingud on ammu lõppenud.

Kogu see miinide külvamine ning sellest tulenenud arutud tsiviilohvrid viisid selleni, et 1997. aastal avati Kanada pealinnas Ottawas allkirjastamiseks konventsioon, mis keelustab jalaväevastaste maamiinide kasutamise ning kohustab sellega liitunud hävitama kõik nende valduses olevad jalaväevastased miinid.

Täiuslik sõdur

Eesti liitus konventsiooniga 2004. aastal. Seetõttu ei olegi meie relvastuses klassikalisi jalaväemiine, mis vastavalt konventsioonile on määratud lõhkema inimese juuresolekul, läheduses viibimisel või vahetul kokkupuutel inimesega ning mis muudab teovõimetuks, vigastab või tapab ühe või mitu inimest.

Oluline on siin just sõna „määratud“. Ehk siis ei tohi kasutada jalaväe vastu miine, mis on määratud plahvatama kas miini peale astudes või selle püünisnööri otsa komistades.

See jätab võimaluse kasutada kaitselaengut, mis ei ole määratud plahvatama iseenesest, vaid mille lõhkamiseks peab operaator andma impulsi. Selline plahvatus on kontrollitud ja nõnda minimeeritakse võimalus, et juhuslik miinist mööduja võiks kannatada saada. On ju siiski eesmärk jätta terveks kõik peale vastasmeeskonna.

Jutt käib Eesti kaitseväes ja Kaitseliidus kasutatavast, soomlaste toodetud kaitselaengust M-21F, mis on välimuselt ning tööpõhimõtteltki sarnane legendaarse suundmiiniga *Claymore*.

Kaitselaeng M-21F sisaldab endas 1,4 kilo lõhkeainet ning 924 viiemilimeetrise läbimõõduga teraskuuli, mis plahvatuse hetkel paisatakse lehvikukujuliselt välja. Efektiivne tuleala, kus terasherned on võimelised läbima 20 mm paksumat puitu, ulatub saja meetri kaugusele. 50 meetri kaugusel jooksevad aga teraskuulid läbi ka 2 mm paksumest metallist. Mis tähendab, et lisaks jalaväele on M-

Efektiivselt paigaldatud kaitselaeng on lahingupartner, kellele saad kindel olla.

21F tõhus ka pehmemast metallist sõidukite vastu.

M-21F initseerimiseks kasutatakse *Shock-tube* süütelini, mis on reservväelastele ja kaitseleitlastele tunduvalt kasutajasõbralikum kui mõned muud lahendused, nagu näiteks traditsiooniline süütenöör.

M-21F suuremaks ja tugevama tulejuga vennaks on aga Eesti kaitseväe ja Kaitseliidu relvastusse kuuluv M-13. Kui M-21 kaalub vaid 2,5 kilogrammi, siis M-13 kaalub pea kümme korda rohkem ning on tunduvalt suuremate mõõtmetega, mahutades ka rohkem lõhkeainet (9,5 kg) ja terashaavleid (1200). Ning sellised kogused terast ja lõhkeainet on efektiivsed ka vastase lahingutehnika lõhkumiseks.

See, kuidas kaitselaenguid kõige efektiivsemalt kasutada, on nagu selgitas Kaitseliidu kooli sõjalise juhtimise õppesuuna nooreminstruktor vanemveebel Mehis Oidsalu,

kinni iga võitleja väljaõppes ja fantaasias. Ehk siis: laengu paigutamisel tuleb lähtuda taktilisest olukorrast ja maastikust. Võimaldab ju kaitselaengu komplekt erinevate paigaldusviiside kasutamist. Kas paigaldada see risti teega või äkki hoopis nõnda, et surma külvavad helmed kihutavad piki teed. Äkki hoopis suunata laeng ülevalt, majaaknast alla kitsale tänavale. „Iga laeng peab olema taktiliselt õigesti paigutatud ja integreeritud üksuse tulesüsteemi, et saada parim võimalik tulemus,“ rõhutas lahingupioneerina Afganistanist läbi käinud Oidsalu, kes on näinud ka mõningaid ebatraditsioonilisi lahendusi lõhkekehade paigaldamisel vastasmängijate poolt.

Efektiivselt paigaldatud kaitselaeng on lahingupartner, kellele saad kindel olla. Ehk, nagu on väljendanud ennast Kambodža punaste khmeeride veriste kätega liider Pol Poth: „Maamiin on ideaalne sõdur: alati kartmatu, kunagi ei maga ning ootab kannatlikult oma ohvrit.“ 🍀

See ei ole kõnõtraat. Ei, mööda seda kaitselaenguga ühendatud *Shock-tube* süütelini liigub surm

Põlvkonnavahetus Saksamaa politseis: püstolkuulipilduja MP7

Püstolkuulipilduja MP7 on ennast Afganistani sõjategevuses juba igati tõestanud, kuid seoses hiljuti aset leidnud rünnakutega kõikjal Euroopas on relv omandamas üha suuremat tähtsust ka politsei terrorivastastes operatsioonides.

Tekst: MARC ROTH

Pärast 2015. aasta nn Pariisi rünnakuid algas Saksamaal politsei käsirelvade suurim uuendamislaine pärast Baader-Meinhofi ja RAF-terrorismi ajastut 1970. aastatel. Tookord läksid väljavahetamisele eelkõige vanad 6,35 ja 7,65 mm kaliibriga püstolid Browning ja ka vanad püstolkuulipildujad. Selle protsessi käigus muutus ka sõjaväepadrin 9 x 19 mm politsei standardpadruniks ja eri püstolimudelite kõrval sai MP5-st politsei standardne püstolkuulipilduja.

Tänu korralikule läbistamisjõule, heale tabavustäpsusele ja efektiivse laskekauguse suurenemisele kuni 200 meetrini on MP7 muutunud Saksamaa terrorivastase võitluse üksustes nõutud relvaks.

Esimene kriitiline tund pärast rünnaku algust – patrullpolitseinik esmareageerijana

Asjatundjad on ühel nõul selles, et terrorirünnaku esimeste 30 kuni 60 minuti jooksul on tavalised patrullpolitseinikud sunnitud ise toime tulema relvastatud terroristidega. Kogemused näitavad, et vähemalt nii kaua kulub aega, enne kui spetsialiseeritud üksused MEK ja vastavad erijõud nagu politsei erikomando SEK, BFE+, GSG9 suudavad ise hakata rünnaku toimepaneku paigas efektiivselt tegutsema.

Sõltuvalt konkreetse operatsiooni taktilisest iseloomust on politsei varustatuse ja väljaõppe tase terrorismiga seonduvates olukordades

H&K

Suure tulejõu ning kompaktsete mõõtmete tõttu on MP7 leidnud tee mitmete riikide eriuksustesse

praegu kahjuks ebaproportsionaalselt madal, võrreldes nende riskiga osutada tekkinud olukorra ohvriks.

Võttes aluseks eelnimetatud kogemused ja teadmised, on kõik Saksamaa riiklikud ja kohalikud politseiametid asunud tegelema kontseptsioonide ja hankeprogrammidena politsei regulaarjõudude relvastuse uuendamiseks, et tagada nende suutlikkus ründajatega toime tulla, kuni saavad spetsialiseeritud abijõud.

Kogu kontseptsiooni aluse moodustavad patrullautod, milles

on enamasti kaks politseinikku. Paralleelselt on kavas realiseerida ka mobiilseid ja statsionaarseid „depoo“-kontseptsioone, mis annavad võimaluse vajalik varustus kätte saada mõne minuti jooksul. Arusaadavatel põhjustel ei saa nende kohta avaldada üksikasju.

Lisaks kuulivestidele ja kiivritele on kontseptsiooni raskuspunktis eelkõige politsei kasutusse mõeldud pika relvarauaga ja/või õlale toetuvad käsirelvad.

MP7 – ideaalne first response relv

Oma 1,9kilogrammise tühikaalu ja tunduvalt kompaksemate välismõõtudega on MP7 peaaegu poolteist kilo kergem kui MP5. Seepärast on MP7-t võimalik kanda palju diskreetselt ning ka peidetud või poolpeidetud asendis. Ka hoonete sees toimib MP7 ideaalselt, hädaolukorras saab sellest relvast väikesele kaugusele tulistada isegi sisselükatud õlatoega. samuti on relva võimalik kasutada ühe käega, just nagu püstolit.

MP7 tulerežiimi ümberseadur, lukuvabastus, salveriiv ning vin-

MP7 summuti, võiditava käepideme ning erineva mahutavusega salvedega

H&K

nastushoob on läbimõeldult välja töötatud, täielikult mõlemapoolne kasutamisevõimalus muudab relva kasutatavaks ja usaldusväärseks ka stressiolukorras. Relvale on ka laias valikus kanderihmu.

Afganistanis läbiviidud operatsioonide aruanded tõendavad, et nendes osalenud üksused andsid MP7-le igas mõttes kõrge hinnangu. Tänu väikesele kaalule, kompaktsusele mõõtudele ja väikesele taga-

Oma 1,9kilogrammise tühi-kaalu ja oluliselt kompaktsamate välismõõtudega on MP7 peaaegu 1,5 kg võrra kergem kui relva eelkäija MP5. See võimaldab relva kanda ka varjatult

Lisaks kuulivestidele ja kiivritele on kontseptsiooni raskuspunktis eelkõige politsei kasutusse mõeldud pika relvarauaga ja/või õlale toetuvad käsirelvad.

silöögile hindavad seda relva väga kõrgelt ka naissoost kasutajad.

MP7 uus versioon varustati ühe Saksa suure liidumaa politsei ameti tarbeks õlatoega, mida saab pikisuunas seadistada viies erinevas asendis. Nii on see ergonomilises mõttes sobiv igasuguse kehaehitusega inimestele, alates paksu kuulivestiga haprast inimesest kuni väga suurekasvuliste kasutajateni.

Tänu väikesele tagasilöögile, mis on 9 x 19 mm padrunita võrreldes umbes 50%, suudavad laskurid, kes ei ole palju harjutanud ega oma ka suurt kogemust, saavutada väga lühikese ajaga väga hea tabavuse – ja seda ka kaugustel üle 50 meetri.

SÕJARAUD

Afganistanis võidelnud üksused leidsid, et erinevalt tavalistest automaatidest saab MP7-ga vajadusel stabiilselt lasta ka pikemate valangutega, sest tänu väikesele tagasilöögile relva suue peaaegu ei kerki.

MP7 – täpsus kombineeritud maksimaalse funktsionaalsusega

MP7 puhul on tegemist PDW (*Personal Defence Weapon*) ehk enesekaitserelvaga. Relva kaliiber on 4,6 x 30 mm, mis võimaldab vastava sihtimisoptika korral inimese kui sihtmärgi

efektiivset tabamist vähemalt 200 m kauguselt.

Relva on võimalik kasutada nii automaattule režiimis kui ka üksiklaskudega. Kõik relva teenindamiseks vajalikud elemendid on olemas nii ühepoolse kasutusvariandina kui ka arvestusega, et relv oleks võrdselt hästi kasutatav nii parema kui vasakukäelisele laskurile.

Korpusel paikneb pikk *picatinny*-siin, mis võimaldab paigutada sellele päevast ja öist nähtavust parandavad optilised ja optroonilised seadmed. Külgedele saab lisaks paigaldada lühemaid *picatinny*-siine, mis võimaldavad kasutada lampe ja laservalgusmooduleid ja mida saab kasutada spetsiaalse MP7 kandesüsteemi liidesena.

Õlatugi on täies ulatuses sisse-lükatav ja sel on üks, kolm või viis fikseeritavat asendit, et tagada ergonomiline sobivus enam-vähem iga kehakujuga ja kaitsevesti paksusega.

Rihma kinnituspunktid paiknevad korpuse ees ja taga, opsiooni korras lisaks ka õlatoe kattel.

Salv mahutab 20, 30 või 40 padrunit, kusjuures 20 padrunit mahutav salv sulgub altpoolt käepidemega ja on, nagu ka 30 padrunit salv, optimeeritud politseipadrunit Action kasutamiseks. Seega tagab MP7 tänu oma laskemoona poole väiksemale kaalule ja oluliselt väiksematele mõõtudele 30 padrunitiga salve korral samasuguse tulejõu nagu MP5.

Praegu on MP7 versioon A1 tootmises koos integreeritud klappkäepidemega ja versioon A2 *Triple-Hail* käekaitsega. Politsei kasutab peamiselt versiooni A1, sest see on kõige „saledama“ konfiguratsiooniga ja seda saab kanda peidetult või poolpeidetult.

Versioon A2 töötati välja sellistele kasutajagruppidele, kes kannavad relva eranditult nähtaval – peamiselt sõjaväele, aga osaliselt ka politsei erijõududele. Mõlemad versioonid on saadaval kas musta või hallikasrohelisena (RAL 8000). Viimati nimetatud on mõeldud eeskätt politseijõududele, kasutamiseks välismaal läbiviidavatel operatsioonidel või riigisisest taimestikuga kaetud piirkondades, sest must ei toimi loomuliku maskeeringuvärvi na – seda isegi mitte öise nägemise seadmega vaadates.

Nii regulaarsel väljaõppel kui ka erioperatsioonidel saab MP7-le vaid mõne sekundiga lisada spetsiaalselt sellele relvale välja töötatud summuti, mis ülehelikirusega laskemoona

Tänu väikesele kaalule, kompaktsetele mõõtudele ja väikesele tagasilöögile hindavad seda relva väga kõrgelt ka naissoost kasutajad.

Tehas pakub relva kahes värvitoonis. Esimene on standardne must, teine hallikasroheline, mis mõeldud pigem tegutsemiseks looduses

LISATEAVE

Autorist

Marc Roth on vannutatud avalik-õiguslik advokaat, kes on tegelenud alates 1945. aastast sõjaväe ja politsei käsutuses olevate käsirelvadega ja nende laskemoonaga ning töötanud ettevõttes Heckler ja Koch GmbH tootestrategia prokuristi ja eriüksuste valdkonna juhina. Neid ülesandeid täites on ta viimase 15 aasta jooksul nõustanud sõjaväe ja politsei erijõude. Ajavahemikus 2003 kuni 2013 oli tema tegevuse raskuspunkt suunatud USA eriüksusele US Special Forces seoses selle üksuse terrorivastaste operatsioonidega Afganistanis ja Iraagis. Lisaks sellele oli ta aastatel 2002–2004 MP7 ja laskemoona kaliibriga 4,6 x 30 mm projektijuht. Muuhulgas osales ta 4,6 mm laskemoona, eriti politsei pliiivaba deformatsiooni-kuuli Action arendamises.

puhul vähendab lasuheli tugevust umbes 141 dBA pealt kuni ca 115 dBA-ni ja allahelikiirusega laske-
moona puhul umbes 111 dBA-ni.

Kokkuvõte

MP7 suurendab rinnakujude efektiivset tabavuskaugust kuni 200 meetrini, mis on MP5-ga võrreldes kaks korda suurem. Vastava optikaga ja tänu MP7 suurele omatäpsusele osutub õige laskemoonaga võimalikuks isegi (kaitsevestiga) vastase pea tabamine keskmiselt kuni 100meetrise kauguse korral.

MP7 relvasüsteem pakub politsei terrorivastasteks operatsioonideks omas kategoorias ainulaadset kombinatsiooni nii operatsiooni läbiviimiseks kui ka treeninguks vajalikest

Afganistanis võidelnud üksused leidsid, et erinevalt tavalistest automaatidest saab MP7-ga vajadusel stabiilselt lasta ka pikemate valangutega, sest tänu väikesele tagasilöögile relva suue praktiliselt ei kerki

Version A2 töötati välja sellistele kasutajagruppidele, kes kannavad relva eranditult nähtaval.

H&K

parameetritest. Esmareageeringu relvana on MP7 tänu oma laiale kasutusalaale, minimaalsele kaalule ja väikestele mõõtudele, samuti kasutusmugavusele ja minimaalsele tagasilöögile vägagi sobiv.

Politsei käsirelvade kontseptsioonis ja/või paramilitaarse varustusega Kalašnikovidega relvastatud atentaatide toimepanijate vastu suunatud operatsioonides toimib MP7 baasrelvana ja/või katab pika rauaga relvade alumise spektri, sest MP7 ei ole oma kaliibri tõttu tõhus ei 3. klassi kaitsevestide ega mootoriplokkide puhul. Just seetõttu tegeldakse praegu nn relvakombinatsiooni täiendamise, eriti mis puudutab spetsialiseeritud ja erijõudude relvi ning eelkõige NATO automaatrelvi kaliibriga 5,56 ja 7,62.

BUNDESWEHR

Varem ilmunud ajakirjas *Polizei Praxis* 2/2016

Kui Saksamaa sõjaväes on MP7 olnud kasutusel juba mitu head aastat, siis politsei on selle poole vaatama hakanud alles hiljuti

Maailma **tuntuimad** ja **hinnatuimad** sihikud nüüd Eestis!

Populaarseimad mudelid laos! Teiste tarneaeg 5 nädalat!

	Eesti	Soome
ATACR™ 5-25 x 56 mm, ZeroStop™, klikk .1 Mil, rist MIL-R	2 469 €	2 915 €
NXS™ 5.5-22 x 50 mm, klikk .1 Mil, rist MIL-DOT	1 861 €	2 345 €
NSX™ 5.5-22 x 56 mm, ZeroStop™, klikk .1 Mil, rist MIL-R	2 147 €	2 715 €
UUS SHV™ 4-14 x 50 mm, F1, ZeroStop™, klikk .1 Mil, rist MIL-R	1 431 €	1 865 €

www.finnaccuracy.com
Nightforce'i maaletooja Soomes.

Jaemüük **Baltic fox**
Baltic Fox OÜ, Raua 1, 10124 Tallinn
www.balticfox.ee, tel: 6895820

Maaletooja **SPOR+RDI TÄPSUSRELVAD**
Spordi Täpsusrelvad OÜ
www.tapsusrelvad.ee, tel. 5076117

Liising **SVEA**
FINANCE

Kevadtormiks jalad korda!

Kevadel ärkab elu ja tõsine kaitse-
liitlane valmistub rännakuks. Mida
on vaja teha, et suuremaks retkeks
valmis olla?

Tekst: GUNNAR RICHTER

Esmalt tuleb varakult vaadata val-
mis oma varustus. Tähtis on rõivas-
tus, sest Eestis pole halba ilma, vaid
on õige riietus. Kontrollida tuleb, et
riided on hooldatud, terved ja õiges
mõõdus. Jalanõud peavad olema
sisse käidud, õigesti hooldatud ja
puhtad.

Jalad

Tasub teha hoolas pediküür: nahk
pestud, kuiv, kreemitatud ja liig-
ne sarvkude eemaldatud. Liigse
sarvkoe eemaldamiseks kasuta
küüneviili, surnud nahapealiskoe
või paksendite eemaldamiseks
peenikest rasplit. Ettevaatust, liigne
raspeldamine võib tekitada kannalõ-

Tallinna maleva Põhja kompaniis on tugev mentorlusprogramm, kus kogunud võitlejad ja instruktorid jagavad kaasvõitlejatele sõduritarkusi

S X KARRI KAAS

öeldes: jalad ja liigesed on terved, kui võitlejal puuduvad lisakilod ehk kehakaal on tervislikkuse piires.

Mis juhtub, kui jalgu ei hoolda?

Kaevikujalad

Kaevikujalad saadakse, kui hoitakse jalgu pikka aega märjas ja külmas. Haigust tekitavaks külmaks ilmaks sobib täiesti kuni +15kraadine temperatuur, ei pea olema miinuskraadid.

Sümptomiteks on valu, sügelustunne, tundetus ja paistetus. Jalad võivad olla punased või laigulised või halvemal juhul isegi sinkjasmustad. Väga pika aja (nädalate) jooksul saadakse sügavaid koekahjustusi, mis võib viia gangreeni ja amputatsioonini.

Haigus sai tuntuse ja nime I maailmasõjas kaevikutesse varjunud sõdurite jalahädast. Eestis kohtavad kiirabimeedikud vihmastel sügitalvedel selliseid jalgu kodututel ehk asotsiaalidel.

Soolatüügas

Soolatüügas on viiruse põhjustatud healoomuline nahakasvaja. Tavaliselt üksikuna või harvemal juhul kobaratena jalatallal ja küünevallil tekitavad nad valu. Jalatallal, kuhu langeb koormus, on soolatüügas lame ja kasvab sissepoole. Tüüka ümber tekib valulik kõvastus. Tekkele aitavad kaasa hormonaalsed ja immunoloogilised tegurid ning vanus.

Kuna soolatüügas on viirustekke-line, siis on ta nakkav ega allu tavaliselt kindlale ravile. Vabamüügis leidub ravimeid salitsüülplaastritest kuni pihustiteni, mis on mõeldud soolatüügaste eemaldamiseks vedela lämmastiku meetodil.

Ravi asjus konsulteerige kindlasti apteekri või nahaarstiga, sest teil tuleb valmistuda pikaajaliseks lahinguks haigusetehtajaga.

Konnasilm

Konnasilmi põhjustab liiga väikeste jalanõude kandmine. Kaitseliitlased on kimpus ahju ääres liigselt küpsetatud ehk kivikõvaks kuivatatud ▶

hesid, mis omakorda võivad veritsema hakata.

Tähtis on, et jalgade hooldust ei hakataks tegema vahetult enne väljasõitu. Kүүned lõika teravate käärde või küünetangidega ja viili kaks päeva enne rännakut. Seda selleks, et hooldamise käigus vigastatud nahk või sisselõiked jõuaksid tekkinud haavale armkoe peale ehitada. Olgu ka kohe öeldud, et eelpool kirjeldatud ekstreemne olukord on tingitud harvast jalgade hooldusest (üks kord aastas). Jalad vajavad head kreemi. Võimalusel väldi naftasaadustega ehk sünteetiliste lisandainetega kreeme.

Vähem tähtis pole ka võitleja kehamassiindeks. Ilma keerutamata

Plaastri ja teibi nurgad on mõistlik enne jalale panemist ümaraks lõigata

Oma elastsuse tõttu sobib kinesiooteip ka jalgade teipimiseks

Hüdrokolloidplaastr on sobilik esimese astme vesivillide (punetus) ja teise astme vesivillide (nähtavad villid) profülaktikaks ja raviks

Et villi kattev hüdrokolloidplaastr paremini peal püsiks, on mõistlik see omakorda kinni teipida. Kinesiooteip sobib selleks ideaalselt

Kinesioteip

Veniv pehme plaaster

Hüdrokolloidplaaster

MEDITSIIN

nahksaabastega. Samuti on häda põhjustajaks hooldamata saapad.

Esmaabi korras tuleks hõõruda ja pigistavad saapad välja vahetada. Seejärel tuleb alustada kahekümnikolmenädalast ravi. Ravimitest on vabamüügis salitsüülplaastrid või -geelid. Surve vähendamiseks sobivad viltrõngad. Ärge häbenege kuulata apteekri nõuandeid.

Infektsiooniohu tõttu ei tohi konnasilmi ise välja lõigata ega eemaldada. Kui ise ravimine ei aita, tuleb pöörduda nahaarsti poole.

Jalaseen

Jalaseen algab peaaegu alati hauduma läinud väikese varba vahest. Kui varbavahehaudumus levib jalatallale ja sügeleb ning esinevad väikesed vesised rakud ja korbaid, on põhjust kahtlustada ägedat seennakkust.

Ketendamine võib esineda jalalaba äärtel, nahavoltides ja kandadel. Riskigruppi kuuluvad ka need võitlejad, kes on saanud antibiootikumiravi ja jätnud jalad hooletusse. Haigus on nakkav.

Jalaseene ravimiseks on apteegis müügil ka retseptita ravimid: salvid, kreemid, geelid, pihustid, lahused ning küünepliatsid.

Küüneseen

Küüneseent võib kahtlustada, kui küüs muutub pruunikaskollaseks ning pehastunuks. Seen levib küüne alla ja lõpuks tuleb küüs lahti. Parem on minna kahtlase küunega kohe nahaarsti juurde, sest väheste sümptomite korral võib küüs raviga peagi paraneda, täielikult haiges-

Tähtis on, et jalgade hooldust ei hakataks tegema vahetult enne väljasõitu.

tunud küüne ravi võib aga kesta aastaid.

Kergema küüneseenejuhtumi raviks on olemas käsümüügiravimid. Käest lastud juhtudel kasutatakse sageli retseptiravimeid, mis on kokkuvõttes kallimad. Haigus on nakkav.

Roospõletik võib lõppeda surmaga

Roospõletik võib alguse saada peamiselt kahel juhul: pisitraumast või väljaravimata jalaseenest. Mäletatavasti loob varbavahest alguse saanud seenhaigus bakteritele sobiva keskkonna. Kuri bakter tungib läbi väikese nahadefekti organismi, satub lümfiteedesse ja tekitab põletiku. Roospõletik lööb välja säärel või mujal jalgadel. See on kiiresti suurenev punane, kuumav, valus ja ülespaistetanud laik nahapinnal, millele lisandub kõrge palavik. Roospõletiku tekkepõhjusi võib otsida nii organismi seest kui ka väljastpoolt. Pisik, mis pahandust tekitab, on hästi aktiivne streptokokk.

Pisitrauma kõrval on soodustavaks teguriks ka lümfisoonte ummistus. Hiljem põhjustavad streptokokid ka ise lümfisoonte kahjustust, tekib nn suletud ring ja roos hakkab sageli korduma. Nahaalune lümfipais põhjustab naha pinguloleku tunnet, sügelemist ja valu. Kaasub kõrge palavik külma värinate ja peavaluga. Roospõletik ei tee vahet vanusel. See on ohtlik haigus ja abi hilinemise korral võib haige ka surra. Hoiatuseks lisame veel, et roospõletiku tekkimisele aitab kaasa stress.

Levinuim jalahäda – vill

Vill on hõõrdunud koht nahal, mis tekib äkilise või pikaajalise hõõrdumise tagajärjel. Füüsilise hõõrdumise ja liigse surve tagajärjel kahjustunud erinevad nahakihid on vastuvõtlikud ravi vajavale nahapõletikule, mille tunnuseks on naha punetus. Villipiirkond on valuline ja see seab piirid liikumisele.

Kõikjal Eestis koormusretkedel osalevad kaitseliitlased tunnevad mitmeid maakeelsete nimetustega villiliike: vesivill, mille sees olev koemahl koosneb peamiselt veest; verivill, mille sees on väiksema

veresoone kahjustusest tekkinud veri (sisuliselt on tegemist väikese sisemise verejooksuga) ja lõpetuseks survevill, mis on mastaapne (varbasuurusest tallapinnast kuni kogu jalatalla suuruseni) ja täidetud roosaka vedelikuga. Sellise villi ilmne misel on soovitus matk katkestada.

Kuidas hoida ära villi teket?

Esiteks vali oma jala kuju arvestav jalanõu ehk õige liistuga saabas. Varustuselaost väljastatavate saabaste hulgast on samuti võimalik valida. Kindlasti keelduge väga parajast jalanõust, mis paksema sokiga kitsaks jääb. Olgu öeldud, et kitsa saapa venitamisprotseduurid ei anna soovitud tulemust. Kui võitleja jalg on erilise kujuga, tuleb nahksaapale läheneda personaalselt-spetsiifiliselt, kingsepa või sadulsepa näpunäidete järgi. Ehk siis: saapale tuleb anda õige jalakuju. Kulunud tallaga (lääpakõnnitud) saapad soodustavad villide teket.

Teiseks vali õiged sokid. Universsaallahenduseks oleks 100% puuvillane sokk, aga arvestades ilmastikulisid on vaja kombineerida eri liiki sokke või hankida sokid konkreetseks tegevuseks. Parima tulemuse annavad soojapidavad ja vetthülgavad peenvillased sokid (parim on alpaka vill). Täpsemad soovitused saad igalt endast lugupidava matkape müüjalt.

Kokkuvõtlikult: õige kaitseliitlane ei kasuta rännakul täissüntheetilisi sokke, sest vastane leiaks ta metsa alt üles ainuüksi lõhna järgi. Kui jalad juba lõhnavad ehk maakeeli haisevad, on tegemist jalgade rämeda väärkohtlemisega ehk tagumine aeg on jalgu hooldama hakata. Sünteetilise soki kandja peab oma jalgu hooldama iga 2 tunni järel.

Kolmandaks, nagu eelpool juba räägitud, hoolda oma jalgu regulaarselt iga päev!

Villide teket võib ära hoida ka villipulga abiga. Lisaks teibivad kogenumad koormusmatkajad oma jalad enne retke ära. Teipides tuleb arvestada ka oma keha asendit. Kehaasendit mõjutab peamiselt kandam, mis teile antakse.

Liikumisel olev kehaasend muudab survepunkte jala tallal. Näiteks tavaliselt teil ville ei teki,

TANEL JÄRVET

Põhja kompanii KÜ,
Utria dessandi 2017 võitjameeskonna liige

Tallinna maleva Põhja kompaniis on tugev mentorlusprogramm, kus kogenud võitlejad ja instruktorid jagavad kaasvõitlejatele sõduritarkusi. Kevad algab Scoutsrännakuga ja mais toimub Kevadtorm.

Et kaitseliitlased tuleksid sealt tagasi tervelt, korraldasi Põhja kompanii meditsiinijao liikmed praktilise jalgade tervise töötoa, millest on kasu kõigile kaitseliitlastele, matkajatele ja sportlastele.

Meie kompanii patrullvõistluste tiimi kogemus aastatest 2001–2017 kõneleb, et kuivadele jalgadele ei teki ville. Tähtsaim on tegeleda sellega, et saabas ei läheks seest niiskeks. Vesi jõuab saapasse ka ülevalt säärt mööda või siis saabas vettib läbi.

Goretexist saabas ja hüüdlause „Vesi sisse, vesi välja“ sobib seal, kus saab vahepeal mööda teed käia. Olla sügisel, talvel või varakevadel maastikul kasvõi pool tundi märgade saabastega ei ole hea tunne.

Säärt mööda allavalguva niiskuse ärahoidmiseks peaks leiutama ümber sääre näiteks Mefixist „krae“ (mis aga niiskusega kipub lahti tulema).

Parima tulemuse annavad soojapidavad ja vetthülgavad peenvillased sokid.

aga kui te võtate selga 20–30kilose koti, tekivad need juba esimesel kilomeetril. Nüüd tasub vaadata peeglist ja korrigeerida kandami kinnitusrihmu, et keha oleks käies võimalikult püstises asendis (väike, kuni 10kraadine ehk „frakikandja“ ettekalle on normaalne).

Kui villid on juba tekkinud, tuleb neid hooldada. Esmalt pese jalad puhtaks ja puhasta villi piirkond antiseptikuga (haavade korral soovitame kasutada ilma alkoholita puhastusvahendit) ning pane villi piirkonnale eelnevalt ettevalmistatud hüdrokolloidplaaster.

Plaastrid kokkupuutel villieritise moodustab hüdrokolloidmass nahka kaitsva ja taastava geeli. Geel kaitses villi edasise surve ja hõõrdumise eest – see on nagu teine nahk, mis jääb villile seniks, kuni ise ära tuleb.

Lisaks võid plaastri omakorda katta hästiliimuva riideplaastriga. Pane jalga puhtad sokid ja võimalusel kuivad saapad. Juhul, kui viimane pole võimalik, eemalda saapa seest mustus ja sodi.

Tuletame meelde, et kaitseliitlane kannab saapaid vastavalt määrustikule alati korralikult seotud paeltega, mis omakorda on kenasti peitu pandud. Ka selline määrustikupärane tegevus hoiab ära villide teket ja lisab ohutust.

Lõpetuseks

Tubli kaitseliitlane käib oma kaaslasega pidudel tantsimas, sest tantsimine parandab lümfisõlmede ja veenide treenitust ning vastupanuvõimet igasugustele haigustele. Ta hooldab regulaarselt oma jalgu, valib igaks tegevuseks õige riietuse ja hoolitseb, et jalanõud oleksid töökorras.

Terved jalad tagavad terve pildi. Jalad viivad teid tippu. Olgu see kinnitatud kuningas Hammurapi (18. saj e. Kr) ajal kivisse rajatud sõnadega: „Tahad olla ilus – jookse! Tahad olla tark – jookse! Tahad olla tugev – jookse!“ 🍀

Õnnetus karjub tulles – ole valmis!

Ütlus, et õnnetus ei hüüa tulles, enesekaitstes paika ei pea. Sestap on naiskodukaitsjad võtnud nõuks selleks valmis olla, lihvides oma oskusi enesekaitstes.

Tekst: MARGE TASUR

Sõneluses saab anda võimaluse väarikalt taganeda, nii et käed käiku ei lähe. Seevastu seksuaalrännaku korral on ainus võimalus jõuga vastu hakata

NAISKODUKAITSE

2 X MARGE TASUR

4.–5. märtsini harjutasid naiskodukaitsjad Jõgeva spordikeskuses enesekaitsevõtteid. Andreas Kanguri õpetamisel tehti kõik puust ja punaseks. Enesekaitsekursuse läbis teine lend vabatahtlikke instruktoreid.

Võru, Lääne, Järva, Jõgeva, Alutaguse, Sakala ja Rapla ringkonna naised harjutasid lahtise käega kaarlööki, vastase löögi blokeerimist, ohutut kukkumist ehk „veere nagu siilike“, ründaja käehaardest vabanemist ning enda kaitsmist maas lamades. Osalejad kinnitasid, et teadmised

enesekaitstes on sama vajalikud kui esmaabi andmise oskus.

Naiskodukaitse Jõgeva ringkonna instruktor Mariana Maasik selgitas, et organisatsiooniga 2019. aastal liitujad peavad läbima baasväljaõppe viienda moodulina ka ohutushoiu kursuse. „Õpetame ohutushoiu kursusele instruktoreid – enesekaitse on üks teemadest,“ sõnas Maasik.

Sakala ringkonna naiskodukaitsjal Vika Ziedsil jagus kursusele ainult kiidusõnu. „Tohutult meeldis! Loodan, et tuleb täiendkoolitusi,“ rääkis ta.

Lääne ringkonna Hiiumaa naiskodukaitsja Anne Kaasik ütles, et tal on enesekaitset reaalselt vaja läinud, aga siis ta õpitud nippe ei osanud. „Olen nüüd paremini valmis,“ sõnas Anne.

Tähtsaim uus oskus oli naise jaoks käehaardest vabanemine – tõmbad oma käe ründaja põidla avanemise suunas ära. Marju Prosin Rapla ringkonnast kinnitas, et õpitud oskused lähevad kohe kasutusse. Teadmisi saab jagada nii naiskodukaitsjatega kui pere ja tuttavatega. ▶

Pime kõrvaltänav pole kurjategijale kõige parem jahimaa, sest inimese tähelepanu on ümbriku jälgimisel

Kõigil on kohad, kus nad tunnevad ennast turvaliselt, ja alad, kus käia ei taha – kurjategijad otsivad nende kahe vahelist piirkonda ehk varjuala

Naised harjutasid lahtise käega kaarlööki, vastase löögi blokeerimist, ohutut kukkumist ehk „veere nagu siilike“, ründaja käehaardest vabanemist ning enda kaitsmist maas lamades.

Õnnetus karjub tulles

Ütlus, et õnnetus ei hüüa tulles, enesekaitse paika ei pea. Tartu Budoklubi enesekaitseõpetaja Andreas Kanguri sõnul 80 protsenti õnnetustest lausa karjuvad enne juhtumist. Vägivallaks soodsad olukorrad lähtuvad kahelt poolt: väljast ehk keskkonnateguritest ja seest ehk eneseteadlikkusest.

Kangur rääkis, et vägivaldsete kallaletungide statistikas tõuseb teravalt esile alkohol. „Esimene kurja juur ei ole pime kõrvaltänav, džinn peitub alkoholipudelis,“ märkis Kangur. Alkoholi mõjul teevad inimesed peas keerlevad halvad mõtted kiiremini teoks.

„Kaalutlev meel ütleb, et see on pime kole kõrvaltänav, kust ma kunagi ei käi. Mul on teravad kõrged

kontsad all – ilmselt murran seal jala. Aga napsutanuna usud, et täna õhtul ikka võib! Poolpurjus kakerdav naine on kasvõi kotijooksuks kerge saak: ta ei mäleta, kuhu läheb ja kust tuleb. Kui kott ära rabada, siis ei tunne ta kedagi ära ja ilmselt ei mäletagi järgmisel päeval, kuhu ta koti pani,“ arutles Kangur.

Kõigil on kohad, kus nad tunnevad ennast turvaliselt, ja alad, kus käia ei taha. Enesekaitse õpetaja selgitas, et kurjategijad otsivad nende kahe koha vahelist piirkonda ehk varjuala. Ideaalne on näiteks parkimisplats: see on küll valgustatud, aga käed on asju täis ja tuleb võtmeid otsida. Seal on võimalus ohver pikali joosta, võtmed ära võtta ja seni, kui ta oma purke kokku korjab, autoga ära sõita.

Seksuaalrännaku ohvril pole muud teha, kui lüüa – nii kõvasti, kui jaksab

Pime kõrvaltänav pole kurjategi-
jale kõige parem jahimaa. Kanguri
kirjelduse järgi on seal kõndiva in-
mese tähelepanu ümbruse jälgimi-
sel: ta võtab klapid peast, rullib isegi
mütsi kõrvadelt, pea käib ringi nagu
tihasel pihta pandud pekki nokki-
des ja seirates, et mõni vares jaole
ei saaks. Ründaja on juba varakult
paljastatud.

Taskuvargale on parim hoopis
ülerahvastatud koht. Kõik trü-
givad ja keegi ei pane tähele, kui
ühistranspordis või ülekäigurajal
rahakott kaob. Vägivaldse rännaku
ajendiks võib olla röövimine, isiklik
konflikt või seksuaalrännak.

Vargale saab anda, mida ta tahab
– koti näkku visata. Sõneluses saab
anda võimaluse väarikalt taganemi-

seks, nii et käed käiku ei lähe. Kuid
seksuaalrännaku korral pole muud,
kui lüüa nii kõvasti, kui jaksad, rün-
dajale vastu pead ja mujale.

Tants ümber pöösa

Kahel päeval õpitu läks kohe käiku.
Spordikeskuse ümber ohtlike kohta-
de tuvastamise ajal toimus rännak.
Eluliseks lavastuseks valiti piisavalt
kõrvaline koht, et juhuslikes möödu-
jates ja ringisõitvas politseipatrullis
asjatut kahtlust ei äratataks.

„Ütlesin veel, et see hekk spordi-
keskuse ees on kahtlane. Sealt saab
pimedas rünnata – siis tuli pöösast
noormees, võttis kaenla alt kinni ja
tahtis kaerajaani tantsida. Ma ei saa-
nud aru, keerasin end talle otse sülle.
Kui oleksin teises suunas keeranud,

oleksin lahti pääsenud,“ vuristas
naiskodukaitsja Vika ühe hingetõm-
bega ootamatust olukorrast.

Naine kinnitas, et eelnevast õp-
pimisest oli kasu. „Teadsin, et pean
nüüd tegutsema, reaalne olukord
tõmbas maa peale,“ sõnas ta.

„Ründaja“ varitses enesekaitse-
õppureid spordikeskuses administ-
raatori ruumis. Läbi klaasseina oli
tal hea möödujaid seirata, pahaai-
mamatutele „ohvritele“ sappa võtta
ning neid rünnata. „Päris huvitav
oli käitumist jälgida. Mõned karju-
sid, osad hakkasid vastu ja pääsesid
lahti, aga jäid ründaja ümber tiiru-
tama,“ jutustas Mariana Maasik, kes
viis naised ümbrusega tutvumise
ettekäändel „ründajale“ sobilikku
kohta jalutama.

Kanguri sõnul on oluline mär-
gata vägivaldse kuriteo etappe
nagu kavatsus, intervjuu ehk ohvri
sobilikkuse kontrollimine, paikne-
mine, rännak ja reaktsioon, sest nii
saab võimalik rünnatav ohtu tundes
olukorra nurjata. 🌱

**On oluline märgata vägivaldse kuriteo etappe
nagu kavatsus, intervjuu ehk ohvri sobilikkuse
kontrollimine, paiknemine, rännak ja
reaktsioon.**

RELVAGA JA RELVATA – Naiskodukaitse esimest korda kaitseväge paraadil!

KOMMENTAAR

BIRGIT VAARANDI,
paraadil Naiskodukaitse
fotograafina:

„Paraadil osalemine ja pidupäeva jäädvustamine oli väga vastutusrikas ülesanne, mis mulle usaldati. Olin esmakordselt kõigele nõnda lähedal ja pääsesin igale poole liikuma. Hea meel oli näha meie kauneid naisi nende esimesel vabariigi aastapäeva paraadil. See oli mulle kui fotograafile hea ja kasulik kogemus.“

BIRGIT VAARANDI

ERAKOGU

Naiskodukaitse
oli väljas kaks
rühma, mis said
komplekteeritud
Tallinna ja Harju
ringkondade
baasil.

JÜRGEN NOORKOOS/ÕHTULEHT

Naiskodukaitsel on tänavu 90. aastapäev. Sellega seoses on kavas mitmeid tavapärasest erinevaid ettevõtmisi. Üks nendest oli osalemine Eesti Vabariigi aastapäeva paraadil. Eraldi üksusena olime talvisel paraadil väljas esmakordselt, kuigi Kaitseliidu üksustesse on igal aastal kuulunud ka naiskodukaitsjaid.

Tekst: AVE PROOS

Naiskodukaitsel oli väljas kaks rühma, mis said komplekteeritud Tallinna ja Harju ringkondade baasil. Liputoimkond ja üks rühm kandis Naiskodukaitse talvist pidulikku vormi, teine rühm oli talvises väli vormis rakmete, kiivrite ja relvade-ga. Selline jaotus iseloomustab hästi kogu Naiskodukaitse olemust. Igal organisatsiooni liikmel on võimalus olla ametikohal Kaitseliidu ettevalmistatavates üksustes, samal ajal täidetakse mitmeid ülesandeid, mis on riigikaitse mõistes toetava iseloomuga. Näiteks sinilillekampaa-nia, tegevus noortega, elanikkonna kaitse jne.

Kes siis esindasid Naiskodukaitsset juubeliaasta paraadil?

Üksuse juht – Ave Proos, Naiskodukaitse esinaine asetäitja aastast 2013, aastatel 2015–2016 täitis ka esinaine ülesandeid.

Liputoimkond:

- lippur – Sirle Baldesport-Märss, Tallinna ringkonna pikaajaline tegevliige, endine ringkonna esinaine;
- lipu saatja – Erle Eenmaa, keskjuhatus liige, Naiskodukaitse ajalookomisjoni esinaine, endine Tallinna ringkonna esinaine;
- lipu saatja – Sigrid Laanemets, Naiskodukaitse keskreviisjoni-komisjoni ja ajalookomisjoni liige, endine keskjuhatus liige ja Tallinna ringkonna aseesinaine.

1. rühma ülem oli Tallinna ringkonna esinaine Berit Cavegn, kes ametilt on Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis tulirelvade ekspert, esimene ja seni ainus naine selles valdkonnas.

2. rühma ülem oli Harju ringkonna esinaine Helen Allas, kes on sõjaaja struktuuris lahingukompanii miinipildujarühma parameedik. Helen on hinnatud juht Naiskodukaitses ja silmapaistev võitleja oma sõjaaja üksuses. Nooremallohvitseri kursusel valiti Helen oma kursuse parimaks.

Rühma liikmete hulgas oli formeerijaid, välikokki, parameedikuid, sidemehi, tagalarühma toidulao ülem, mitmed jaoulemad. Paljud on reservväelased või omavad vabatahtlikult võetud riigikaitsekohustust. 🇺🇸

NOORED

MÕNISTE RÜHMA ERAKOGU

Disko ja distsipliin ehk Kaks aastakümnet noorkotkaid ja kodutütteid Mõnistes

Mõniste koolimaja söökla. Õhus hõljub hakklihasousti ja põrandapesuvahendi lõhna. Midagi veel, midagi pidulikku ja natuke ärevat. On 1997. aasta 22. veebruar ja kohe algab sealsamas sööklas noorkotkaste ja kodutütarde pidulik koondus. Esimene pärast pikki okupatsiooniaastaid, mil Kaitseliit ja selle noorteorganisatsioonid varjusurmas olid.

Autor: ROMET PAZUHANITŠ

Tollane kodutütar Reet Võsu mäletab veel selgelt, kuidas enne koondust õmblesid tüdrukud endale kollased ja poistele rohelised kaelarätid. Kokku kümme rätti. Just nii palju oli neid kuuenda klassi poisse ja tüdrukuid, kes toona vande andsid. Tunnistajaks Võrumaa Kaitseliidu esindaja Silver Sild, kellelt iga vandeandja kotkamärgi ja tunnistuse sai.

Käesoleva aasta 22. veebruaril möödus neist esimestest, pidulikult antud vannetest kaksikümne aastat. 20 aktiivset aastat täis võistlusi, koondusi, matku, retki ja muidugi laagreid. Viimaseid korraldati enamasti Meegomäel asuvas endises Jaani koolimajas.

Esimesed kodutütred Reet Võsu ja Marianne Bogdanova meenutavad,

et laagrites õpiti mitmesuguseid algteadmisi: sõlmede tegemist, orienteerumist ja meditsiini. Süvenes laagriliste distsipliinitunne. Kord oli tüdrukutele loeng moetrendidest ja hiljem õpiti õiget kõndimist. Mõned laagrid korraldati Sanna sõjaväebaasis. Seal oli palju võistlusi: laskmine, sõlmede ja lõkke tegemine. Õhtud lõppesid aga diskoga.

Kokkuvõtteks nendest aastatest on Bogdanova öelnud: „Kodutütarde ja noorkotkaste organisatsiooni liikmetena saavad noored ennast nii tõestada kui näidata, juba seepärast tasub liikmeks astuda!“

Enne seda, kui mina alles Varstu Keskkooli lõpuklassi poisina 2013. aasta alguses Mõniste rühma juhtimise üle võtsin, oli rühma alates 1999. aasta sügisest, 13 pikka aastat, juhtinud Mõniste kooli õpetaja Eda Tuvikene. Tema jõudis lisaks matemaatika õpetamisele ja huvijuhtimisele olla nädalavahetustel noorkotkaste ja kodutütardega laagrites, käia ekskursioonidel, osaleda edukalt võistlustel ja teha palju muudki toredat.

Tuvikene oli väga aktiivne ja tubli rühmapealik-rühmavanem, kellest sai autoriteet nii uutele tulijatele kui ka vanadele olijatele. Endised liikmed on tema juures eriti hinnanud seda, et ta rääkis alati kõik asjad lõpuni selgeks ning kui said hakka-pahandusega, siis ta küll riidles, kuid oli sealjuures õiglane. Rühmajuht Tuvikese ajal saavutas Mõniste rühm korduvalt suurepäraseid tulemusi maakondlikel võistlustel, rühm oli tuntud ja edukas ka vabariiklikel sündmustel. Aastaid järjest kuulutati Mõniste rühm maakonna parimaks rühmaks. Rühma liikmeskond on aga tänaseks kasvanud 50 liikmeni, neist 24 noorkotkast ja 26 kodutütart.

Rääkides rühma 20. aastapäevast, tuleb rõhutada, et need aastad märgivad Mõniste noorkotkaste ja kodutütarde tegutsemist taasiseseisvunud Eestis. Olid ju Mõnistes juba 1930. aastal olemas noorkotkaste ja kodutütarde rühmad nii Saru, Peetri-Liisa kui ka Vastse-Roosa algkoolides. Rühmade tegutsemisest on koolide dokumentides säilinud nappid andmed, kuid on teada, et Peetri-

Sõlmed igaks olukorraks

Liisa koolis juhendas noorkotkaid õpetaja Arnold Tiits ja kodutütteid õpetaja Helene Sokk. Saru kooli kohta paraku andmed puuduvad. Kõige rohkem on teada noorterühmade tegevuse kohta Vastse-Roosa Algkoolis,

„Kodutütarde ja noorkotkaste organisatsiooni liikmetena saavad noored ennast nii tõestada kui näidata, juba seepärast tasub liikmeks astuda!“

sest koolijuhataja Theodor Petai oli Varstu malevkonna juht ning tegeles ka noorkotkastega. Tema abikaasa Anna tegeles kodutütardega ning oli Naiskodukaitse Võru ringkonna Vastse-Roosa jaoskonna asutaja ja juhatuse liige.

Väärikas ajalugu aga ei vähenda tänaste sündmuste väärtust. Vastupidi. Ja nii ilmuski käesoleva, juubeliaasta puhul Mõniste noorkotkaste ja kodutütarde viimase kümne aasta tegemisi kajastav trükis.

Lisaks Mõniste rühma 20. aastapäevale toimus Mõniste rahvamajas ka Võrumaa Noorte Kotkaste ja Kodutütarde pidulik koondus, kus võeti vastu Mõniste, Varstu, Krabi, Rõuge, Osula, Antsla ja Kuldre rühmade uued liikmed ning tunnustati aktiivsemaid tegev- ja toetajaliikmeid. Mõniste rühmale oli see suur au, kuid veelgi suurem vastutus korraldada ja läbi viia nõnda väärikat sündmust. 🍄

Mets on koht, kus hakkamasaamiseks tuleb üksteist usaldada

Mets ei ole ainult koht, kus jalutada ja värsket õhku hingata, mets on ka koht, kus õpid iseennast paremini tundma. Nii leidsid Nõmme noored, kes käisid koos kaitseliitlastega metsas üleelamisteadmisi kogumas.

Tekst: JUKKO NOONI

NOORED

Eelmise aasta sügisel pöördus Nõmme linnaosa valitsus Harju maleva Männiku malevkonna poole ettepanekuga korraldada Nõmme Õpilasesinduste Liidu (NÕEL) noortele meeskonnakoolitus. Koolitajailt paluti käsitleda midagi üleelamisega seonduvat. Jaanuari viimasel nädalavahetusel sai ettevõtmine teoks.

NÕELa meeskonnakoolitus ei olnud ainult Nõmme linnaosa valitsuse ja Männiku malevkonna, vaid ka Harju ja Tallinna malevate koostööprojekt – üks instruktoritest, Anton Neidre, on Tallinna maleva liige.

„Põnev metsakoolitus tekitab liikmete vahel parema meeskonnatunnetuse ja loob usaldust. Metsakoolituse formaadi valimiseks noortele oli mitu põhjust. NÕEL koondab seitsme Nõmme linnaosa kooli õpilasesinduse liikmeid, sel õppeaastal liitus palju uusi õpilasi ning et uued ja vanad olijad omavahel parema kontakti saaksid, on üleelamis-elementidega meeskonnakoolitus hea variant. Mets on koht, kus hakkamasaamiseks tuleb üksteist usaldades leida lahendusi,“ selgitas NÕELa mentor Essi Vahtras, miks üldse linnaosa Kaitseliidu abiga sellist asja koolinoortele korraldada soovis. Lisaks oli linnaosal eelmisest aastast juba positiivne kogemus samalaadi ettevõtmisega.

NÕELa meeskonnakoolitus ei olnud ainult Nõmme linnaosa valitsuse ja Männiku malevkonna, vaid ka Harju ja Tallinna malevate koostööprojekt.

Kui linnaosa esimest korda Männiku malevkonnale sellise ettepaneku tegi, võtsid potentsiaalsed instruktorid natuke mõtlemisaega. Kui kõik organisatsiooni kuuluvad õpilased koolitusel osaleksid, siis tähendaks see, et metsa läheks ligi 40 eri vanuses noort, kellest suuremal osal puudub igasugune varasem kokkupuude looduses liikumisega. Lõpuks osales nōelakatest siiski umbes kolmandik. Mitmeid õpilasi ei lubatud reedesel päeval koolist ära, teisi ei lasknud vanemad ööseks metsa või pelgasid nad ise külma ilmaga õues olemist.

Mis siis toimus?

27. jaanuari hommikul kogunes 14 NÕELa noort Harju maleva staapi. Pärast kolmveerandtunnist sissejuhatuset ning ohutusinstruktsiooni siirduti Männiku lasketiiru. Instruktorite sõnul olid nii mõnegi tüdruku laskmistulemused muljetavaldavavad ning huvi korral tasuks neil mõelda laskesporti peale.

Pärast laskmist jagati välja priimused, katelokid ning 24 tunni toidupakid. Lõunasöögiks pasteediga kreekerid ja soojendatud konservid. Seejärel sõideti veoki kastis Männiku harjutusalale, kuhu kaitseliitlased olid üles pannud köied, ning näidati, kuidas nende abil näiteks üle jõgede liikuda.

„Noored said proovida, kuidas seda teha spetsiaalse varustusega – ronimisvöö ja rullikuga – ja kuidas on liikuda ilma varustuseeta. Selgitasin ka elementaarset julgustust ▶

Põnev metsakoolitus tekitab parema meeskonnatunnetuse ja loob usaldust

ja millele kõite puhul tähelepanu pöörata,” rääkis kõieharjutusi juhendanud Ragnis Topkin, kes on üle kümne aasta töötanud matkajuhina mägedes, jõgedel ja metsades. „Osalejad olid tublid, kõik proovisid ülesanded ära, ei hirmutanud neid kõrgus ega jõudu ja tasakaalu vajav ülesanne,” lisas ta.

Ronimised tehtud, ootas ees jalgsirännak ööbimiskohta. See polnud lihtsalt jalutuskäik. Legend nägi ette, et ollakse eksinud, ning õpiti, mida sellises olukorras tuleks teha ja kuidas käituda. „Põhireegel on lihtne: seisata, teadvusta, orienteeru. Kõige olulisem on mitte paanikasse sattuda,” rääkis instruktor Anton Neidre. Samuti koguti rännakul õhtul lõkke süütamiseks kasetohtu.

Noortele pakkus elamusi talvises metsas ööbimine, sest nii mõnelegi

Osalenud noored jäid kahepäevase koolitusega väga rahule, nende arvates võinuks see pikemgi olla.

oli see esimene kord, samuti võimalus ise kateloki ja priimusega toitu valmistada. Õpiti ka, kuidas kasetohuga lõket süüdata, küünaldest ja metallpurkidest lampe valmistada. Aga näiteks ka seda, kuidas kirvest kasutada või nuga kirve asemel tarvitada.

Laupäeva hommikul nägi legend ette, et sõber on matkal ootamatult haigestunud ega suuda ise käia. Pärast telkide pakkimist ja varustuse ärasaatmist pidid noored käepärastest vahenditest valmistama kanderaamid ning ette võtma umbes poolekilomeetrise rännaku.

Instruktor Anton Neidre hinnangul saadi ülesande lahendamise üllatavalt hästi hakkama. „Kanderaami näidist me neile ette ei teinud, rääkisime ainult põhimõtte ära ning selgitasime, mida tuleks arvestada ja pärast haiget kanderaamil transportides silmas pidada. Ülesande täitmine oli täiesti võrreldav kokkuharjutanud kaitseliitlaste tegevusega. Probleemide lahendamise oskust tuleb harjutada, aga see tuleb elus kasuks. Selle ülesande lahendamiseks olid samuti vajalikud kolm komponenti: vahendid, oskus ja tahe. Tahe on kõige alus,” märkis instruktor.

Noortele pakkus elamusi talvises metsas ööbimine, sest nii mõnelegi oli see esimene kord, samuti võimalus ise kateloki ja priimusega toitu valmistada

NOORED

JUKO NOONI

„See oli lähedam kui riigikaitselaager“

Tegemist ei olnud sõjalise koolitusega, vaid õppida tuli ühiselt probleeme lahendada. „Võtsime eesmärgi, mis võimaldaks igaühel maksimaalselt osaleda. Kuna üleelamine on lai teema, siis valisime välja ainult mõned aspektid, kus noored said ka ise käed külge panna. Teemadeks olid: üldine üleelamise tutvustus, valgustusvahendid ning vigastatu transport,“ rääkis instruktor Sven Päränd.

„Instruktorite poolt vaadatuna said kõik planeeritud teemad käsitletud, kõik osalejad läksid laupäeval koju tervetena ning loodetavasti pisut paremate teadmistega, kui neil olid tulles. Ideaalne oleks muidugi mõelda, et mõni osaleja sai külge

militaar- või lihtsalt looduses matkamise pisiku,“ lisas Päränd.

Essi Vahtras lausus kokkuvõtteks: „Metsakoolitus oli neile kindlasti huvipakkumam ja motiveerivam kui lihtsalt tavaline klassiruumis istumine. Nad said näha ja teha asju, millega iga päev kokku ei puutu, et võib-olla tulevikus sellistes olukordades kergemini hakkama saada.“

Reede hommikust laupäeva lõunani kestnud ettevõtmisest kokkuvõtteid tehes pidi igaüks välja tooma, mida ta õppis ja mis meeldis, aga ka seda, mida võiksid instruktorid järgmisel korral teisiti teha, kui sellise ettepanekuga taas Männiku malevkonna poole pöördutakse. Osalenud noored jäid kahepäevase koolitusega väga rahule, nende arvates võinuks see pikemgi olla.

„Meeldis praktiliste ülesannete lahendamine olemasoleva varustusega, et tuli ise lahendusi otsida, sain palju uusi teadmisi,“ ütles Kaur Hendrikson Nõmme erakoolist. Rasmus Telve Rahumäe põhikoolist soovitas igal sõbral sellise asja läbi teha. Tema koolitusel Rando Vihalem leidis, et koolitusel õppis ta iseennast paremini tundma. Nõmme gümnaasiumi 12. klassis õppiv Anett Veske leidis: „See oli lähedam kui riigikaitselaager.“

Kindlasti pole riigikaitselaager ja NÕELale korraldatud koolitus võrreldavad, sest neil on erinevad eesmärgid, kuid Männiku malevkonnd on rahul, et sai anda väikese panuse laiapõhjalisse riigikaitseesse, et inimesi, kes metsas hakkama saavad, oleks Eestis rohkem. 🌲

NOORED

JUKO NOONI

Kuna üleelamine on lai teema, siis valisid kaitseliitlased välja ainult mõned aspektid, kus noored said ka ise käed külge panna: üleelamise üldtutvustus, valgustusvahendid ning vigastatu transport

Noorte arvamusel annavad juhtidele uued mõttesuunad

Kui teil on õun ja mul on õun ja kui me vahetame neid õunu, siis jääb nii teile kui mulle üks õun. Aga kui teil on idee ja minul on idee ja me vahetame neid ideid, siis on meil mõlemal kaks ideed.

George Bernard Shaw

NOORED

Kaitseliidu noorteorganisatsioonide möödunud aasta mahukas ettevõtmine Mõtetefabrik ehk noorte kaasamise aasta uuring tõi välja hulga erineva kaaluga arvamusi ja ettepanekuid. Tulemused andsid kinnitust, et noorteorganisatsioonid on õigel teel.

Tekst: ANU ALLEKAND

Uuring ei olnud unikaalne ja esmakordne. Aastal 2011 toimus samuti noorte osaluse teemaline uuring. See annab võimaluse võrrelda tänaste noorte vaateid viie aasta taguse materjaliga ning näha vahepeal toimunud muudatusi. Organisatsioonide kohta avaldas arvamust 1083 noort. Lisaks allakirjutanule osalesid uuringu korraldamises ka organisatsioonide peavanemad – Angelika Naris ja Silver Tamm – ning selle täitmisele kohapeal andsid hoogu malevate noorteinstruktorid.

Maapiirkonnad teevad linnadele silmad ette

Kaitseliidu peastaabi personalistatistika järgi oli 2016. aasta III kvartali lõpu seisuga kodutütred 3536 ning noorkotkaid 3172. Neid liikmeid esindasid vastajatena 703 neidu ja 380 noormeest.

Vastajate seas oli noormeeste osakaal 35,1% ja neidude oma 64,9%. Viis aastat varem oli seis sarnane, aastal 2011 olid vastajatest 36,9% noormehed ja 63,1% neidud. Kokku osales toona küsitluses 347 noort.

Vastajate elukoha järgi otsustades oleme oma tegevuses edukamad maapiirkondades. Suurlinnades ei edene noorteorganisatsioonide rühmade tegevus nii hoogsalt. Linnakeskkond pakub ilmselt rohkesti

Esmaabis uute teadmiste saamist hinnatakse noorte seas kõrgelt. Valga noored esmaabiõppusel

alternatiivseid ahvatlusi ning ka loodusesse minek eeldab lisapingutust. Ka on maapiirkondades vabatahtlike juhtide side toetava kogukonnaga otsesem ja jõulisem. Ilmselt on põhjusi veelgi enam, kuid see eeldaks lisauuringuid. Meie uuring näitab, et 8% aktiivsetest noortest on Eesti mõistes suurlinnadest. (Vaata joonist 1)

Aktiivseid vastajaid oli enam seal, kus on ka rohkem liikmeid, Võrumaal ja Põlvas. Võrumaa on vastajate ja liikmete arvult teistest malevatest ja ringkondadest konkurentsituult ees: 17% kõigist vastajaist on sealt. Alutaguse ja Viru noored on vastajate arvult tagasihoidlikumad.

Luubi alla said võetud organisatsiooni jõudmise viisid, et uute liikmete leidmiseks selgitada, kuidas on tänased tegijad leidnud tee meie

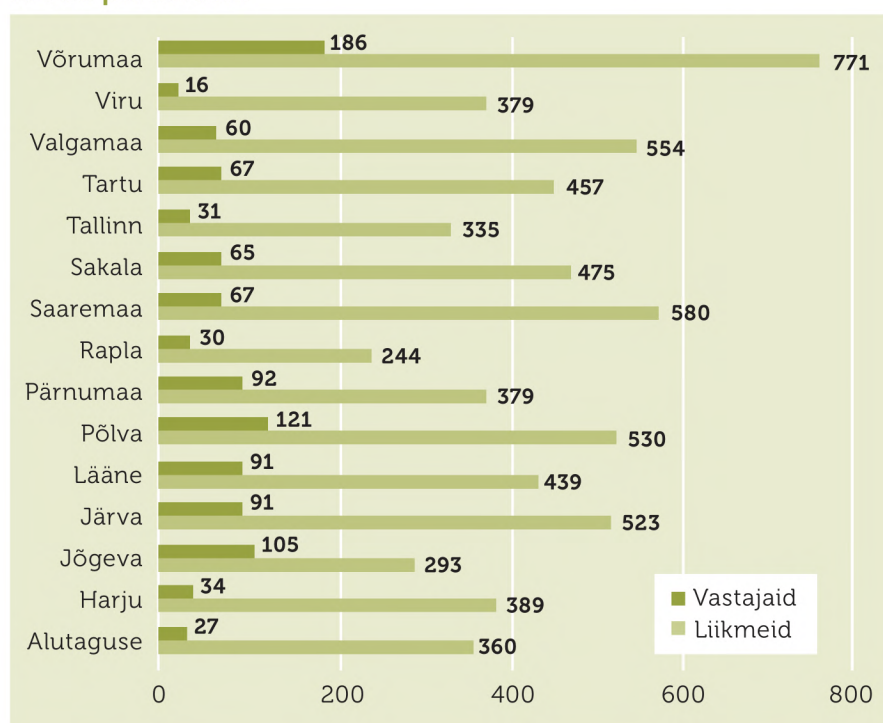
juurde. Kaks kõige olulisemat märgitud varianti on: sõprade, tuttavate vahendusel (40% vastajaist) ning kooli vahendusel (40% vastajaist). Seega koolidesse tehtavad tutvustusviisid ja toimekad rühmad koolides toovad noori juurde ning inimeselt inimesele liikuv info on otsustamisel mõjukaimad tegurid.

Meediainfo ja internetist saadud teabe mõjul liitujaid on kõige vähem, mõlemal juhul märkis nii 1% vastajaist. Kõige paremaks motiveerimiskanaliks on seega puutepunkt organisatsioonist teadmisi omava inimesega, temalt saab liitumiseks vajalikele küsimustele sisukamaid vastuseid ning eeldatavalt on tutvuste (sõprade) olemasolu tähtis liitumisotsuse langetamiseks.

Oluline on ise midagi uut ja huvitavat õppida

Kodutütarde ja Noorte Kotkaste põhikiri näeb ette, et kõige olulisem tegevustasand on rühm, kuhu koon-

Joonis 1. Liikmete koguarvud piirkonnas (Kodutütred ja Noored Kotkad kokku seisuga september 2016) ning vastajate arvud piirkonniti

dub tavaliselt 15–30 noort, mis on tihti oma juhi (KT rühmavanema ja NK rühmapealiku) ja noorliikmete nagu ning kus omandatakse järgunõuetes ettenähtud baasilisi teadmisi-kogemusi.

Et näha noorte osalussoovi, uurisime ka tegevustasandite eelistusi. Selgus, et tegevustasandite järgi on oodatuid rühma üritused (96,2%), järgnevad maakonna (89%) ja üle-eestilised üritused (78,4%). Viimaseks jäävad välisprojektid (74,9%).

Võrreldes eelmise küsitlusega on siin muutus: aastal 2011 olid eelistatuid maakonna tasandi üritused, siis üle-eestilised ja alles siis rühma omad. Igal juhul on see tendents tervitatav, et noortele pakub kõige enam rõõmu tegutsemine oma rühmaga. Miks rühmatööd oluliseks pidada? Sest noorte edu tulevikus tagab nende hea sulandumine tööelul ning tööturul täidab suurem osa töötajatest oma tööülesandeid alalistes väikestes rühmades, kus nende jõupingutused peavad üksteisega kokku sobima nagu tükid pildipusles (J. Mägi, 2011). Harjumus ja oskus ühtse eesmärgi nimel pingutada ja positiivset energiat hoida tekib juba siin – noorsootöös.

Kodutütardel ning Noortel Kotkaskatel on välja töötatud oma väljaõppeeskiri, milles on tegevusmeetoditele

Noortele on oluline ise midagi uut õppida ja kogeda, aga toetada ka teisi, kel on elus vähem võimalusi.

pühendatud eraldi lisa. Tegevusvorm on võimalik valida mitmekesiseid – alates ekskursioonist ja lõpetades laagritega. Nagu eelmiseski küsitluses, on laagrid eelistustes konkurentsitult esikohal, seminarid viimasel. Noored ei puutugi seminari formaadiga eriti kokku, see on eelkõige juhtide pärusmaa. Matka, ekskursiooni ja laagri populaarsust võis ka eeldada, sest neid korraldatakse selliselt, et aeg on saajaprotsendiliselt aktiivset tegevust täis. Noortele on oluline ise midagi uut õppida ja kogeda, aga toetada ka teisi, kel on elus vähem võimalusi. Soovitakse teha sporti ja võistelda.

Praktilised tegevused toovad enam teadmisi

Teemade ring on võetud eelmisest ankeedist ning kõik 11 teemat on rohkemal või vähemal määral

käsitletavat järgunõuetes. (Vaata joonist 2)

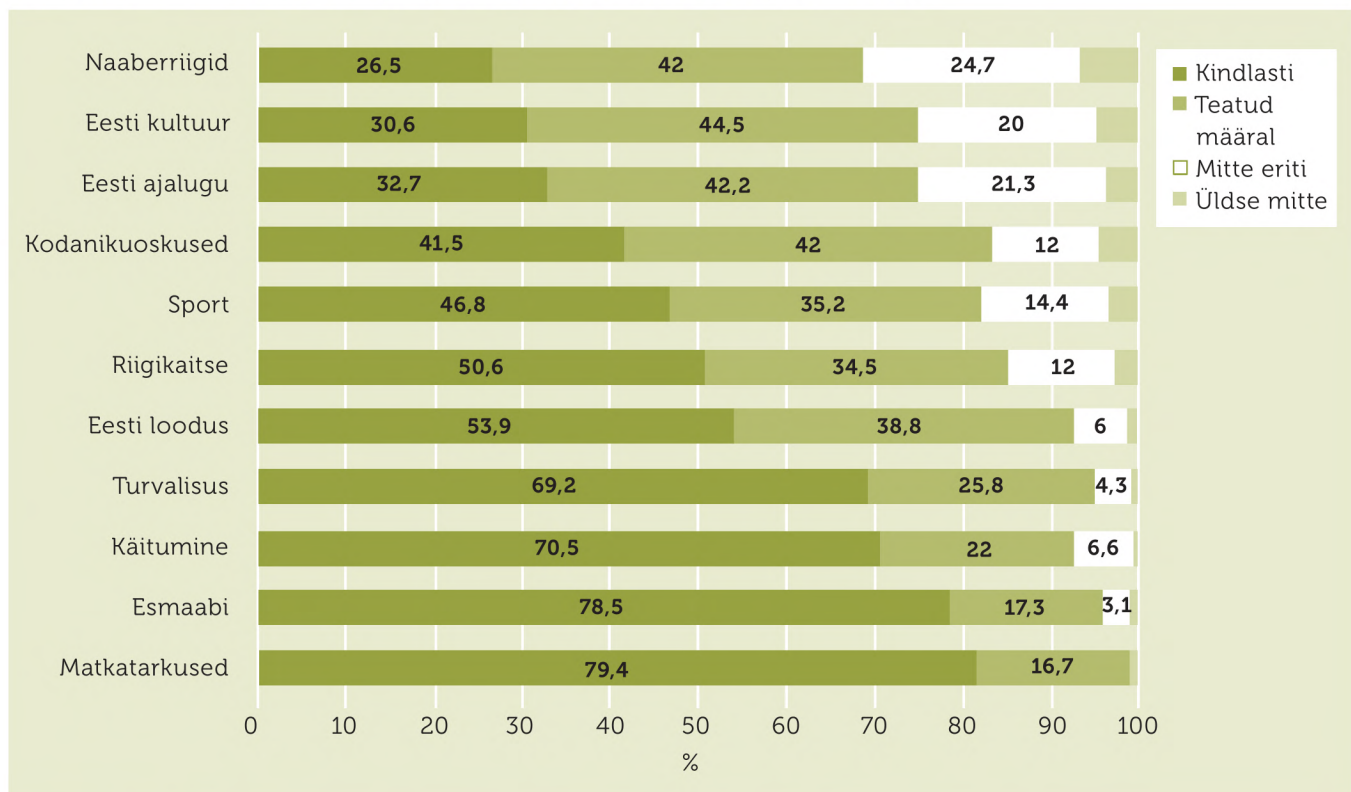
Näeme, et pingereas esimene on matkatarkuste teema, eelistustelt järgnevad esmaabi, käitumine ja turvalisus. Seejärel tulevad sellised teemad nagu Eesti loodus, riigikaitse, sport, kodanikuoskused, Eesti ajalugu ja kultuur, naaberriigid ja Euroopa. Üldpildis on rõõmustav see, et noored ei ole nii kõhklevad omandatud teadmiste-oskuste esiletoomisel. Siit on nähtav vabatahtlike noortejuhtide pingutus teemakohaste tegevuste viimisel rühma tasandini, kaudsemat mõju võivad omada ka n.-ö oskuste võistlused, mis eeldavad tegelemist järkudes kirjeldatuga.

Mis motiveerib noort osalema? Küsimuse kujundamisel on kiigatud noorteühenduste motivatsiooni uurija Andu Rämmeri uuringu tulemusi (Noorteseire aastaraamat, 2011), kus tutvustati noorteühingutes osalemise põhjusi. Viis kõige tähtsamat põhjust olid: selle organisatsiooni tegevuspõhimõtete meeldivus, sõprade osalemine selles organisatsioonis, kaaslaste meeldivus, uued kogemused ja juhendajate meeldivus.

Samasugused indikatsioonid ilmnevad ka 2016. aastal korraldatud küsitluses noorte vastuseid analüüsides. Huvipakkuvalt ei ole

NOORED

Joonis 2. Teemad, mille kohta on uusi teadmisi saadud (n = 1083)

motivaatorite valikust esikohal mitte organisatsiooni tegevuspõhimõtted, vaid uute kogemuste saamine. Muude valikutena on vaba vastuse real omas sõnastuses tähtsustatud põnevust, riigikaitsetahet, head toitu, praktilisust, isetegemisvõimalust jne. Kaitseliidu noorte vastustes on juhtide meeldivus motivaatorite seas pea sama kaaluga kui kaaslaste oma, üle-eestilises vaates oli juhte hinnatud tagasihoidlikumalt.

Organisatsioonis olemine annab kindlama elukutsevaliku

Aktiivsed noored jõuavad palju ning soovivad ka oma arvamust välja öelda. Järgmine fookusesse võetud teema oligi aktiivse osalusvõimaluse loomine organisatsioonis – küsisime, kas maleval/ringkonnal peaks olema osaluskogu või vajaksime seda üle-organisatsioonilisel tasandil?

Noorte arvamuse kohaselt peab see eelkõige olema maakonna tasandil. Kodutütardest pooldas maleva tasandi osaluskogu 73,4% ja noorkotkaste vastuste osakaal oli sellelähedane. Üle-eestilise tasandi osaluskogu poolt oli 67% vastanud tüdrukutest ja 63,7% poistest. Maakonna tasandil on selline tegutsemisvõimalus ▶

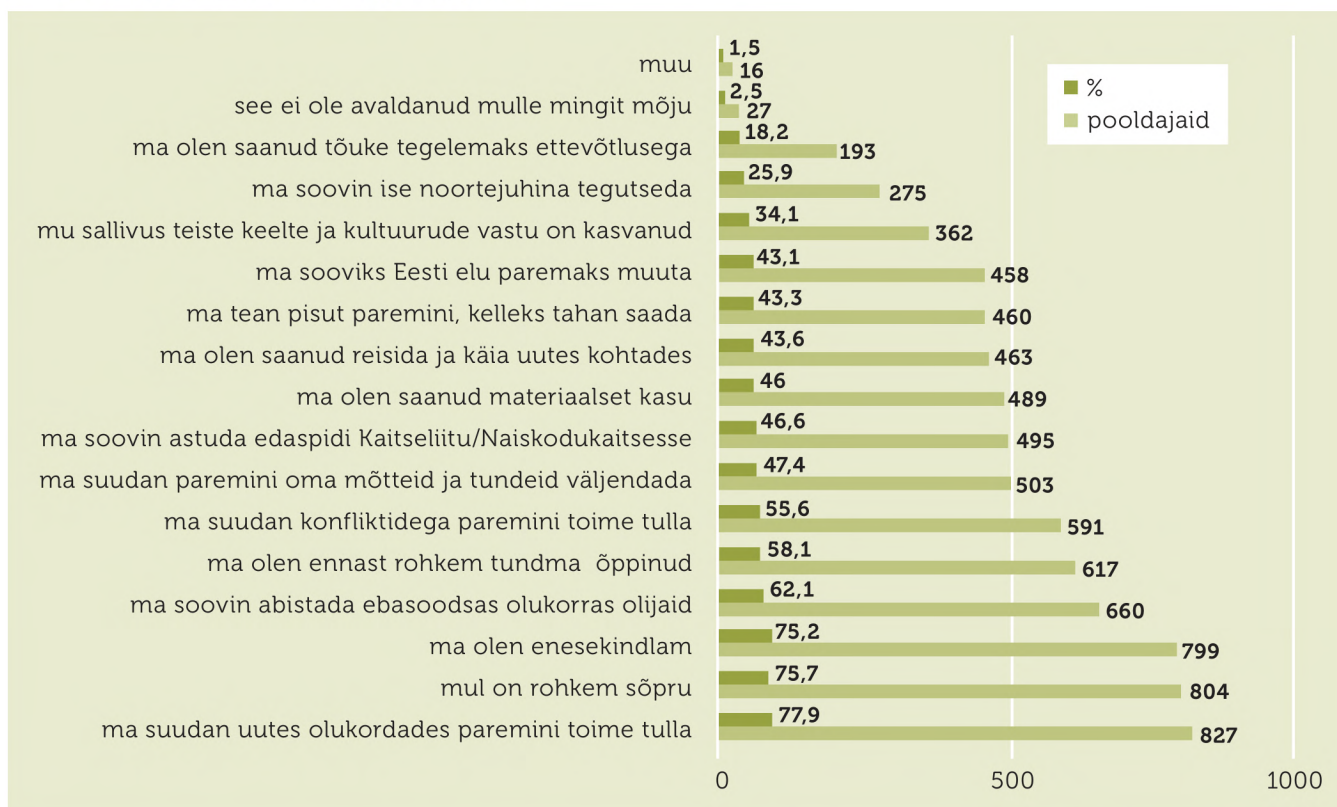

KRISTJAN PRII

Põhiliselt leiavad noored tee organisatsiooni tänu sõpradele ja koolile

NOORED

Joonis 3. Staaži ja kogemuste lisandudes noorega toimuv muutus enesehindamise alusel – staaži lisandudes olen märganud, et ...

Võrumaal (KLOUNi nimeline kogu). Üle-eestiliselt kannab seda kaasaraäkimisvõimet ka aktiivsete noorte suvekooli projekt.

Noor saab isamaalises kasvatus- töös väga mitmekesiseid võimalusi vastavalt koolituskavadele (järgu- nõuetes kirjeldatu, erikatsete soori- tamine, noortemagistritöö kirjuta- mine jmt). Aga missugust muutust tunnetavad nad ise nende tegevuste käigus – mis kasu nad saavad? Seda püüab selgitada küsimus staaži ja kogemuste lisandumisel toimuva- test muutustest noorte vaatenurgast. (Vaata joonist 3)

Noored said ise valida ja märki- da kõik endale sobivad variandid. Tekkinud pilt näitab, et üldiselt paraneb tublisti noorte toimetu- lekuvõime – noored kinnitavad, et nad suudavad uutes olukordades paremini hakkama saada. Suure- neb noorte sotsiaalne pädevus – nad leiavad sõpru, on enesekindlamad ja viitavad ka paremale toimetule- kule konfliktidega.

Pisut vähem kui pooled (46,6%) mõtlevad juba Kaitseliidu ja Nais- kodukaitsesse astumisele. Siin võib meenutada, et vastajate seas on ka

Mis motiveerib noort osalema? Organisationsiooni tegevuspõhimõtete meeldivus, sõprade osalemine selles organisationsioonis, kaaslaste meeldivus, uued kogemused ja juhendajate meeldivus.

9–10aastaseid, kel on veel vara üle- minekule mõelda, ning neidki, kes teavad, et nad alles valivad omale õppe- ja töökohta ega pillu lubadu- si õhku. Aga päris suur on noorte osakaal, kes näevad oma tulevikku juba vabatahtlikuna kaasalöömises riigikaitselises organisationsioonis.

Kodutütred ja Noored Kotkad pakuvad infot riigikaitses osalemisest, aga noortetöö kaudu saab tutvuda ka päästjate, politseinike, loodusetund- jate ja paljude teiste elualade esin- dajatega. Sellepärast on eriti vahva märgata, et paljud noored usuvad end tänu organisationsioonis saadud kogemusele olevat kindlamad oma elukutsevalikus. Lootustandev on näha, et 25,9% noortest on valmis ise hakkama noortejuhiks. Vaid väike hulk noori (2,5%) väidavad, et nende- ga toimunud muudatus on olematu.

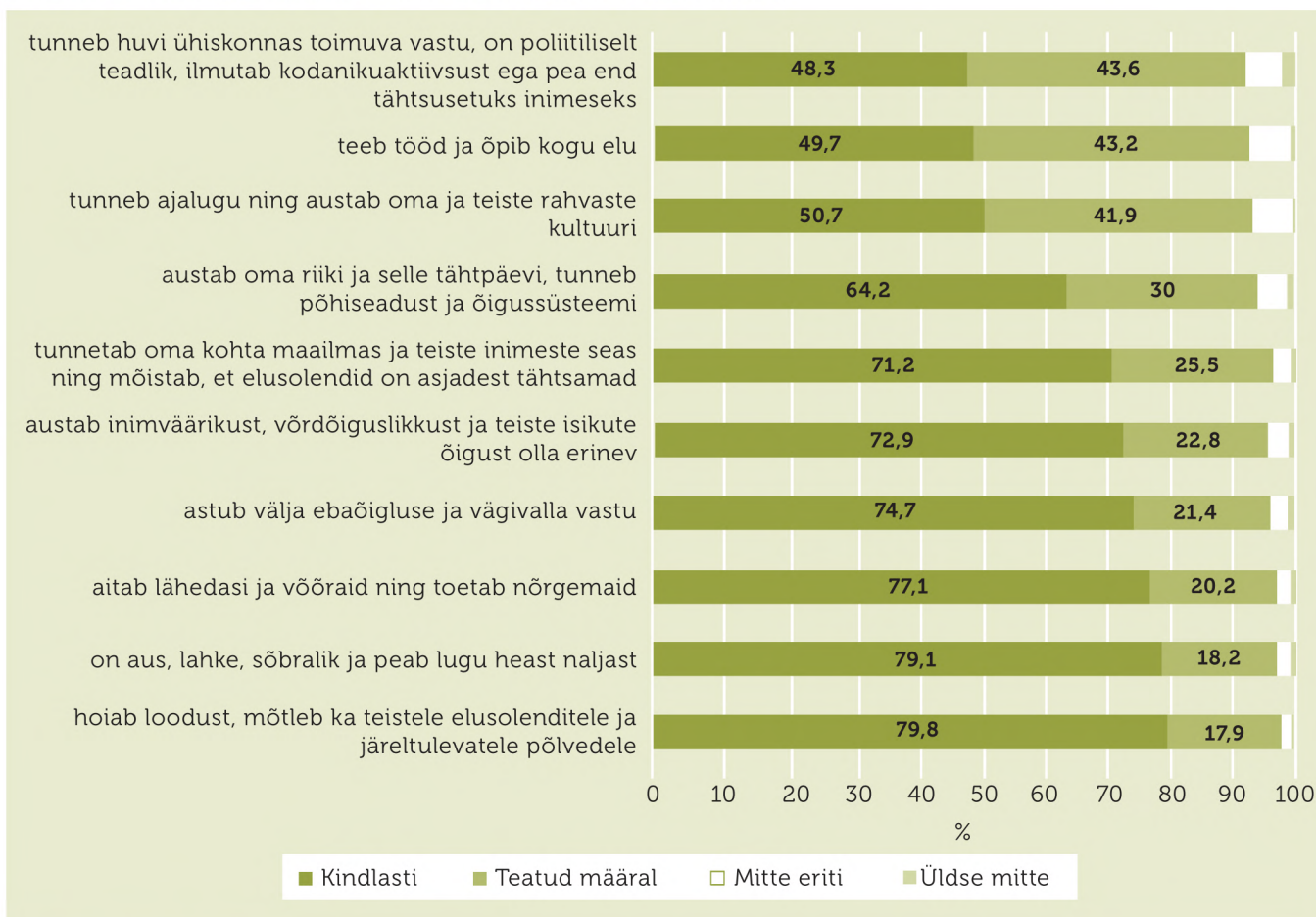
Kaitseliidu noorteorganisationsioo- nides tehtav töö on kasvatus- töö uue kodaniku sirgumisel, nii on ka noor- teorganisationsioonide arengukava- desse sisse kirjutatud hea kodaniku tunnused, et mõeldaks kokkupuute- kohtadele meie noorsootöö ja kodani- kukasvatuse vahel. (Vaata joonist 4)

Kõige olulisemaks peavad ko- dutütred ja noorkotkad loodust; järgmisena väärtustatakse ausust, sõbralikkust ja huumorimeelt; kolmandal kohal on teiste abista- mise põhimõtte järgimine. Kuivõrd tänases ühiskonnas on palju juttu ka sallivusest, siis jagab seda põhimõ- tet ka lõviosa vastanutest ja võib arvata, et lisaks abivalmidusele ollakse päri sellega, et isikud võivad olla erinevad. 🌱

Järgneb

NOORED

Joonis 4. Väidete olulisus hea kodaniku iseloomustamisel

NOORED

KRISTJAN PRII

Motivaatoritest ei ole
tähtsaimad mitte
organisatsiooni tegevuspõhimõtted,
vaid uute kogemuste saamine

Ajalooõpetaja algatusest vanima lahingumänguni Eestis

Mulgimaa põldudel ja kün-gastel on peetud lahinguid aastasadu. Viimast, üht meie kõige olulisemat, meenu-tatakse lahingumänguga.

Tekst: ANTS KALAM

Rootsi-Poola sõja käigus 29. oktoobril 1600. aastal toimunud Karksi lahingus võitsid Poola väed Rootsi vägesid. 319 aastat hiljem toimunud Vabadussõja Karksi lahingus said aga lüüa enamlased 49. Moskva kütipolgust.

Kuid samal ajal Karksi lahingu-ga toimus Mulgimaa teises ääres Kärstna lahing. Need kaks lahingut 1919. aasta jaanuari alul tõid Vabadussõtta pöörde. Vaevalt kuu varem, detsembris 1918 moodustati Viljandis Scoutspataljon, kes sai oma tuleristsed neis lahingutes kapten Friedrich-Karl Pinka juhtimisel. Kärstna lahingut juhtis kolonelleitnant Eduard-Alfred Kubbo, kes oli lühikest aega ka Kaitseliidu Sakala maleva pealik.

74 aastat hiljem, 1993. aastal korraldas tollane Kärstna kooli ajaloo

õpetaja Priit Silla esimese lahingumängu Kärstna lahingu radadel, mis oli eelprooviks lahingu 75. aastapäeval toimunud, juba ulatuslikumale lahingumängule. See tähendas umbes kümmet kilomeetrit rännakut mööda põlde, metsi ja võserikke kunagistes lahingupaikades.

Tänaseks on lahingumängu ole-mus muutunud ja organisaatoridki on Kaitseliidu Sakala maleva noorteinstruktorid ja noortejuhid, kuid ürituse hingeks on endiselt meie maleva veteran ja vabadusvõitleja Priit Silla.

Kuidas Priit lahingumängu korraldamiseni jõudis

Priit Silla sündis Pärnu linnas 1940. aastal. Järgmisel aastal arreteeriti ta isa ja ema oli sunnitud pakku minema. Nad suundusid Tapa lähistele

NOORED

Noored pidid oskama süüdata lõket, tunda liiklusmärke ja loomajälgi, sorteerida prügi, määrata ilmakaari ja palju muud

VITALI VAHTRAMÄE

Lokuta külla, kus elasid ema vane-
mad. Vanavanemad olid juba kõrges
eas ega suutnud neid õega ülal
pidada. „Nii oligi see meile ajutine
peatuspäik, kuni vanaisa suri. Ema
oli kinni peetud ja talle määrati 8
aastat vangistust. Siis võttis vana-
ema vend minu ja tema õde minu õe
enda juurde. Nii me sattusime nen-
de tallu Lääne-Virumaal,“ meenutas
Priit Silla.

Kooliteed alustas ta Malla alg-
koolis, mis asus Kunda vallas. 1953.
aastal vabanes Priidu ema ja pere
kolis elama Rakverre. Seal lõpetas
Priit algkooli ja keskkooli. Pärast
keskkooli suundus ta õppima filolo-
ogiat Tartu ülikooli, kus astus Eesti
Rahvuslaste Liitu.

„See polnud põnevusmäng, vaid
poliitiline põrandaalune organisat-
sioon, mille vahendusel kutsusime
rahvast relvadeta vastupanule. Koos
liikmetega imbus meie rühmitusse
ka nuhke, kes andsid KGBle teavet
meie kohta,“ rääkis Priit.

1962. aastal Priit arretereeriti ning
saadeti Mordva vangilaagrites-
se, kus poliitvange nimetati eriti
ohtlikeks riiklikeks kurjategijateks.
Mordvast vabanes ta 1965. aastal,
tuli tagasi Eestisse ning asus tööle
Tallinna.

„Elasin ristiisa tütre juures, kuni
võtsin naise ja kolisime elama tema
majja. Pärast paari aastat korralikku
töömehele võeti mind uuesti 1967.
aastal ülikooli kaugõppeosakonda
vastu ja 1970. aastal oli mul diplom
taskus.“

Tollal töötas Priit maanteede
ministeeriumis. Eks organid hoidsid
tal ikka silma peal ja kuna ta oli
andnud nii mõnelegi toetusaval-
dusele allkirja, kutsuti teda uuesti
jutule. Minister ütles Priidule otse,
et maanteede ministeerium sellist
töötajat ei vaja ja parem, kui nende
teed enam kunagi ei ristitu.

„Nii otsustasimegi Tallinnast lah-
kuda ja 1980. aasta kevadel olimegi
Kärstnas. See kant oli mulle täiesti
võõras, aga kolhoos vajas töajulist
perekonda ja kuna oli kogutud ka
natukene raha, suutsin osta Põrga-
mõisa endale tillukese maja,“ ütles
Silla.

Priit töötas kolhoosis ehitusel 6
aastat, kuni koolis vabanesid korra-
ga vene keele õpetaja ja ajalooõpeta-
ja kohad. Kuna tal oli õpetaja diplom
taskus, võeti ta kohe õpetajana tööle.
Priit oli õpetaja 1998. aastani ning

Priit Silla oma noorima tütre Kärsnaga Kärstnas ausamba juures tänavu veebruaris

suundus seejärel tollase Sakala
maleva pealiku kapten Mati Mummi
kutsel staapi noorteinstruktoriks.

1993. moodustas ta Kärstna koolis
noorkotkaste rühma, aga osaleda
tahtsid ka tüdrukud ning nemadki
võeti kampa. Samal aastal pidasid
kohalikud noorkotkad esimese
proovi-lahingumängu ja juba järg-
misel aastal, Kärstna lahingu 75.
aastapäeval, korraldati ulatuslikum
lahingumäng.

Lahingumängu idee andis lahin-
gu toimumise asukoht ise ja mis
sobiks paremini kokku, kui ajaloo-
õpetaja ja kohalik ajalugu. Ajad olid
muutunud ja inimeste käeulatuses
olid teemad, mis enne olid keelatud.

Rännak oli muidugi rohkem täies
varustuses koormusmatk, mille
käigus võis sattuda varitsusele, pi-

dada tulevahetust, saada haavata ja
anda haavatutele esmaabi. Varitsusi
ja lahingutegevust aitasid alguses
korraldada jahimehed, hiljem kait-
seliitlased. Tollane osalejate rekord
küündis 62 osavõtjani.

Juubelihõnguline lahingumäng

Tänavune 25. juubeli lahingumäng
toimus 28. jaanuaril Kärstna mõisa
ümbruses stardi ja finišiga vabaaja-
keskuse juurest. Seekordsel võistlu-
sel osales 49 võistlejat, neist 26 pois-
si ja 23 tüdrukut. Kaheliikmelised
võistkonnad saatis heade soovidega
teele Sakala maleva kodutütarde
instruktor ja peakohtunik Tiina Ott.

Sombuses, rohkem rōsket keva-
det kui talve meenutavas ilmas tuli
võistlejatel rajal läbida mitmeid
kontrollpunkte ja lahendada ülesan-
deid. Näiteks pidi oskama süüdata
lōket, tunda liiklusmärke ja loo-
majälgi, sorteerida prūgi, määrata
ilmakaari ning palju muud.

Kōige nobedamad olid tūtartilas-
test Anete Suuder ja Helerin Mets
Kuujāneste rühmast (rühmavanem
Moonika Pärna) ning poistest Jarmo
Malmre ja Jürgen Aas Nutikate
Rebaste rühmast (rühmapealik
Antonina Eek).

Priit Sillale jäid seda päeva
meenutama tänusõnad ja meene
organisaatoritelt. Täna on ka
25. juubelimäng ajalugu, aga aasta
pärast kohtume järgmisel, 26. lahin-
gumängul, kinnitas Noorte Kotkaste
praegune instruktor Henri Paavo. 🍀

**Lahingumängu
idee andis lahingu
toimumise asukoht
ise ja mis sobiks
paremini kokku, kui
ajalooõpetaja ja
kohalik ajalugu.**

Punkrite arhitektuurist ehk Kus varjasid end metsavennad?

Tänapäeval levinud üleelamisõpetus õpetab ehitama igat sorti varjualuseid. Vaadates metsavendade punkreid, tuleb tõdeda, et need mehed teadsid juba siis, mida nad tegid.

Tekst: MARTIN ANDRELLER

1940. aastate teises pooles hakkasid metsavennad rajama endale üle Eesti varjekohti – punkreid.

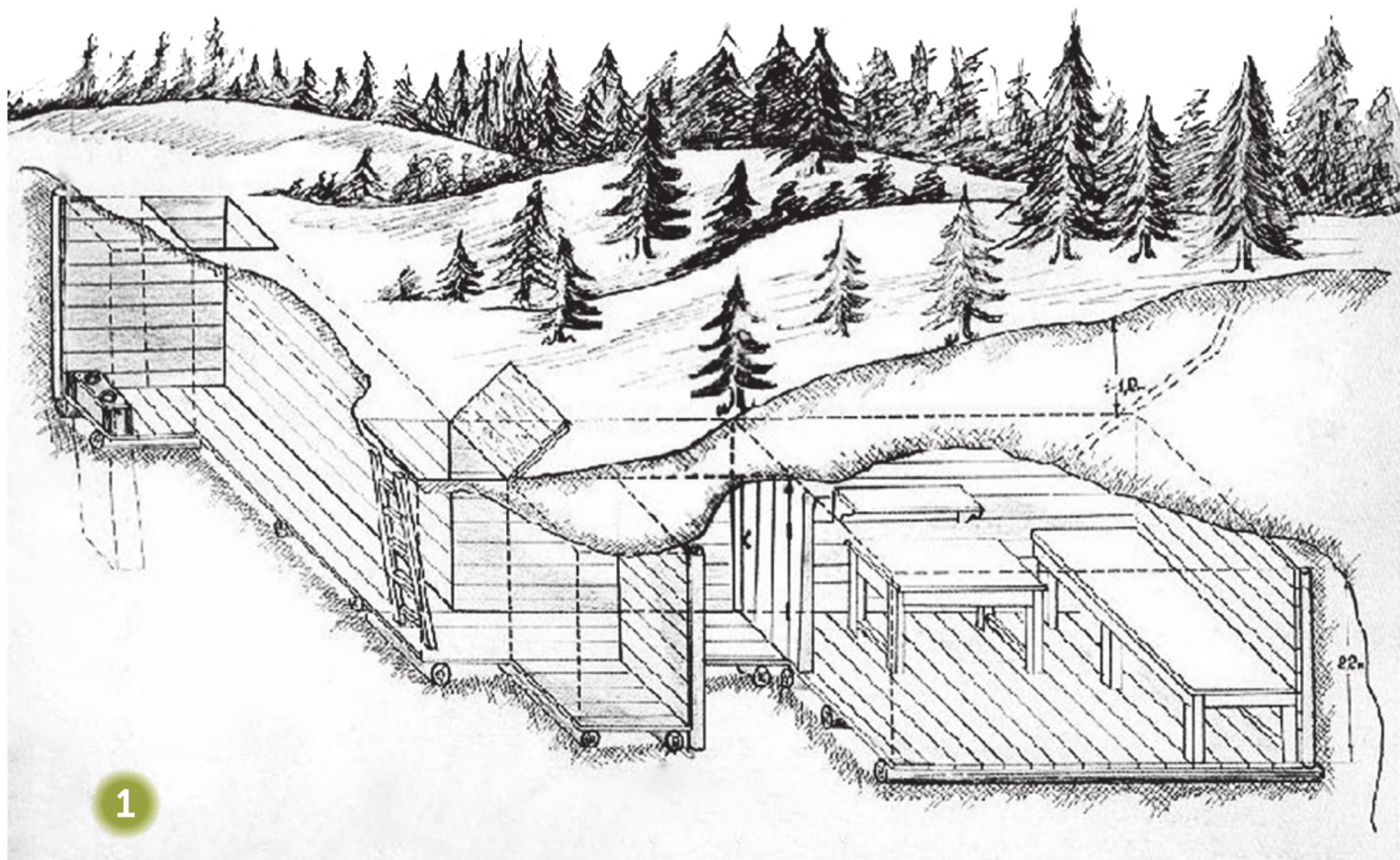
Taasiseseisvunud Eestis on metsavendlus kui mingis mõttes rahvusromantiline, kuid enamjaolt rohujuure tasandilt alanud vastuhakk ülekaalukale vastasele pälvinud palju tähelepanu. Relvastatud vastupanust, rahva moraali toetamisest, meelsust näitavate väljaastumiste organiseerimisest ja toimumisest on juttu olnud nii mälestustes kui avaldatud uurimistöodes. Sedapuhku peatume aga ühel veidi vähem kajastatud teemal – kuidas ja kus metsavennad elasid.

Levinud lood metsavendadest kirjeldavad punkrit kui miskit väga peidetut ja enamjaolt maa-alust.

Seletav sõnaraamat annab sõnale „punker“ vastuseks: *tugeva laega varjend, blindaaž. Betoonist punker. Palkide ja mullaga kaetud punker. /-/ Metsavennad varjasid end maa-aluses punkris. Mehed laskusid punkrisse. Punkrist avati tuli.*

Eesti metsavendade elupaiku saab jaotada mitmesse kategooriasse. Olid maapealsed punkrid, maa-alused ja osaliselt pinnasesse süvendatud punkrid. Lisaks sellele ehitati peidikuid taluhoonetesse – nii rehielamutesse kui abihoonetesse. Suvisel ajal kasutati aga elamiseks ka telke ning üpris tagasihoidlike seinte ja katusega n.-ö suvepunkreid, mille peamine eesmärk oli tagada lihtsalt tuule- ja vihmavari.

AJALUGU

ERAKOGU

Maa-alused punkrid (fotod 1–4)

Inimeste teadvusse on kinnistunud maa-alused punkrid ja väga paljudele tuleb üllatuseks, et neid ei olnud teips mitte võimalik igat tüüpi maastikule rajada. Kus neid aga teha oli võimalik, seal seda varianti hea meelega kasutati.

Maskeerimise mõttes on selliste punkritega lihtne. Ehituse käigus tuleb olla hoolas, et ümbruses ülemäära palju elusloodust ära ei tallaks ja et süvendist võetud mulda oleks võimalik tähelepandamatult likvideerida. Kui ehitusplats oli mõne veekogu läheduses, siis oli alati võimalik muld sinna uputada. Pärast valmimist jäi üle ainult katta punkri sissepääs või sissepääsud ning korsten. Viimast sai varjata kännuga, nagu oli tehtud tänaseks päevaks kahjuks hävinenud Ennukse metsavendade punkri rekonstruktsiooni juures, või vedada korsten mööda mõne kõrgema puu tüve ülespoole, mis aitas vähendada ka maapinnale jõudva suitsu lõhna.

Punkri sisustuses oli olulisel kohal ahi, mis aitas võidelda niiskuse ja jahedamal aastaajal ka külmaga. Kuigi maa-alune punker oli maastikul raskesti tuvastatav ja seetõttu turvalisem, oli sel ka miinuseid. Üks oli kindlasti halb sisekliima, sest oli keeruline tagada püsivat ventilat-

Punkri sisustuses oli olulisel kohal ahi, mis aitas võidelda niiskuse ja jahedamal aastaajal ka külmaga.

3 X RIIGIARHIIV

AJALÜGU

5

6

RIIGIARHIIV

siooni niiskes ja tervisele hakkavas keskkonnas. Pikapeale võis see tervist mõjutada, kuid julgeoleku- või sisekaitsevägede sõduritega kohtumine võis anda sama tulemuse.

Nagu ütles oma intervjuus kunagine metsavend Aleksander Õismaa, ei meeldinud talle maa all elada põhjusel, et ta tundis end nagu rott lõksus. Tõsi see on. Toetudes oma

kunagistele kogemustele Ennukse punkrist – maa all ei ole tõesti midagi kuulda sellest, mis üleval toimub. Kuni ühel hetkel potsatab korstnast sisse granaat või avab keegi punkriluugi ja tulemus on sama. Teadmine väljas juhtuvast on maa all puudulik ja lahingu tekkides on sellisest punkrist välja murda keerulisem kui maapealsetest kaitseehitistest.

7

RIIGIARHIIV

Maapealsed punkrid (fotod 5–7)

Eelkõige kõrgema põhjaveetasemega piirkondades ehitatud punkrid meenutasid väikseid majakesi, mida jõudumööda maskeeriti elusloodusega (ehitati tihnikusse) või siis kunstlike vahenditega. On räägitud lugusid, kuidas punkritele laoti ümber haod ja kujundati nendest haohunnikud. Punkri seintele punuti pilliroomatte või laoti turbamättaid – ühesõnaga tehti kõike, mis lõhkus punkri välist ilmet ja sulatas seda loodusesse.

Kaitse eesmärkidel ehitati pikemaks ajaks mõeldud peatuspaikadele topeltseinu, rajati nende ümber muldvalle ja kaitsekraave. See andis võimaliku haarangu ajal elanikele eeliseid ning võimaldas piiramisrõngast väljamurdmist koos oma elunatukesega.

Üks kõigile huvilistele avatud maapealse punkri rekonstruktsioon on näha Raplamaal Vigala vallas Põrgupõhjal. Tänapäeval on maastikul nendest nn metsamajakestest siiski väga vähe alles. Paremal juhul kunagised seinavallid või mõnekümne sentimeetri kõrgune kultuurkiht punkri asupaigas. Palju sõltub ka sellest, kuidas punker hävitati või millistel tingimustel see maha jäeti.

Poolenisti maa-alused punkrid (foto 8)

Levinuimaks punkritüübiks võib tänaste teadmiste alusel pidada pooleldi maa-alust punkrit, mis rajati pinnasesse kaevates või olemasolevat lohku ära kasutades. Esiteks lahendas see sissetungiva niiskuse või põhjavee probleemi. Teiseks oli sellist punkrit võimalik paremini kindlustada ja maskeerida, kaotamata seejuures võimalust „näha ja kuulda“, mis ümberringi toimub.

Süvendist väljakaevatud pinnasega oli võimalik kindlustada punkri maapealseid seinu, moodustades loodusesse sulanduvaid künkaid. Kuulidegi vastu oli muldvallist kasu – see kaitses nii 9 mm püstolkuulipilduja kui vintpüsside-kuulipildujate moonu vastu.

RIGIARHIIV

**Levinuimaks
punkritüübiks võib
tänaste teadmiste
alusel pidada
pooleldi maa-
alust punkrit, mis
rajati pinnasesse
kaevates või
olemasolevat
lohku ära
kasutades.**

Kaitse Kodu! varasemates numbrites on kirjeldamist leidnud lahingud, kus kaitsjate eeliseks oli nende tulepositsioonide asumine maapinna kohal. Sellist punkritüüpi julgeb siinkirjutaja pidada parimaks tollel ajal leidunud lahenduseks. See oli lihtsamini ja paremini maskeeritav kui täielikult maapealne ehitus, kuid samas oli seda haarangu ajal parem kaitsta ning sellisest punkrist oli veidi lihtsam välja murda kui maa-alusest punkrist.

Põhjalikum uurimistöo ja avalik ülevaade punkrite arhitektuurist on tänases Eestis veel tegemata, kuigi vähemalt ühe lähiajaloolase töölaual on asjakohane käsikiri olemas ja ka teised on selle teemaga tegelema. Muidugi oli iga punker oma ehitaja või ehitajate nägu ning punkrite ehitusskeemide ühiseid jooni väga välja tuua ei saa. Kui, siis vaid eelpool nimetatud põhiliigid.

Kui aga lugejal jääb keset metsi või rabasid ette tehisliku rajatise moodi asi, siis mine tea – võib-olla ongi ta leidnud kunagise metsavendade punkri aseme. 🍄

Salajane haigla Budapesti südames

Budapesti kohal kõrguva kunagise impeeriumi valitsejate lossi all peitub koht, mis kirjutati möödunud sajandil Ungari ajalukku tuhandete inimeste verega. Nüüd võib igaüks oma silmaga kaema minna, kuidas seda tehti. Mõõduka hinna eest muidugi.

Tekst: KARRI KAAS

Möödunud sajandi kõige verisem periood Ungaris ja ka mujal oli loomulikult II maailmasõda, mistõttu ei eksi need, kes seostavad seda kohta just selle sündmusega. Erinevalt paljudest teistest maailmasõjale pühendatud mälestusmärkidest pole selle koha keskmes inimeste eluküünalde kustutamine, vaid hoopis nende põlemas hoidmine.

Sajandeid Ungari valitsejate kodus olnud Buda lossi aluses kaljus asub haigla, mida pikka aega peeti madjarite üheks moodsamaks. Tänapäeval asub seal aga meie hõimuvendade üks huvitavamaid muuseume.

Tsiviilkaitsevarjendist toimivaks haiglaks

Möödunud sajandi kolmekümnendatel, kui õhusõda vaikselt oma tõelist massihävituslikku potentsiaali hakkas ilmutama, asusid paljude Euroopa riikide juhid mõtlema ka tsiviilkaitsele. Ungari polnud selles suhtes mingi erand.

Samaaegselt lugematute varjendite rajamisega alustati Budapestis ka ulatusliku õhuhäirevõrgustiku loomist, mille eesmärgiks oli metropoli elanike hoiatamine taevast lähtuvate ohtude eest. See pani aluse Buda lossi all olevate looduslike

koobaste kasutuselevõtmisele, sest sinna peideti uue süsteemi keskne telefonijaam.

Sõja puhkedes 1939. aastal otsustati sellele lisada pommivarjend lossis pesitsevate kõrgete valitsusametnike tarbeks. Mitme kilomeetri jagu koopaid toestati korralikult ning valmistati ette Ungari juhtkonnale. Võimalike õhurünnakute käigus kannatada saanud eliidi jaoks paigutati sinna ka üks esmaabipunkt.

Viimasest kasvaski kiiresti välja täismahus haigla, kus hoolitseti kõigi vigastatute eest, staatusest sõltumata, ka kõige kibedamatel sõjapäevadel ja veel hiljemgi.

Moodsam haigla

Pärast sakslaste kolossaalset kaotust Stalingradi lahingus, milles hävitati täielikult ka Ungari 2. armee, hakkas madjaritele kohale jõudma, et ilmselt peavad nad varsti liidu eest

Erinevalt paljudest teistest maailmasõjale pühendatud mälestusmärkidest pole selle koha keskmes inimeste eluküünalde kustutamine, vaid hoopis nende põlemas hoidmine.

Saksamaaga kallist hinda maksuma hakkama.

Maa-aluse haigla eest vastutanud Budapesti linnaapea Karoly Szendy andis välja käsu ehitustöid kiirendada, sest oli selge, et õhurünnakute ajal ei jõuta mitte mingi valemiga tavapäraseid hospidale varjenditesse ümber kolida. Haigetele oli vaja kohta, mis peaks vastu ka kõige vihasemale pommitamisele.

Hospital avati 23. veebruaril 1944. aastal ning võeti kohe kasutusse. Kompleksi moodustasid kolm palatit koos mitme operatsioonisaaliga, läbivaatus- ja ootetoad, köök, laod ning loomulikult ka abi- ja eluruumid. Kokku üsna mitmel tuhandel ruutmeetril.

Haigla sisseseade oli oma aja kohta igati tippasemel. Lisaks tavapärasele meditsiinivarustusele, mida tagas kaljualusele laatsaretile Budapesti Püha Johannese haigla, oli seal ▶

Budapesti kohal kõrguva Buda lossi all asub Ungari pealinna üks põnevamaid vaatamisväärsusi *Hospital in the Rock*

COMMONS.WIKIMEDIA.ORG

veel moderne röntgeniapaarat, kaks Ganz-Jendrassi diiselmootorit ühendatuna Boschi generaatoritega, uus ventilatsioonisüsteem koos õhust mürgkaase eraldavate filtritega ning eraldi veevärk.

Algselt oli haigla kavandatud kuuekümmenele patsiendile, kuid üsna pea suurendati naride abil voodikohtade arvu saja kahekümnele. Ka sellest jäi paraku väheks, nagu üsna pea Budapesti piiramise ajal välja tuli.

1944. aasta detsembris haarasid Nõukogude Liidu ja selle liitlaste väed Ungari pealinna oma haardesse. Hitleri käsu tõttu muuta Budapest kindluseks jäi kotti umbes sada kaheksakümmend tuhat teljeriikide sõdurit, kes pidid punavägede pealetungi kõikide enda käsutuses olevate vahenditega seisma panema.

Pea kolm kuud kestnud lahingute tulemusena muutus haigla kalju all paljudele ainsaks pääsemislootuseks ning tung sinna oma vigastusi ravima saada oli suur. Sõjategevuse kõige kuumematel hetkedel oli hos-

pidalis ravil kuni kolmsada patsienti, mis tegi olemise seal kõigile väga ebamugavaks.

Vigastatuid paigutati, kuhu vähegi võimalik: palatite põrandatele, koridoridesse, vastuvõtutubadesse, kuid sellest hoolimata ei suudetud kõiki abivajajaid vastu võtta ning nad pidid väljaspool kaitsvaid haiglaseinu ise hakkama saama.

Piiramise lõpp haiglale väga palju leevendust ei pakkunud, sest kõik teised linnas asunud meditsiinasutused olid põhjalikult puruks pommitatud. Peale selle laastasid hospitali ka punased marodöörid, võttes endaga kaasa nii isiklike asju kui meditsiinivarustust.

Kõige hullemast säästis patsiente ja personali peaarsti doktor Istvan Kovacci ning Rahvusvahelise Punase Risti liikumise aktivisti Friedrich Borni nutikus, kes kuulutasid kaljualuse hospitali Rahvusvahelise Punase Risti haiglaks.

Eelnevast hoolimata suleti haigla 1945. aasta juunis, sest uuel võimul olid selle jaoks juba oma plaanid valmis.

Budapesti piiramise käigus II maailmasõjas muutsid Nõukogude väed Buda lossi varemeteks. Haigla suutis sellest hoolimata tööd jätkata

Üks osa muuseumi püsiekspositsioonist matkib arvukate vahakujudega II maailmasõja ajal tegutsenud haigla tööd

tegevuse tõttu riikliku julgeoleku huviorbiiti. Ta pääses minema alles 1959. aastal.

Haigla aga suleti ning ehitati ümber tuumavarjendiks, mis pidi peavarju pakkuma valitsevale eliidile. Paraku ainult kolmeks päevaks, sest nii kauaks jagus seal vett ja leiba. Edasi pidi juba igaüks ise vaatama, kuidas hakkama saab. Ilmselt vähese kaitstuse ning kesiste olmeitingimuste tõttu loobuti ka varjendi edasiarendamisest, kuid salajaste tsiviilkaitseobjektide nimekirja jäi see kuni 2002. aastani.

Populaarne muuseum

Tänapäeval tegutseb endises haiglas populaarne muuseum, mis meelitab võrdlemisi soolasest piletihinnast hoolimata igal aastal kohale tuhandeid ja tuhandeid uudishimulikke turiste. Põhjusega, sest seal on, mida vaadata.

Muuseumi püsiekspositsioon koosneb mitmest osast ning räägib üsna põhjalikult selle omapärase laatsareti loo, põimides sellesse detaile nii Budapesti piiramisest kui külmast sõjast. Loomulikult ei pääse külastaja mööda ka revolutsioonist, mida kohalikud peavad oma uuema ajaloo üheks märgilisemaks ning vastuolulisemaks sündmuseks.

Ainsa puudusena võib muuseumi juures välja tuua giidide kiirustamist, mistõttu pole ühe ringkäiguga ilmselt võimalik kõigele seal leiduvale piisavalt tähelepanu pöörata. 🍷

Allikad:

Gabor, T. The Short History of the Hospital in the Rock. Budapest: Hospital in the Rock Museum, 2012

Hospital in the Rock. Wikipedia. [https://en.wikipedia.org/wiki/Hospital_in_the_Rock]. 27.02.2017.

History. Hospital in the Rock. [http://www.sziklakorhaz.eu/en/tortenet] 27.02.2017

Revolutsioonist tuumavarju

Vahetult pärast sõja lõppu oli Ungaris suuri probleeme tüüfusega ning juba 1945. aasta novembris hakati laatsaretis selle haiguse vastu vaktsiini tootma. Kolm aastat hiljem oli epideemia seljatatud ning nõudlus ravimi järele vähenes. Vaktsiinitehas suleti ning kõik hospitaliga seotu salastati, sest madjarite kommunistlik valitsus kavatses selle ravisutuseks uuesti kasutusele võtta.

Käivitus kompleksi massiivne rekonstrueerimine. Ehitati juurde palateid, sisseseade vahetati välja, seadmed moderniseeriti ning 1955. aastaks oli haigla oma algses funktsioonis tegutsemisvalmis. Ei läinudki väga palju aega mööda, kui

kaljualuses hospitalis hakati jälle elusid päästma.

1956. aasta oktoobris tõusid ungarlased üles ning üritasid oma punast valitsust kukutada. Nõukogude Liidule muidugi ei sobinud, et madjarid võtavad suuna Läänele ja pöörduvad kapitalismiusku, mistõttu saatis NLKP peasekretär Nikita Hruštšov Punaarmee tankid neid ümber veenma.

Vähem kui kuu kestnud vastuhaku ajal töötas haigla taas nagu kümnend varem, aidates jalule Nõukogude vägede ning Ungari vabadusvõitlejate vahelistes kokkupõrgetes viga saanud inimesi. Laatsaretti hoidis töös hinnatud kirurg doktor Andras Mathe, kes pärast ülestõusu jõuga mahasurumist sattus oma

Vähem kui kuu kestnud vastuhaku ajal töötas haigla taas nagu kümnend varem, aidates jalule Nõukogude vägede ning Ungari vabadusvõitlejate vahelistes kokkupõrgetes viga saanud inimesi.

BUDAPESTAGENT.COM

MILITÄRTURISM

LISATEAVE

Lahing Argonne'i metsa pärast käivitus Antanti võimsa ettevalmistava suurtükitlega, mis külvas ööpäeva jooksul sakslaste positsioonid hinnanguliselt üle neljakümne tuhande tonni lõhkeainega.

26. septembril alustasid Ameerika ekspeditsioonijõud oma rindelõigus suurt pealetungi ning löiksid kiiluna mitme miili sügavusele vastase positsioonidesse. Pärast esmast kiiret edu hakkas aga ründajate hoog raugema.

Filmis aset leidvad sündmused said alguse 2. oktoobril, kui ameeriklaste 77. jalaväediviisi nelja pataljoni jäänustest kokkuklopsitud üksus major Whittlesey juhtimisel tungis Argonne'i metsa ning sattus kotti, sest seda tiibadelt toetama pidanud jõud polnud oma sektorites ülesande täitmiseks vajalikke läbimurdeid sooritanud.

Vastase ülekaalukate jõudude piiramisrõngas viibitud kuue päeva jooksul kaotas üksus oma viie- ja poolesajast mehest pea kakssada surnute ning sada viiskümmend vangilangenute või haavatutena. Ainult 194 sõdurit olid täie tervise juures, kui omad 8. oktoobril nendeni jõudsid.

Allikas: McCarthy, J. 1977. *The Lost Battalion*. – *American Heritage*, Vol 28 (6) [<http://www.americanheritage.com/content/lost-battalion>] 04.03.2017.

Eriti karm peitusemäng

Seekord sattus mu tõntside näpukeste vahele „Kadunud pataljon” – film, mis kajastab I maailmasõja sündmusi, täpsemalt küll üht väga konkreetset sündmust, mille käigus Ameerikamaa sõjamehed oskasid metsa vahele terve pataljoni jagu sõdureid ära kaotada. Ja see juhtus veel päriselt.

Tekst: GUNNAR VASEMÄGI

Kui lugesin internetusest arvustusi, jäi mulle filmist mulje kui lustlikust „koguperesõjafilmist”, mille käigus ports sõdureid kuskil metsas vaenlastega peitust mängib. Aegajalt kõlavad kuskil hüüded „kuku!”, vaenuvägi tormab müdinal kohale, sätib oma sõjariistad paika ja siis ... vaikus, ei midagi. Sest hüüdjä on juba ammuilma teises metsaservas. Selline mulje jäi. Väga vale mulje, nagu selgus pärast filmi läbivaatamist.

Osalt mängis siin tõenäoliselt kaasa keskendumine „keskmisele” Eesti metsale, kus iga saja meetri takka on midagi uut – paduvõpsik vahetub iidvana kuusetuka vastu, siis tuleb läbimatu soo, siis veel mingi asi ... Räägi sihukest juttu kuskil Euroopas. Ühesõnaga see, mida filmis metsa pähe näidatakse, on keskmisele võsaeestlasele pigem park kui mets.

Lugu siis järgmine: sügisel 1918 nuputasid USA ekspeditsiooniväed

koostöös Prantsusmaa vastavate asjameestega välja rünnakuplaani, mille käigus üks sats Ameerika sõjamehi pidi tungima läbi Argonne'i metsa, mingid Prantsuse väed olid ette nähtud askeldama ühe lagedama koha peal ja veel mingid jõud pidid ka midagi tarka korda saatma.

Vaat nende Argonne'i metsa saadetud meestega juhtus see jama, et nende tiibadelt rünnak ebaõnnestus ning umbkaudu 500 ameeriklast jäi metsa sakslaste keskele kügelema. Polnud neil ei sidet tagalaga, toiduga sõjamoona tagavaraks. Nad möllasid seal 4–5 päeva, kaotasid pea kaks kolmandikku isikkoosseisust, kuid pidasid vastu, kuni väejuhatas nad „üles leidis”.

Filmi peategelane on major Whittlesey, kaevikuski igal ajahetkel korrektse väljanägemisega ohvitser, kõik kuuenööbid alati kinni ja kiiver otse peas. Film jälgibki major Whittlesey juhitud 77. pataljoni käekäiku

20TH CENTURY FOX TELEVISION

Argonne'i metsas. On huvitavaid ja hästi välja mängitud karaktereid, nii põnevaid, koomilisi kui ka mõtlemapanevaid seiku; tegijad on teose kallal vaeva näinud ega ole midagi ülejala valmis visanud.

Tegemist on ühe parima sõjafilmi, mida ma üldse kunagi näinud olen. Lapsepõlvemeenutused „Neljast tankistist” või „Kapten Klossist” ei loe. Seekord. Okei, üks suur miinus filmil siiski on. Need hirmus vaprad pasunahüüud. Ma tean küll, et sõjafilmi, eriti ajaloolise taustaga filmi puhul on tegemist kohustusliku komponendiga, aga ikkagi. Liiga palju head ei ole ka hea. Tõenäoliselt ei saa ameeriklased üht ajaloolist sõjafilmi teha päris ilma fanfaarihelide, klantsheroismita. Ju on mingi riiklik tellimus või nii. Lugu olnuks ilma selle juurdepoogitud paatoseta niigi vinge. See häirib teinekord päris tõsiselt, ent kannatab vaadata küll.

Film on kandideerinud tervele hulga auhindadele, muuhulgas neljale Emmyle, ning aastal 2002 kahel korral ka auhinnatud (Christopher Award ja Golden Reel Award). 🍀

Tegemist on ühe parima sõjafilmi, mida ma üldse kunagi näinud olen.

LISATEAVE

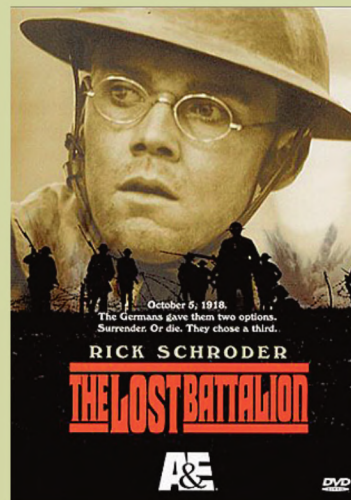
Kadunud pataljon

The Lost Battalion

Osades: Rick Shroder, Michael Brandon, Richard Marvin, Jamie Harris
Lavastaja: Russel Mulchay
1 tund ja 32 minutit

Hinnang 10 punkti skaalal:

Idee: 10 – üks paremaid sõjafilme, mis nähtud
Teostus: 9
Näitlejatööd kokku: 8
Lavastajale: 6 – võiks panna rohkem, aga patriootiliste pasunahelidega üle pingutamise eest läks nii.

20TH CENTURY FOX TELEVISION

Marcel H. Van Herpen, „Putini propagandamasin“ ehk Võimalus õppida meistritelt

Möödunud aasta lõpus ilmus eesti keeles Maastrichtis ja Pariisis tegutseva mõttekoja Cicero Fondi direktori Marcel H. Van Herpeni ülevaatlik teos „Putini propagandamasin. Pehme jõud ja Venemaa välispoliitika“, mis peaks olema iga infosõjatemaatikast huvitatu kohustuslik kirjavara.

Tekst: SANDER SILM

Ilustamata võib öelda, et praeguse külma sõja sees pulbitseb üks täismööduline kuum sõda – infosõda, mille pidamise traditsioonid on meie idanaabril väga pikad ning milles ta on ka väga hea. Ja ma arvan, et ei liialda, kui väidan, et selles sõjas on initsiatiivi haaranud Venemaa, kes surub teistele riikidele peale omakehtestatud mängureeglid. Ainuke võimalus sellele vastata on peensusteni tundma õppida Venemaa propagandamasina hingeelu ja seda on viimastel aastatel ka ohtralt tehtud.

Märksõnad nagu *Venemaa, pehme jõud, infooperatsioonid, trollimine, tõejärgne ajastu* tagavad praegu auditoriumi kõikvõimalikel kommunikatsiooniteemalistel konverentsidel ja seminaridel. Kuid iseasi on, kas sõnadest on ka kaugemale jõutud.

Õppigem meistritelt!

Eesti keeles on juba praegu ilmunud mitmeid Venemaa propagandat ja mõjutustegevust tutvustavaid raamatuid, nagu näiteks Oleg Samorodni „Propaganda hääletoru“, mis lahkab Vene telekanalite tegevust Lätis ja Eestis, või Ukraina nimeka propagandaeksperti Georgi Potseptsovi raamat „Propaganda trummpõrin“, kus näidatakse, kuidas külm ja kuum sõda võivad üksteisega asendada füüsilises või virtuaalses ruumis. Ja need on vaid paar näidet.

ARVUSTUS

НАРОДЫ МИРА НЕ ХОТЯТ ПОВТОРЕНИЯ БЕДСТВИЙ ВОЙНЫ.
И. СТАЛИН

SANDER SILM

Van Herpeni „Putini propaganda-masin“ on aga suurepärase lugemine selles võtmes, et siin võetakse Putini propagandamasin üksipulgi lahti ning antakse seega võimalus õppida otse meistritelt. Ja mis pole üldse vähetähtis: autor teeb seda väga lodusas ja loetavas vormis.

Raamat on jagatud kolme mõt- telisse ossa, millest esimeses osas keskendutakse Venemaa pehme jõu kontseptsiooni lahkamisele, tei- ses osas vaadeldakse vene õigeusu kiriku rolli Venemaa uue ideoloogia kujundamisel ning *last, but not least*, Venemaa rolli atlantitsismi õõnesta- misel teljel Moskva-Berliin-Pariis.

Raha otsustab

Kuigi Venemaa on sõjaliselt maa- ilma üks juhtivamaid jõude, pole siiski tegemist just kõige rikkama riigiga. Seda vaatamata oma tohu- tutele maavaradele või äkki hoo- pis nende tõttu. Samas panustab Venemaa ebaproportsionaalselt suure osa oma eelarvest sõjalisteks kulutusteks ning, nagu van Herpen sedastab, teeb ta seda vähemalt pro- pagandavallas üsna oskuslikult.

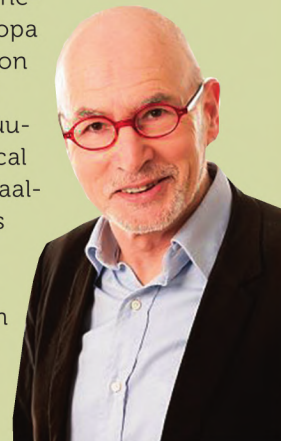
Häid näiteid võib siin tuua Ve- nemaa pehme jõu kontekstis, kus idanaaber on välja tulnud järjest uuemate infosõja meetoditega, alates lääne PR- ja lobifirmade pal- kamisest ja lõpetades sõna otseses mõttes endale koha ostmiseni lääne meediamaastikul.

Projektid „*Russia beyond the Headlines*“, RT (endine Russia Today)

LISATEAVE

Autorist

Marcel H. Van Herpen (s 1945) on Ida-Euroopale ja Vene- maale keskenduv julgeolekuekspert. Sotsioloogi haridu- sega uurija on olnud nii akadeemilisel kui ka administ- ratiivsel tööl alates 1969. aastast, ta on pidanud üle 200 külalisloengu. Van Herpeni viimase aja uurimisteedad on geopoliitika, putinismi-ideoloogia, Vene- maa ja lääne suhted, infosõda ning Euroopa Liidu ja USA suhted. Alates 1992. aastast on ta euroatlantilise mõttekoja Cicero Fond direktor. Van Herpeni raamatute hulka kuu- luvad „Putinism: The Slow Rise of a Radical Right Regime in Russia“ („Putinism: radikaal- se parempoolse režiimi aeglane esiletõus Venemaal“) ja „Putin’s Wars: The Rise of Russia’s New Imperialism“ („Putini sõda: Vene neoimperialismi esiletõus“). Neid on avaldatud inglise, hollandi, vene, soome ja poola keeles.

ERAKOGU

Naaberriik jätkab samas ilmselge mõnuga bensiini valamist lõkkesse, toetades nüüd juba üsna varjamatult nii vasakul kui paremal asuvaid populistide.

ja kurikuulus Sputnik, mis edastab uudiseid enam kui kolmekümnes keeles, on vaid mõned näited. Kui aga siia lisada veel Putini lähikond- setest ärimeste ostetud Lääne meediaväljaanded, nagu The Inde- pendent või France-Soir, ning luge- matud Venemaa toetatud tegelaste loodud libameedia väljaanded, siis saame juba ülimalt ohtliku kokteili,

millega saab hõlpsasti manipuleeri- da Lääne avaliku arvamusega.

Ja ka siin on Venemaal ette näida- ta ohtralt töövõite, sest võib julgelt väita, et nii suurt lõhet, nagu on praeguseks tekkinud Lääne kogu- konnas, pole olnud aastakümneid. Naaberriik jätkab samas ilmselge mõnuga bensiini valamist lõkkesse, toetades nüüd juba üsna varjama- tult nii vasakul kui paremal asuvaid populistide.

Siinkohal kumab läbi ka teatud annus revanšismi, sest Venemaa infosõja üks ideolooge Igor Panarin süüdistas oma raamatus „Esimene üleilmne infosõda – NSVL kokku- varisemine“ lääneriike sõnaselgelt selles, et just nemad põhjustasid oma õõnestustegevusega NSV Liidu kokkukukkumise, ja taolist arva- must jagavad Venemaal paljud.

Eks igaüks mõtleb oma rikutuse piirides, kuid selle raamatu ridade vahel aimub mitu korda, et putinlik Venemaa on kohati oma hirmudes siiras: samamoodi, nagu nemad on aastakümnete jooksul (vaata kõrvallugu) viinud läbi mõjutus- tegevusi, viirastuvad neile praegu igal pool värvilised revolutsioonid. Aga kõige parem kaitse on teadagi rünnak ja nii ongi Venemaa asunud vähemalt infosõja kontekstis laus- rünnakule. 🌱

ARVUSTUS

Sõnad ja tegelikkus – enamlaste uusimaist propagandaviisidest

/.../ Meil ei osata sagedasti tähelegi panna, missuguseid keerukaid ja kavalaid teid kasutab kommunistlik kihutustöö. Et sellest aimu saada, vaatleme kommunistide kihutustegevust Saksamaal, kus see seni avalikult on korraldatud.

Võrratu osavusega haarab enamliku partei „agitprop“, agitatsiooni- ja propagandaosakond, Saksamaal alati kinni sealt, kus leidub väärnähtusi. Ei saa eitada, et väärnähtusi leidub kõikjal; aga „agitprop“ teeb neist sõna tõsisel mõttes „karjuvad väärnähtused“.

Enamlikud „koolilehed“ paljastavad väärnähtusi koolis, tööliste lehed – tööstusettevõttele, kasarmulehed – sõjaväe elamuis, erikaastöölised valgustavad väärnähtusi linna haiglais, kohtuprotsessid kõnelevad kohtu korruptsioonist, kroonu kasvatusmajade kasvandikud kaebavad hoolekande puudustest ... Aga mis sihiga? Nende väärnähtuste kõrvaldamiseks? Mitte vähimatki, vaid võitluseks olemasoleva korra vastu.

Kõik üksikud väärnähtused olevat ju vaid üheainsa suure väärnähtuse – kapitalismi – variatsioonid. Mitmesugused väärnähtused kõlbavad ainult demonstreerimiseks, kuid kõrvaldada neid ei tohi. Sest väärnähtuste kõrvaldamine tähendaks Marxi õpetuse mõttetuse viimist, see tähendaks, et olukorra paranemine on ka maksva korra juures võimalik. Väikesed parandused on ainult suured pahed, pool sammu edasi tähendab tervet sammu tagasi, mõni protsent palgakõrgendust ei aita midagi üldise väljakurnamise vastu – hävitama peab kogu süsteemi. Ainuke pääsetee on kommunism, ta toob kõigile kõike, ilma temata pole kellelgi midagi /.../

/.../ Talupoegadele lubavad kommunistid põllumajandussaaduste hindade tõstmist, linnaelanikele – elukalliduse langust; naine järgib hüüdsõnale „ei iial enam söda“, mees võtab tuld vabastamissoja kujut-

lusest lääne kapitalismi vastu, lapsed lasevad endid „valgustada“ mängudega.

Saksamaa kommunistlik partei pole „proletaarne“ partei, vaid ta on vastuvõtlike olluste bolševiseerimine kõigist rahvakihtidest. Ta on kirjude nõudmistega inimeste kogu, kel pretensioone on väga mitmesugustele hüvedele: abordivabadus, igavene rahu, kõrge palgad jne. Kuid ühes punktis ühinevad nad kõik: sihi saavutamist tuleb teostada klassivõitlusega. Nii et kõiki neid inimesi ei seo ühised huvid, vaid ühised võitluse abinõud.

Kommunismile on väga iseloomustav „agitpropi“ korraldus saksa noorte seas. Kommunistliku noorsoo organisatsioonides antakse õppust kommunistliku võitluse tehnikas.

Kõige rohkem soodustab kommunismi levimist proletaarses noorsoos suur tööpuudus noorte seas ja täieline väljavaadete puudus tuleviku kohta. Organiseeritud kommunistliku noorsoo töö toimub samasuguse kava järgi kui täiskasvanute oma: koolitamine, rakukeste loomine, ühisrinne, vastutõtamine ja õõnestamine sotsialistlikes naaberühinguis, propaganda /.../

/.../ Usuta mõnesse paleusse ei saa rahvamassid elada, olgu see paleus kui alateadlik ja udune tahes, XIX ja XX sajandid on andnud massile ühe ebapaleuse maise elu õnnest ja ühesarnasusest, arvestamata selle ebapaleuse utopistlikku, looduse- ja ajaloo-vastast iseloomu. Sotsialismi juhid on võtnud enda peale maailma hulkade saatuse suhtes teostatamatuid kohustusi, lastes liikvele maise paradiisi lunastamatu veksli /.../

/.../ On liigne lisada, et Nõukogude Venemaa olusid kujutab kommunistlik kihutus aina roosilises värves. Hiljuti oli kominterni ajakiri „Kommun. Internatsionaal“ sunnitud välismaa enamlastele koguni ette heitma, nad loovat Nõukogude Venemaast nii roosilise kujutluse, et kui välismaa enamlastest tööline tuleb Venemaale, siis muutub ta raskest pettumusest kõige vihasemaks „kontrevolutsionääriks“. Konks seisab aga selles, et „agitpropi“ mass kunagi ei pääse Venemaale, mistõttu ta illusioonid ei kao nii kergesti.

Ei saa eitada, et väärnähtusi leidub kõikjal; aga „agitprop“ teeb neist sõna tõsisel mõttes „karjuvad“ väärnähtused“.

Peeter Tulviste sillutas haritlastele tee Kaitseliitu

In memoriam Peeter Tulviste

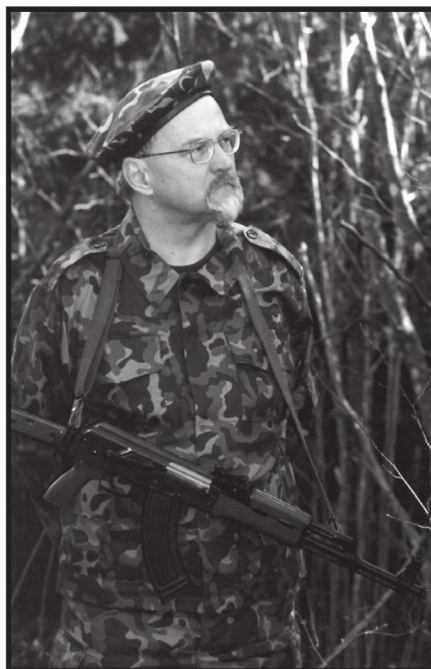
28. oktoober 1945 – 11. märts 2017

Tartu ülikooli rektor emeeritust, emeritiitprofessorit, akadeemikut ja kaitseliitlast dr. Peeter Tulvistet mälestades mõtleme me tänuga tema hindamatule mõjule Kaitseliidu akadeemiliste malevkondade loomisel ja eeskujule haritlaskonna kaasamisel Eesti riigikaitseks.

Koos Eestiga ja akadeemilise üldsusega langetab leinas pea ka Kaitseliidu Tartu maleva akadeemiline malevkond. Oleme kaotanud inimese, kes aitas meil olla paremad eestlased.

Kakskümmend üks aastat tagasi märtsikuu alguspäevadel tehti toonase rektori Peeter Tulviste juhitud Tartu Ülikoolis ajalugu. Kui Eesti ühiskonnas käis alles kibe väitlus, kas, kellega ja kuidas saab ja tohib kaitsta Eesti riiklikku iseolemist, siis Tartu Ülikooli rektoraat astus *in corpore* Kaitseliidu Tartu maleva akadeemilise malevkonna liikmeiks. 1996. aasta 4. märtsil ülikooli nõukogu saalis rektor Peeter Tulviste juhitud nõupidamisel algatatud akadeemilise malevkonnaga liitumine polnud toonases Eestis lihtsalt isamaaliste akadeemiliste kodanike heatahtlik žest, vaid sellega murti üks oluline tabu Eesti riigikaitse targaks arendamise teel.

Täna, mil sõjateadus on saanud iseseisvaks teadusharuks, mil ohvitserid kaitsevad teaduskraade, mil üliõpilased läbivad iseenesestmõistetavalt ajateenistuse, käivad reservohvitseride kursustel ja osalevad Kaitseliidu tegevuses, on ehk isegi raske mõista, millised argumendid võttis see Tartu Ülikooli rektoraadi otsus käest toonastelt valepatsifis-

tidelt ning iseseisva riigikaitseüsteemi ülesehitamist halvustavatelt olupoliitikutelt. Pealegi tehti see läbimurre just Tartus, kus üliõpilaskonna ja kohati liigkäreemsete kaitseliitlaste suhted olid mõni aastat varem aset leidnud sündmuste tõttu ikka veel madalseisus.

Laia silmaringiga psühholoogina tundis Peeter Tulviste suurt muret, et peale on kasvamas noorte haritud juhtide ja liidrite põlvkond, kes ei tea ega tahagi teada, mispidi relva käes hoida või kuidas seda agressori vastu kasutada. Rektor Peeter Tulviste avaldas avalikes esinemistes korduvalt kahetsust, et meie kõrgharitud tulevased juhid jäävad pärast ajateenistuse läbimist sõjalistelt oskustelt vaid reameesteks. Tänu oma 1940. aastal Eesti Vabariigi ohvitseriks saa-

nud isalt saadud teadmistele mõistis Peeter Tulviste, et just Kaitseliidus tuleb murda see mõtteline barjäär, mis oli toleks ajaks tekkinud riigikaitsetemaatika tõrjuva haritlaskonna ja kaitsetahtega mitteakadeemiliste kodanike vahele.

Kaitseliidu ja klassikalise ülikooli ühisosaks on *universitas*. Erinevate elualade, erinevate haridus- ja elulugude ning kogemuste ja oskustega mehed-naised tulevad kokku ning saavad omi teadmisi isekeskis jagades targemaks ning tõhusamaks. Ülikooli rektori ja kogu rektoraadi isiklik eeskuju koos tudengitega metsa all „sööstes-kattes“ kaitsetegevust harjutades muutis haritlaste panustamise Kaitseliitu elu loomulikuks osaks. Täna pole ei Tartus ega Tallinnas midagi erilist selles, et riigikaitsehuvidega tudengid alustavad oma kaitseliitlasekarjääri ühe või teise linna akadeemilises malevkonnas ning jätkavad pärast ülikooli lõppu vilistlastena sealsamas või oma kodukoha Kaitseliidu malevates.

Peeter Tulviste jäi ka pärast rektoriaastaid akadeemilise malevkonnaga seotuks. Eesti ühiskonnaelus aktiivselt kaasa lüües pidas ta oma kaasvõitlejaile loenguid ja oli ikka valmis õige sõnaga Kaitseliidu ja akadeemiliste kaitseliitlaste huvide eest seisma. Ta valiti kahel korral Kaitseliidu Vanematekogu liikmeks.

Sinu lahkudes kaotasime me hea kamraadi ning eestlaseks olemise põliste väärtuste kandja ja mõtestaja. Puhka rahu, kallid kaasvõitleja!

**Kaitseliidu Tartu maleva
akadeemiline malevkond**

IN MEMORIAM

AUTORID

MARTIN MÄGI

vabatahtlik autor

Martin on Tallinna maleva Põhja kompanii laskur-sanitar ja Kaitse Kodu! vabatahtlik reporter, kes usub, et lugu tuleb kirjutada nii, nagu jutustaksid seda lõkke ääres oma võitluskaaslastele

ANTS KALAM

vabatahtlik teavituspealik

Ants on Sakala maleva Karksi malevkonna vabatahtlik teavituspealik

MARTIN ANDRELLER

vabatahtlik autor

Okupatsioonide muuseumi kuraator Martin on metsavendluse uurimisele pühendunud lähiajaloolane, kes tunneb end ühtviisi hästi nii punkreid otsides kui soomukiga sõites

GUNNAR VASEMÄGI

vabatahtlik autor

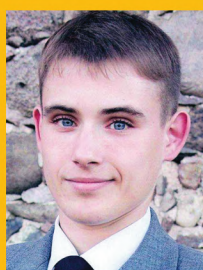
Noorte Kotkaste Jõgeva maleva vabatahtliku noortejuhi Gunnari üheks suureks hobiks on joonistamine. Tema pilte on saanud näha näitustel mitmel pool Eestis

SANDER SILM

vabatahtlik autor

Ajakirjanikutaustaga Sander on Lõuna maakaitseringkonna tsiviil-militaarkoostöö ja teavituse spetsialist

ROMET PAZUHANITŠ

vabatahtlik autor

Romet on Noorte Kotkaste Võrumaa maleva pealik ning ühtlasi Mõniste noorkotkaste ja kodutütarde rühmapealik/vanem

MARGE TASUR

vabatahtlik autor

Jõgeva linnavalitsuses kommunikatsiooni eest vastutav Marge kuulub Jõgeva ringkonna avalike suhete gruppi. Lisaks kirjutab ta lugusid maakonnalehte Vooremaa lemmiku austava tiitli

ASSO PUIDET

Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

22. APRILL 2017 KELL 10:00
ALUTAGUSE PUHKE- JA SPORDIKESKUSES

XIII

KINDRALI JOOKS

KINDRAL
142 TÕNISSON
SÜNNIAASTAPÄEVALE PÜHENDATUD:

MILITAAR RÄNNAK JOOKS..... 21,1 KM
RAHVA JOOKS..... 21,1 KM...7,5KM
SINILILLE JOOKS..... 3,2KM
NOORTE JOOKS..... 2KM
MINIJOOKS..... 0,2KM

KÕIK STARDID ALUTAGUSE PUHKE- JA SPORDIKESKUSEST

AUTASUSTAMISTSEREMOONIA **16:00** JÕHVI KESKVÄLJAK
KINDRAL TÕNISSONI AUSAMBA JUURES

TOETAJAD:

Eesti Pagar

INFO: ALUTAGUSE.KAITSELIT.EE

MOTLEY

DENIM®

RIIDED
MEESTELE
2XL-8XL

www.motleydenim.ee